

ERASER

KWIK-FIT

GENERAL MANUFACTURING COMPANY
DIRECTOR

PAUL THOMAS

APPROXIMATELY 100,000,000
COPIES OF THIS PAMPHLET

REPRODUCED BY THE

[המשך מחוברת י"א—י"ב אות כ"ד.]

ובשורת בית אב מאת רבינו הנשיא מדגל הרבנים בנויארכ
הגאון בדורנו היה מרן ר' א"א יודעלאוויץ שליט"א בח"א הנקרא
בשם חיי אברהם בסי' ס"ו דף פ"ג ע"ב בד"ה ובנידון חמץ וכו'
מבאר שם היטב בחמץ שעבר עליו הפסח שקבל עליו ישראל
האחריות שאוסר המג"א באו"ח בסי' ת"מ והח"י חולק וס"ל דאע"ג
דהישראל עבר עבירה על שלא ביערו מ"מ וכו' והביא שם לראיה
את הרמב"ם דפ"ד ה"ג מה' חו"מ ואת הירושלמי דפ"ב ה"ב דפסחים
שהביא הרא"ש בפ' כל שעה ועוד הרבה פוסקים ראשונים ואחרונים
ולבסוף כתב ומעתה נראה דהסומך על המקילים לא הפסיד כיון
דעיקר האיסור אינו אלא מדרבנן והוא משום קנסא בעלמא וגדולי
עולם הללו היה הבעל ההשלמה והרמב"ן והרא"ה מתירין אין להחמיר
כלל בזה עכ"ל. ולאחר שיגעתי וחפשתי מצאתי שהברכי יוסף בסי'
תמ"ח באו"ח הביא את דברי הרשב"ץ בסי' קצ"ט שכתב שם דאינו
אסור בהנאה אלא מטעם קנס ולזה אין לו לקנסו כי מה היה לו
לעשות אונס הוא וכבר ביטל וביטל מהני בחמץ כידוע וזהו ראיה
עצומה להברי מרן שבשורת ב"א הנ"ל ותידוש גדול מדוע לא הביא
את הרשב"ץ משום שרבינו ידוע שכל דו לא אנוס ל"י אבל בכ"ז
דבריו שרירין וקיימין משום שהם לפי הדין ובשרי חמד במערכת
חו"מ בסי' ת' הביא הרבה פעמים דבר אחד ולא אוכל להבין למה
שינה ושלש דבר אחד ע"ש ובשירי ברכה בח' או"ח בסי' תמ"ח
באות ג' ובחת"ס בח' או"ח בסי' קי"ד כתבו שמעיקר הדין בשוגג
או נאנס ולא ביער חמצו אחר שביטלו כדינו פסק הרמב"ם ז"ל
בפשיטות דאסור בהנאה ואין שום חולק עליו ובשורת שו"מ בח"א
בסי' פ"ד ובח"ב סי' מ"א כתב שאעפ"י שבשאלתו ביטל את החמץ
בכ"ז קי"ל דלא כהרשב"ץ שבסי' קצ"ט דמתיר בהנאה לאחר הפסח
כשהניחו באונס עכ"ל. ולפ"מ שביארתי את החילוק בין שהחמץ
נמצא ברשות הישראל שאז לא מהני ביטולו לבין שאין החמץ נמצא
ברשותו ואז מהני הביטול נובל לומר אפילו כהרשב"ץ ג"כ מטעם

שביטל ואינו נמצא ברשותו והוא אנוס ואז מהני הביטול ולכן תילק המחבר באו"ח בסי' תמ"ח לשני דינים משום דלא דמי הרין שבסעי' ג' שכתב שם חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו הניחו שוגג או אנוס מטעם שלא ביטל ושלל ביער ובוזה אין שום נ"מ אם החמץ נמצא ברשותו או ברשות אחרים כיון שעבר על כל יראה וכל ימצא קנסותו ואסרו להנות מהחמץ הזה לעולם אבל בסעי' ה' כתב המחבר שדוקא החמץ שנמצא בבית ישראל היינו ברשותו אז לא מהני הביטול משום דחיישינן להערמה אבל אם החמץ לא נמצא ברשותו וביטול והוא אנוס מהני הביטול ואינו נאסר בהנאה.

ולענ"ד שדברי השו"ר ברכה והחת"ס שכתבו שאפילו ביטול את החמץ פסק הרמב"ם בפשיטות דאסור משום שכתב בפ"א היה מה' חו"מ אפילו הניחו שוגג או אנוס בכ"ז אסור בהנאה אבל איני יכול להבין את דבריהם והטעם הלא מרן הבי"ט הביא את הר"ן שמשמע מדבריו דכל שלא עבר על דאורייתא ולא על דרבנן אין החמץ נאסר פי' דברי הר"ן מדאורייתא חייב לבטל ומדרבנן חייב לבער ולכן כתב מרן הבי"ט וא"כ בביטול את החמץ הרי לא עבר משום שמדאורייתא בביטול סגי ומ"מ מסיים דאפשר דהר"ן ראוי לעבור קאמר ולפי"ז אעפ"י שביטלו ורק שלא ביערו ועבר על תיקון חז"ל לא מהני ביטול ואסור וכו'. והפ"ח באו"ח בסי' תמ"ח והנובי" במהדורא קמא בסי' י"ט כתבו לדחות את הראיות שהביאו והוכיחו מדברי מרן הבי"ט והמתבר באו"ח סי' תמ"ח סעי' ג' ומעי' ה' דהיכא דאיכא תרתי לטיבותא דהיינו שביטול חמצו והיה שוגג או אנוס על הביעור אינו אסור אחר הפסח ומסיק שם כן לדינא ששוכח חשיב אונס וכן פסק השם ארי' בסי' ט' ובשו"ת כתב סופר בת' ארי' בסי' פ"ב האריך מאוד בענין זה והעלה שם כי הרי"ף והרמב"ם ובעל העיטור סברי דחמץ שביטלו ולא ביערו אפילו במזיד מותר אחר הפסח והרא"ש והמור והרמב"ן והר"ן סברי דאסור אפילו דאיכא תרתי לטיבותא היינו שביטול ושגג או נאנס על הביעור וכו'. ובמגן האלף בסי' תמ"ח כתב אעפ"י שמפורש בשו"ע בסי' תמ"ח דחמץ שעבר עליו הפסח אסור אפילו הניחו שוגג או נאנס היינו דוקא

כשהשגנה או האונס גרם לו שלא לקיים תקנת חז"ל בביעור ולא ביער כלל אבל אם עשה כל מה שמוטל עליו לעשות תקנת חז"ל ורצה לקיים ורק שנאנס ולא עלתה בידו לעשות כהוגן כפי המועיל לפ"מ שתקנו חז"ל שבקש וצוה למכור וכל ימי הפסח היה סבור שנמכר כדין בבי הא גוונא יש לסמוך על הביטול ואין לקנסו ולאסרו בהנאה וגם אין לתוש בבי הא גוונא להערמה וראיתי להרבה רבני בתראי שסומכים על סברא זו להתיר בהנאה עכ"ל ובשו"ת רעק"א בסי' כ"ג האריך הרבה בדברי מרן הב"מ במה שכתב שהר"ן סובר כהרב המ"מ שבראו לעבור קאמר משום שיש לפקפק בדבר עכ"ל נעיון בשו"ת יד יוסף סי' קי"ג ובשו"ת בית שלמה בסי' ס"ב ובשו"ת בית שמואל אחרון באו"ח בסי' ח' ובשו"ת תפארת יוסף בסי' כ"ב מה שכתבו שם ששיטת הר"ן בששכת בפסח מהחמץ מותר לאחר הפסח ובוה מיושב מה שהבאתי לעיל למה הביא מרן הב"מ ז"ל שאפשר שהר"ן בראוי לעבור קאמר ובמ"ש המ"מ משום שדוקא בענין שראוי לעבור אז סובר הר"ן והמ"מ שאפילו בשוגג או באונס אסור אבל בענין שאינו ראוי לעבור כלל כמו בשכחה אז לא אמרינן שנאסר אחר הפסח והמעם לעג"ד הוא משום שיש נ"מ בין אונס גמור לאונס שאינו גמור וכמו שבארתי בעהשיות בהערה שכתבתי (וכן אמרתי בע"פ להרה"ג ר' חיים יצחק קארב שליט"א מחבר של הספר הנעלה נתיבות חיים ונקרא פה בשם הרב דואגער בעת שהיה האסיפה השנתי של ועד הרבנים) והסברתי מה שמצינו בח"מ בסי' שע"ח ס"ע שכתב שם המחבר אסור להזיק ממון חבירו ואם הזיקו אעפ"י שאינו נהנה חייב לשלם נזק שלם בין שהיה שוגג בין שהיה אנוס וכתב שם הרמ"א בהג"ה ודווקא שאינו אונס גמור כמו שיתבאר וכתב שם הש"ך בסע"ק א' שהלשון של הרמ"א הוא מגומגם וכך הל"ל וי"א דדוקא שאינו אונס גמור וכו' עכ"ל עשה.

ולענ"ד לתרץ את דברי הרמ"א משום שמצינו בגמרא ב"ק כ"ז: שאמרו שם במשנה אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד וכו' ופריך בגמרא מנה"מ ותירץ אמר קרא פצע תחת פצע לחייב על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון והמעם שקרא יתרה הוא הכתיב

בפ' אמור ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו וכא
דרשה זו דכל פצע הנעשית ע"י אדם חייב בה אם יש בו צד אשמה
ובגמרא סנהדרין ע"ב. איתא אדם מועד לעולם בין בשוגג בין במזיד
בין באונס בין ברצון וכתב רש"י בע"ז נ"ד. ובמנחות כ"ה. דבמזיד
ורצון חדא מלתא היא אבל שוגג ואונס בודאי תרי מילי נינהו וכמו
שמבואר בגמרא בריתות ט'. כפתע פתאום הנאמר בנוזר פתע זה
שוגג פתאום זה אונס ובגמרא ביצה כ"ה: כתבו התוס' להגביל
גדרי השוגג והאונס בכל מלתא דאיסורא דהוא בחזקת היתר כגון
בהמה שנמצאת מריפה בבני מעין ולא המתין לדעת עד שיתברר
הדבר ואכלו זה נקרא שוגג ולא אונס משום דלא הוי לו למחר
ובגמרא יבמות קט"ו: נישאת עפ"י ב"ד ואח"כ בא בעלה תצא ופטורה
מן הקרבן נישאת שלא עפ"י ב"ד תצא וחייבת בקרבן ופ"י רש"י שלא
עפ"י ב"ד רק בעדים דשוגגת היא ואין זה אונס לאפטורי מקרבן
דאיבעי לה לאמתוני וב"כ רש"י ז"ל בפסחים ט"ז: ומה שהבאתי
נראה שכל מה שהיה באפשר לדקדק ולהזהר ולא עשה כן נקרא
שוגג ומה שלא היה יודע שיש מקום להבשל בזה נקרא אונס
ואפשר דזו היא סברת הרשב"א ז"ל בשו"ת שלו בסי' אלף קפ"ט
שכתב שם דטעות הוראה שהורה לאדם ועשה חשיב אונס אעפ"י
שהיה אפשר לשאול לחכם אחר ויודיע לו האמת רק שלא היה
יודע שיש מקום להבשל בזה עפ"י הוראת המורה הזה ולכן חשוב
לו שהוא אונס. ובזה נוכח לומר שהרמ"א דקדק את הלשון של
הרמב"ם דפ"א ה"א מה' חובל ומזיק שכתב שם אדם מועד לעולם
בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון ולא כתב כמיש בביק
כ"ו שאדם חייב על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון וכ"כ המחבר
בח"מ בריש סימן שע"ח בין שהיה שוגג בין שהיה אונס ולכן כתב
הרמ"א ודווקא שלא היה אונס גמור משום שהרמ"א ז"ל רצה להשוות
שני הלשונות שבשני מקומות הש"ס והמעט משום שיש חילוק
גדול בין שוגג לאונס ולפי שכתבו הרמב"ם והמחבר את הלשון בין
בשוגג בין באונס משמע אונס הדומה לשוגג והוא שאינו גמור אבל
באונס גמור אפילו הרמב"ם מודה דפטור ובוה מיושב קושית הש"ך
על הרמ"א ג"כ וכן הבאתי להרה"ג הנ"ל שליט"א שהרמב"ם בעצמו

סובר ג"כ שבאונס גמור הוא פטור וכמו שפסק בעצמו בפ"ג ה"י מה' שכירות וז"ל פשע בה ויצאה לאנס ומתה כדרכה פטור שאין יציאתה גרמה לה שתבוא לידי אונס זה הואיל וכדרכה מתה מה לי בבית שומר מה לי באנס וכתבו שם המ"מ והגהות מיימונית באות ח' שפסק רבינו הרבא לגבי דאביי דב"מ ל"ו: וכן פסק הר"ף ובע"ל הלכות וע"ש מ"ש המ"מ ועוד פוסקים ומה נראה שהרמב"ם פוסק שבמקום שהוא אונס גמור פטור לגמרי וכמו בבהמה שיצאה לאנס ומתה כדרכה שפסק שהשומר פטור מטעם דלא הוי ליה לאסוקי אדעתיה שהבהמה תמות באנס והוא אונס גמור ולכן השומר פטור כן הוא בכל דבר שהוא אונס גמור סובר הרמב"ם ז"ל שהוא פטור ומיושב תמיהת הש"ך בזה עש"ה בגלע"ד. (סוף יבוא).

ישעי' יוסף מארגאלין

ראב"ד לחברה תורה אנשי חסד בברוקלין.

מח"ס דרושי ותפארת מהרש"ם ג"ח הלכה אגדה וש"ת.

ב.

תנו רבנן בזמן שהחמה לוקה סימן רע לעכו"ם
לבנה לוקה סימן רע לשונאיהם של ישראל מפני
שישראל מונין ללבנה ואומות העולם לחמה.
(סוכה כ"ט ע"א).

אור המאיר ומוהיר מאיר לנגדינו בזרזף אמרי קודש דברי
חז"ל הללו "ישראל מונין ללבנה" מה שבהשקפה ראשונה נשתומם
על זה מדוע מונין אנחנו להלבנה, ומהיאות יותר כי מספר ימי
מועדינו חגיגנו וכל דרכי עולמינו יהי נחשבים אחרי החמה המאירה
בכפלי כפלים מהלבנה. אולם כונה נאותה ברגשי קודש צפונה בסדר
מספר הזה. יען כפי ראות עינינו הלבנה מתחדשת בתחלת החודש
והולכת וגודלת עד אמצע החודש ומאז עד סוף החודש מאבדה
לאט לאט את אורה. כמו כן בחיי האדם יש שלש עתות. ימי הבחירות
המה ימי הילדות גופו של אדם מתחזק מעת לעת עד כי באמצע
שנותיו עומד בכל תוקפו ובא בגדר ימי האישות. ומאז ימי האישות

ממשמשים ובאים, כחותיו ירופפו ימי הנעורים ינוסו ומתעתד לצאת מזה העולם, וכל זאת הורו לנו כי אנחנו ישראל לימות הלבנה מניין ומחויבים אנחנו גם לחדש הלבנה בכל חודש כי כשיתבונן האדם בהנהגת הירח, תתמלא נפשו יראת הרוממות, ואחזהו פלצות ברתת וחיל בחשבו שימי חייו כצל עובר ובחלום יעוף, וישתדל באזירת און ובשגיבת חיל לשחרר את נשמתו מכל החבלים שנאסרה בהם ויעשה עוד יותר מכחו לעלותה למדרגה היותר עליונה במוסר ודת, ונוכל להבין עפ"י מאמר חז"ל, "אמר ר' יוחנן כל המברך על החודש בזמנו כאלו מקבל פני השכינה" (סנהדרין מ"ב) כי בהתבוננו בהלבנה תאיר בקרבו רוח קדושה ויתנוצצו אצלו ההורו תשובה רגשי בושת תרטה ונוחם ימלאו את נפשו רוחו יתעלה ויזדכך, כי פחד מיתה זהו העצה האחרונה והטובה להביא את האדם ליראה כמאמרם בברכות ד' לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, נצחו מוטב ואם לאו מיעצים לו באחרונה שיזכיר לו יום המיתה, היות כי הזכרה זו עושה רושם עמוק בלב יהודי להפוך מתשבותיו לטוב וישוב מדרכיו המקולקלים, ובדרך הזה נוכל להבין ולהפיץ אור בהיר על מה שאנו אומרים בקידוש לבנה, וללבנה אמר שתחדש עמרת תפארת לעמוסי בטן" דעיקר מה שהלבנה מתחדשת מחדש בכל חודש היא כדי להקיץ את העם ישראל משנתם שהם משוקעים בשינת ותרדמת הבלי הזמן, ולעוררם כי ישימו עין פקוחה על עניני החינוך, למבוע ולהשריש בלב דור הצעיר את רוח ישראל סבא, כי זה היסוד לקיום היהדות המסורתית לעתיד, וכמו שהלבנה מתחדשת בכל חודש כך הדורות מתחלפים ודור הולך ודור בא, שהם עתידים להתחדש כמותה לפאר ליוצרים על שם כבוד מלכותו", ויתבאר היטב עפ"י מאמר הכתוב, ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים" (בראשית) דהנה אמרו חז"ל דעוה"ז נקרא לילה (חגיגה י"ב) ומרומז בזה שהמאור הקטן הוא הלבנה תעמוד על המשמר להאיר ולהפיק בלבות ישראל רוח חיים מהורים, חיים אמיתיים, חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא, אולם בזמן ביאת המשיח כשישיב העם ישראל לארץ

אחותו אל המנוחה ואל הנחלה. בעת אשר יהי לעם ישראל מרכז לאומי ביסוד מוסד בציון וירושלים ושלש פעמים בשנה יבואו להראות את פני האדון ה' צבאות, ויתאחדו יחד באחדות נאמנה במקדש ה' באגודה אחת או לא יצטרכו לסגולה זו של התחדשות הלכנה בכל חודש להקיץ את עם ישראל לתחי' או תחי'. אור הלכנה כאור החמה (ישעי' ל' ועיי' פסחים ס"ח ע"א) ויהי בכחנו בנחת ולא בצער ובלי מלחמה פנימית למלאות ביתר שאת וביתר עז את תעודתנו הרוחנית. אמן!

שמואל האגער

בהרה"ג מו"ה גרשון האגער שליט"א
רב במחוז העשרים בסה וינה.

ג.

(א) נדרים ז': שכל מקום שהזכרת השם מצויה שם עניות מצויה ועניות כמיתה שנאמר כי מתו כל האנשים. עיי' בהר"ן ובהרש"א שהתעוררו מהיכן נלמד? מכאן שכי"ט שהזכרת השם מצויה עניות מצויה? ולפענדי' שמהכתוב. כי מתו נלמד דכל שעניות מצויה וגם עניות כמיתה. שמה דתן ואבירם אמרו למשה? הלהרגינו אתה אומר כאשר הרגת את המצרי, ובשים וגם במ"ר מבואר כידוע שמה הרג את המצרי בשם המפורש, ולפי' כוונת הש"ס שדתן ואבירם אמרו למשה, האם להרגנו בשם המפורש כמו שהרגת את המצרי תחפזין? וא"כ הזכירו השם לבטלה ולכן כשמפורש אח"כ בכתוב כי מתו דהיינו שהענו נלמד מזה שפיר שהזכרת ש"ס מביא לידי עוני ועוני כמיתה.

ב"מ ע"ה: ור"ל אומר גורם קללה לעצמו, נראה לפרש שבכונה גלויה אמר בן שמי שיש לו מעות ומלוה אותן שלא בעדים גורם קללה לעצמו לפי שביומא ט': איתא שר"ל לא רצה לדבר אף עם ר"א בן סדת ורבב"ח יען כי מאן דמשתעי ר"ל עמיה יהבו ליה עיסקא בלא סהדי ובודאי אחרי שראו שר"ל דבר עם מי והסותרים והמלויים חשבו את האיש שזכה לשוחח עם ר"ל לאיש נאמן ונתנו

לו מעות בלא עדים. וכאשר כחש האיש ה' להם תרעומות על ר"ל שבגללו הפסידו מעותם והוא הגורם לדבר אז אמר ר"ל זה שהמלוה בלא עדים יהי' למי שיהי' [אף לצדיק] הוא גורם לעצמו קללה ואין אשם בדבר אלא הוא. ומביא מהכתוב תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתה. ולכן אין לבקש גורם לדבר כי המלוים עצמם המה הגורמים ויוכל להיות מהמלוים התובעים המה אנשי שקר והנתבע הוא צדיק ואין להמלוה ראייה ע"ז.

ישעי' זלוטניק חופק קראדום.

ד.

„בשערי ציון“ (י"ל בירושלם) תרפ"ד חוב' ג — ד. בחלק האגדה והספרות מתפלל הרה"ג רבי ישעי' זלוטניק על ר' יהושע בן לוי שאמר משום אנשי ירושלים בתך בנרה שחרר עבדך ותן לה (פסחים ק"ג א') ולא הביא ממקרא מפורש בדה"א ב' ולא היה לששן בנים כי אם בנות. ולששן עבד מצרי ושמו ירחע ויתן ששן את בתו לירחע עבדו לאשה ועיי"ש בתרגום דרב-יוסף שחרר מקורם את עבדו עכ"ד.

והנלעניד לתרץ עפ"מ שיש לדקדק על ששן עצמו איך שחרר את עבדו ונתן לו את בתו הלא כל המשתחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו (ברכות מ"ז ב'). ואם אמנם רבי' ישמעאל ס"ל דלעולם בהם תעבדו רשות (גיטין ל"ח ב') אבל אבתי יקשה אליבא דר' עקיבא דס"ל חובה איך שחרר ששן את עבדו. וליכא למימר דבכה"ג כדי לזכותו במצות פו"ר מותר לשחררו. דהא לא אמרינן חטא בשביל שיוכה חברך במקום שהוא פטור לגמרי ממצוה זו לעבור על איסור עשה של לעולם בהם תעבדו כדי להכניס את העבד במצות פו"ר שהוא עכשיו פטור לגמרי (ועיין בתוס' יבמות ס"ב א' ד"ה הבל). ול"ד כלל לכל מה שנוכח בתוס' שבת (ד' א' ה"ה וכו'). דאמרינן לפעמים חטא בשביל שיוכה חברך. זהו במקום שיש לחברו חיוב רק שנדחה לשעתו אבל לא במקום שהוא פטור מזה ובשביל כך אי"א לומר נמי ששחרר את

העבד כדי לזכות את בתו. דהא היא נמי פטורה ממצות פו"ר, ולכן נלפענ"ד לומר דבתו של ששן היתה עור קטנה שמצוה וחיובא איכא על האב להשיאה לאיש לקיים את בנותיכם תתנו לאנשים (כתובות ב' ב', וקידושין ל' ב'), ומכיון שהמצוה חלה עליו יוכל לשחרר את העבד כדי להשיא את בתו לו, ואין להקשות הא הוי מצוה הבאה בעבירה וכדפרכינן בברכות (מ"ז ב') על ר"א ששחרר עבדו והשלימו לעשרה, וליכא לתרץ הכא מצוה דרבים שאני וכדמשנינן התם דהכא ליכא מצוה דרבים, רק מצוה דידיו דהנה המפרשים העירו אהא דבברכות פרכינן מצוה הבאה בעבירה, ובגושין (ל"ח ב') לא פריך בגמ' אהא דמתרץ מצוה שאני משום דבברכות איתא אמר רבי יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה, ובגושין אמר רב יהודה אמר שמואל, ורב יהודה ס"ל מצוה הבאה בעבירה אסור מוכרחים לתרץ מצוה דרבים שאני, אבל שמואל לא ס"ל כלל מצוה הבאה בעבירה וא"כ אליבא דשמואל מותר לו לשחרר את העבד כדי לקיים מצות ואת בנותיכם תנו לאנשים, ולכך שחרר ששן את עבדו כדי להשיאו את בתו משום דחיובא עליו רמיא, אבל בפסחים שם הלא אמר ריב"ל בתך, בגרה שחרר עבדך ותן לה דבתו בוגרת לא מצוה דרמיא עליו איכא, וכמבואר בקידושין (נ"א ב' וס"ד ב') וא"כ א"א למילף ממקרא דד"ה דשם אפשר לדחות שבתו היתה קטנה דחיובא עליו רמיא וכמש"כ.

אבל אכלתי תיקשה על ריב"ל גופי' איך אמר ששחרר עבדך ותן לה הלא קא עבר על עשה דלעולם בהם תעבדו וכמ"ש לעיל, וע"כ מוכרחים לומר כמש"כ הר"ן ז"ל שלא אמרה תורה לעולם בהם תעבדו אלא שלא יתן להם מתנת-חנם כענין שכתוב גבי עבדים לא תחנם, וכיון דאיכא מצוה לא משום חנינא דידהו קא עבד אלא לצורך עצמו והוי ל"י כנותן דמי עצמו עכ"ל, ולפ"ז משחרר את עבדו לא לטובת העבד כ"א לטובת עצמו כדי להשיא את בתו נמי לא לאו משום חנינא דידיו קא עבד כ"א לצורך עצמו ולטובת בתו והוי כמו שנותן לו דמי, וכ"כ בקצוה"ח סי' קפ"ב דהיכא שהעבד עושה לו טובה אינו עובר (ועיין בהריעב"ן שכתב בגושין ל"ח ב' בהא דמפקי עבדיהו דלמה עבדי הכי משום

דאמר בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה. משמע דס"ל להיתר גמור לשחרר עבדו משום בתו).

ודאתאן להכי לא צריכין אנו לדחוק נפשין ולומר שבתוך שלש שנים היתה קטנה דחובא ומצוה עליו רמ"א דאפשר לומר נמי שהיתה גדולה. ובכ"ז ה"י מותר לו לשחרר את עבדו — לטובת בתו. וכמ"ש הר"ן ז"ל רק ראי' ברורה א"א ה"י להביא משם דה"י אפשר לדחות שהיתה קטנה וכמ"ש"ב לעיל לחלק בין קטנה לבוגרת וק"ל. שמואל ברוך שולמן.

ד.

ב"ה. ע"ד השאלה שאירע באמריקה הובא בקבוצי אפרים חוברת י"א — ו"ב ס"י כ"ד לדעתי נראה לומר הנה הפמ"ג בפתיחה להלכות שחיטה הביא קושית הפוסקים מדוע א' נאמן לומר ששחט שפיר והא' אתחזק בהמה בחזקת שאין זכות ואין א' נאמן נגד חזקה ויש הרבה תרוצים ועיקר כיון שבידו לשחוט שפיר נאמן נגד חזקה וא"כ בכאן הלא הלכה רוחת חזקה שלית עושה שליחתו א"כ בשלמא אם אומר השלית שלא עשה השליחות נאמן למשל שלא עשה עירוב או שלא תרם תרומה או שלא מכר החמץ או שלא בדק החמץ נאמן כיון שבידו שלא לעשות אבל היכא דאין התנגדות להחזקה רק שאין זכר אם עשה השליחות בודאי אמרינן חזקה שלית עשה שליחותו ולא חיישינן שמא שבת לעשות השליחות או שמא חזר ובפרט היכא דיש ספק אפשר עשה השליחות בודאי אמרינן חזקה שלית עושה שליחתו ובפרט בכאן יש לומר שניהם אמת מקודם עשה השליחות ואח"כ באיתור הזמן שבת מחמת היסורים כמו דמבואר לענין שוחט שנמל קבלה וכעת אין יודע הלכות שחיטה דאמרינן דתולין השכחה באיתור הזמן ומכשירין מקודם ובפרט הכלים שיש להם חזקה בהכשר כמבואר בפוסקים ובכאן שעשאו לשלית בבוקר ע"פ והלך תומ"י לסיום ולמכור החמץ בודאי עשה

שליחותו ואח"כ שכת אם עשה השליחות ובפרט שיש רגלים לדבר
 שאמרו בנו של המת ששמעו שהרב בירך החולה וראה שעשה
 דודו קבלת קנין עם הרב בודאי כמו שבירך את החולה כדקבלת
 קנין ג"כ הי' מהחולה כמו מצא תכריך שמרות קשורים יחד דתלינן
 דהם מאחד ועין מו"ז יו"ד סי' ס"ט ס"ק כ"ד בענין אשה שבשלה
 בשר ושכחה אם מלחה הבשר אף שיש להבשר חזקה שלא נמלח
 מ"מ הוי ספיקא דרבנן לקולא וגם רוב מולחין מקודם והוי רובא
 נגד חזקה הלא גם כאן יש חזקה שלית עושה נגד זה הספק ובודאי
 אין ספק מוציא מידי ודאי ובפרט כמו שאמרת מקודם שיוכל להיות
 שניהם אמת ואין שום התנגדות ביניהם וגם יש לומר כיון דמקודם
 ביטל החמץ אי"כ לא הוי רק איסור דרבנן והוי כמו ספק ספקא
 בדאורייתא וספק אי דרבנן שמא מבר החמץ ואם לא מבר הלא
 מדאורייתא לא עבר יען שבטלו ואף שיש איסור דרבנן דצריך לבער
 שמא מבר ולקולא. ואף אם הוי רק ספק חמץ שמא מבר שמא לא
 מבר הלא קי"ל ספק חמץ לאחר פסח מותר אף באכילה עין ח"י
 סי' תמ"ט סק"א בסופו ואין לומר דוקא בספק אם הוא חמץ אם לא
 כמו בנמצא אחר הפסח ולא בכאן שודאי חמץ וספק אם מבר הלא
 בשם הבשר יש לו חזקה שלא נמלח וספק אם עשה מעשה המכשיר
 אעפ"כ אמרינן לקולא ובפרט שיש כאן ס"ס וגם י"ל כמו שמבואר
 בח"י סי' מ"ח ס"ק כ"א באחד שביטל החמץ ולא מברו ומת דלא
 קנסו בנו אחריו דוקא באיסור דאורייתא קנסו ולא דרבנן וכאן שבטלו
 הוי דרבנן ואף שהנחת שם בצ"ע ותוכך להחמיר מטעם הר"ן מ"מ
 דוקא בשם שלא מבר בודאי אבל בכאן דאיכא ספק שמא מבר
 אין לקנוס ואף אם נאמר דשם איירי דאביו לא מבר החמץ ועבר
 עליו הפסח ומת אז לא קנסו אבל בכאן שמת תוך הפסח והם
 ירשו החמץ הוי להם לבער זה אינו חוץ לזה מזה שלא ידעו עד
 אחר הפסח ואף נודע להם תוך הפסח אמרינן איסורא לא ניתא
 להו למקניה החצר ואף אין אדם מוריש איסור לבניו ואף מדאורייתא
 החמץ הוא מותר שבטלו מ"מ לא ניתא להו למקנו אף איסורא
 דרבנן ובפרט בספק לדעתי העני' יש להתיר החמץ לאחר הפסח
 עכ"פ ע"י תערובות ברוב אף באכילה ובפרט בהנאה ובפרט בכאן

שעשה אביהם כדת וכהלכה שעשה שלית למכור החמץ ומצד אחר
 בא הקלקול בודאי לא קנס ר"ש ובוז האופן ישתמשו כל האחרונים
 להתיר החמץ שעבר עליו הפסח ומה שכתבתי לענין שלית עושה
 שליתותו יש להעיר כפי מה שהקשו התוס' כתובות כ"ב ע"א למה
 לי קרא דנאמן לאסור את בתו מקרא את בתי נתתי לאיש הלא
 בידו לקדשה לכל מי שירצה דהתורה זכתה לו הקדושין ממעם
 אין כסף וכו' ותירצו התוס' דאין בידו לקדשה כי אפשר לא ירצה
 האחר דזה תולה בדעת אחרים וכן הוא בגמ' קדושין ס"ד ע"א א"כ
 בשלמא אם עושה להנית עירוב או לתרום תרומה הרי הוא בידו
 אבל אם עושה שלית למכור החמץ הרי אין בידו כי אפשר לא ירצה
 הרב להיות מורשה או שלא ירצה עכו"ם לקנות או לא ירצה לקבל
 מתנה וא"כ הא"ך אמרינן שלית עושה שליתותו ואפשר ממעם חזקה
 אמרינן דאם לא עשה שליתותו היו חוזר למשלח להגיד שלא
 עשה השליתות.

אלטר שפירער שו"ב, זאסטאוונא.

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

...the

THE
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
UNITED STATES DEPARTMENT OF JUSTICE

TO : DIRECTOR, FBI
FROM : SAC, NEW YORK
SUBJECT: [Illegible]
[Illegible text follows in several paragraphs]

RE: [Illegible]
[Illegible text follows]

Very truly yours,
[Illegible Signature]
Special Agent in Charge

קבוצי אפרים

שנה ח'

קובץ מחי' תורה בענין הלכה • דרוש
ואגדה מרבני וחכמי זמננו ומאסף ספרותי
לשאלות המנסרות בעולם היהדות.

יופיע פעם אחת בחודש

על ידי העורך

אפרים לאנדא

רב בבאקארעשט

בעל מחבר ספר אוצר התורה קמא ותנינא.

מחירו לשנה מאה לעי.

מחברים השולחים ספריהם אדפים מודעה פעם אחת עבורם.

KWITZEI EFRAIM

REVISTĂ LUNARĂ TALMUDICĂ-ȘTIINȚIFICĂ.

DIRECTOR :

Rabin EFRAIM LANDAU.

ABONAMENTUL ANUAL

LEI 100.

Redacția și Administrația :

BUCUREȘTI, STR. TRAIAN 24

SEINI, (România) — 1928.

TIPOGRAFIA JACOB WIEDER

Cenzurat :

סאנארוס א"ש דרושים על כל שבתות השנה ולעתים שונים מהרה"ג אלכסנדר
שטיינבערגער ז"ל אבדק"י קאמארן. הובא לביהדפ"ס ע"י

אשתו הרבנית הצו"ח מרת גיטל שטיינבערגער. להשיגו :
Rabbinerin G. Steinberger, KOMORNO, (Slovensko).

דגלנו ירחון לספרות ולעניני היהדות החרדית. כלי-מבטאה של אגודת
צעירי אמוני ישראל בפולין. העורך א. ז. פריעדמאן. מחירו לשנה
8 זהובים. לחו"ל דולר וחצי להשיגו ;

Diglejnu, WARSZAWA, Graniczna 9. m. 3.

שורת דגל ראובן כולל שו"ת חי' הלכות וביאורי סוגיות מהרה"ג ראובן
א"כ"ץ אבד"ק אמדור. להשיגו ;

Rabbin R. Kacz, STAWISKA, z. Lomz, (Polonia).

יד יהודה חלק חמשי על ש"ע יו"ד מן סי' מ' עד סי' ס'. מהרה"ג
המפורסם מו"ה יודא ליבוש לאנדא ז"ל אבד"ק סאדאגארא.
מחירו עם פארטא א' דולר. להשיגו אצל נכד המחבר.

Rabbin Efraim Landau, BUCUREȘTI. Traian 24.

הגיוני לב יכלכל סקירות קצרות על ענינים שונים ודרושים למועדים ולכמה
שבתות השנה ובסופו נלוו הערות והארות בדברי הלכה מהרה"ג
המפורסם ר' זלמן דוב ראשגולין אבד"ק שטאטין איסלאנד. להשיגו :

Rabbi Z. D. Roshgolin, 445 Jersey str. STETEN-ISLAND, N. J.

תפארת שמואל דרושים נעימים עת"ת ועל קצת נביאים וכתובים, גם
אינה חי' על משניות וש"ס בהלכה ואגדה מהרה"צ ר'

שמואל קויפמאן הנקרא מיריפאלער רבי. הספר נדפס בפורמאט גדול על נייר
משובח ומכורך בכריכת בד נהדרה, מחירו שלשה דולר להשיגו אצל המחבר
Grand Rabbi S. Kaufman, 182 Henry str., NEW-YORK.

זרע אברהם מתוך מדרשי פליאות עה"ת בטיב טעם ודעת מסודר על סדר
הפרשיות מהרה"ג אברהם צבי הירשל, חלק ראשון להשיגו ;

Rabbi Wolf Hirsch, 51 Nefollk str., NEW-YORK.

בבית המערכת נמצא למכירה ספר "מנחת עני" על ענין התורה והמצוה,
ענינים יקרים מלאים מוסר ויר"ש בדרך פרדס. מחירו חצי דולר עם המשלוח.

ספר הזהב בפניני התלמוד איבערזעצט אין אידיש, העברעאיש און ענגליש
איבער צוויי טויזענד מאמרי חז"ל אין גראמען געקליבען פון

אלטער אין נייער ליטעראטור מאת הרב המסיק ר' זאב ארי' שאכטאק פון
דעטראיט מיט אגאנצע ביבליאטיקה אין איין ספר, גויטיג פאר רבנים

מטיפים, לעהרער, פרעזידענטען, ארבייטער און סתם בעלי בתים. אלע מאמרים
זענען איינגעטיילט צוויי דייטליך אז יעדער קען זיי געפינען. דער חוכן

הענינים ענטהאלט פרקים ווי כבוד אב ואם, אהבת ציון, חנוך הבנים משלי
חכמים צדקה הכנסת אורחים, מבחר אגדות חז"ל א. ז. ו. אן אמת ער

"משיח אלמים" וואס מאכט רעדן שטימע. הסכמות פילע רבנים אין פין רב
הכולל פון ניוארק פראכטפאל געבונדען 330 זייטען פרייז 3 דולר צו בעקאמען :

Rabi W. Shostak, 2654 Leslie Ave, Detroit, Mich, America.

ו.

[סוף מחוברת א' ב' אות א']

ולענד"נ שלפי החילוק בין אונס גמור לאונס שאינו גמור נוכל
 לבאר את דברי רבינו הרמב"ם ז"ל במה שכתב בפ"א ה"ד מה'
 חו"מ חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה לעולם ונתן טעם מפני
 מה אסרו את החמץ לעולם בהנאה משום שדבר זה הוא קנס מדברי
 סופרים ומפני מה קנסוהו מפני שעבר על ב"י וב"י ומזה שכתב
 רבינו מפני שעבר על ב"י ובל' נמצא משמע שלא ביטל ולא ביער
 ומפני שהחמץ נמצא ברשותו לכן הוא עובר על ב"י ולכן אסרוהו
 בהנאה לעולם ואח"כ כתב הרמב"ם אפילו הניחו בשגגה או באונס
 בכ"ז אסור בהנאה לאחר הפסח והטעם כדי שלא יניח אדם חמץ
 ברשותו בפסח כדי שיהנה בו אחר הפסח משמע מדברי רבינו
 הטעם שאסרו בשוגג או באונס הוא משום שהחמץ נמצא ברשותו
 והוי כמ"ש המכתב באו"ח סי' תמ"ח סעיף ה' חמץ שנמצא בבית
 ישראל אחר הפסח אסור אפילו שביטל והטעם דחיישינן להערמה
 אבל אם החמץ לא נמצא ברשותו אז אפילו הרמב"ם מודה שאינו
 נאסר והטעם הוא משום הנ"מ בין אונס גמור לאונס שאינו גמור
 ולכן אם החמץ נמצא ברשותו אז הוא אונס שאינו גמור אבל אם
 החמץ לא נמצא ברשותו אז הוא אונס גמור ולא נאסר והמקור של
 רבינו הוא מהירושלמי שהביא הרא"ש בפ"ב דפסחים פ"י מתחלה
 הביא רבינו את הדין שבגמ' פסחים שאם עבר על ב"י וב"י היינו
 אם לא ביטל ולא ביער את החמץ כלל אסור בהנאה לעולם מפני
 שקנסו אותו ואח"כ כתב שאם החמץ נמצא ברשותו אז אפילו ביטל
 לא מהני משום דחיישינן להערמה והמקור הוא מהירושלמי דפ"ב
 ה"ב מפסחים ואחר שתפשתי יגעתו ומצאתי בבבאורי הגר"א ז"ל

באותו בסי' תל"ג שכתב שם בהדיא שלא אסר הירושלמי אלא דוקא במפקיר את החמץ בתוך ביתו משום הערמה אבל אם לא היה החמץ בתוך ביתו מותר אחר הפסח אפילו באכילה עכ"ל.

והנה כל מה שביארנו הוא רק אם הבעה"ב בעצמו עבר על ב"י וב"י וכן אם היה החמץ נרשותו וביטל או חיישינן להערמה אבל בנר"ד אין שום חילוק ואין שום ג"מ ולא ראיתי שום אחד מן הפוסקים שיחמיר בזה. והנה הנוב"י במ"ק בסי' כ' כתב בהדיא ישראל שעבר ולא ביער חמצו וגם לא ביטל ומת תוך הפסח מותר להבנים אחר הפסח ואפילו מת בע"פ אחר חצות יש לסמוך להתיר חמצו באכילה ובהנאה וכ"כ במ"ת בסי' ס"ב והדרך המלך הסכים בפיה"א עם הנוב"י ע"ש בפ"א ה"ד מה' חו"מ ובפרט הכא שהמת עשה כדין היינו שעשה את אחיו לשלית וקבל קנין על זה שימכור את חמצו להרב רבית הכנסת וכן שאל המת לבנו אחר שבא מביהכ"נ והבן ראה שדורו מכר את חמצו להרב בודאי אין לאסור אפילו באכילה משום דאחיו של הנפטר היה שליחו וכיון שעשהו שלית למכור את חמצו ומכר את החמץ אג"ק של השלית בודאי הוי מכירה מעליא ולא אמרינן דבעינן דוקא אגב קנין של בעל החמץ וראיה לזה מהא שכתב המחבר בחו"מ בסי' ר"ב סעיף ד' הקנה שדה לאפוטרופסים ומטלטלים ליתומים קנו וכתב שם הסמ"ע בסע"ק יו"ד והנתיבות בסע"ק ז' משום דאפוטרופס יד יתומים הוא ובשם מרן הב"י ז"ל כתבו שלא דוקא יתומים דנקט אלא ה"ה לגדול שיש לו אפוטרופס אלא אורחא דמלתא נקט וכו' והמקור הוא מהא שהביא הרב המ"מ בפ"ג מה' מכירה ה"י בשם הרשב"א שכתב דשאני ר"ע דיד עניים הוא כלומר גזבר הקדש הוה וידו כידם ומכאן דיד אפוטרופסין כיד יתומים ושדה לאפוטרופסין

ומטלטלין ליתומים קנו עב"ל וע"ש מה שכתב הל"מ ז"ל ולפ"י
נוכל לאמר שההיד כאן אף שהוא שלית רק על דבר זה לחוד
מ"מ לענין זה הוי יד שלית כיד המשלח ואחר שעיינתי היטב
מצאתי במק"ח בביאורים בסו' תמ"ח בד"ה ואט עשה וכו' כמ"ש
וברוך שכוונתי לדעת גדולים ובמילא משמע מכל אשר בארנו שאין
שום איסור על החמץ שנמצא בחנות הנפטר אחר הפסח לאבילה
ולנהנאה וכמבואר מהפוסקים שהבאתי לעיל כנלענ"ד להלכה ולא
למעשה ואבקש מהעורך ומהרבנים הגאונים שליט"א שיכתבו בדין
זה בזה הירחון החביב עלי מאד וכל תשובותיהם אדפיס בעה"ת
בל"ג בספר השלישי אשר יוצא אי"ה בקרוב.

ישעי יוסף מארגנאלין

ראב"ד לחברה תורה אנשי חסד בבראנצוויל
מח"ס דרושי ותפארת מהרשי"ם ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

ז.

ל"ה ר"ה.

אך הבל בני אדם כזב בני איש
במאזנים לעלות המה הבל (תהלים).

כאשר נתבונן היטב להאדם נמצא כי יש בו "אני" בהמי.
החומה ורוצה הבל. כל הבלוי העולם השפל; ויש בו "אני" שכלי.
המבין כי כל זה איננו שוה ואיננו כדאי. ה"אני" השכלי שבנו מצד
עצמו אינו רוצה מאומה ואינו לוקח חלק בתיים הארציים. הוא מביט
מן הצד על מעשה ה"אני" הבהמי ושוללם, מאפסם ומבטלם.

אמנם בכל ימות השנה. ה"אני" השכלי נרדם בירכתי הגווה
והוא כמתנמנם. ובר"ה בשמוע קול שופר יתעורר מתרדמתו ויקיץ
משנתו. אז יפקח עיניו וישקול בפלם ובמאזנים כל מעשה אנוש

ותחבולותיו בכל ימות השנה, ובמצאו כי כלם הבל, אפס ואין.
 אז ישכיל כי „אך הבל בני אדם כזב בני איש“, וכ”ז רק צתה
 לפי שבר”ה מזל „מאזנים“ יתעורר משנתו ויגות מעצבונו ורגונו
 וישקול ב„מאזנים“ כל המעשים והמתשבות שבהם כלל שנתו „כלינו
 שנינו כמו הגה“.

ומה ירויח האדם בזה? רווח והצללה גדולה יעמוד לו ממקום
 זה. הוא יהיה מעתה זריז ונשכר, וירכוש לו שאיפה ומגמה כבירה
 ונשגבה, לא בשכיל עצמו לבד, כ”א יהיה זוכה ומוכה את אחיו עמו
 לשאוף אל על, לבקש ולמצא אורח חיים למעלה למשכיל, לעלות
 המה מהבל יתר, להתעלה ולהתרומם על חיי ההבל והשוא.

אז יבינו צדקת תורת ישראל, מו”ז ר”י בעש”ט נ”ע שאמר כי
 „מה שהעולם נראה ליש הוא שקר גמור“, „משל למלך חכם גדול
 שעשה באחיות עינים חומות, מגדלים ושערים, וצוה שילכו דרך
 השערים והמגדלים, וצוה לפזר בכל שער ושער אוצרות המלך,
 ויש שהלך עד שער א’ ולקח ממון וחזר בו עד שבנו יחידו התאמץ
 מאד לילך דוקא אל אביו המלך, אז ראה כי אין שום מתיצה
 מפסיק בינו ובין אביו, כי הכל אחיות עינים, והנמשל מובן הקב”ה
 מסתתר בכמה לבושין ומתיצות, וכידוע שהקב”ה מלא כ”ה כבודו
 וכל תנועה ומחשבה הכל ממנו ית’, וכן כל המלאכים והיכלות הכל
 נברא ונעשה כ”י מעצמותו כהדין קמצא דלבושיה מיניה ובית, ואין
 שום מתיצה בין האדם ובינו ית’ ביריעה זאת...“

אז ידעו כי המציאות כלל היא חזיון מתעה, יש מדומה, אילוויין!
 הכל מכוסה ונסתר, הכל נעלם, אך הכל גלוי ונראה לעין האדם
 המכיר, כשמגיע האדם לידי הכרה ברורה, הוא מבין, כי כל
 המציאות „אחיות עינים“, והוא מכיר את היש האמת, את האלהות
 ואז בטלים ומבוטלים ממילא כל הרעות וכל הצרות, כל הדינים וכל

העונשים, כי מקור כל הדברים האלו הוא רק בטעות העולמי, במה שהאדם מדמה א"ע ליש גמור, אבל משיח'ל להבין כי כ"ז דמיון ומעות ומאת ה' היתה זאת בכדי שיגיע לידי הכרה זו, ידע וירגיש כי אין לכל אלה שום ערך ממשי.

ובמדה שתתרבה הכרה זו בן יוטב מצב החיים בכלל ובפרט. התנאים הרעים יוסרו מאליהם. החיים יחדלו להיות "מלחמות האדם באדם" "וכל דאלים גבר", ובעוד שעתה כל אחד רואה בחבירו מקפת את פרנסתו ודוחק את רגליו, ועי"ז מתגברת השנאה והתחרות בין ב"א, כשתמלא הארץ דעה הנזכרת, לא ירעו ולא ישחיתו זה לזה, ועל כל השערים, ועל לוחות לבותם יהיה חקוק באותיות זהב, בשמך יקראוך ובמקומך ישיבוך ומשלך יתנו לך ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא, ובמקום שעתה אך עושק וגזל ימשלו במדינות, יומם ולילה יסובבו שומרים בעיר ובכ"ז און ועמל בקרבה, אז לא יהי צורך בכל אלה, כי כל הלבבות וכל הנפשות יבינו וירגישו את הכת קול היוצאת מפלמונו של המלך החסיד ומכרות: אל תבטחו בעושק ובגזל אל תהבלו חיל כי ינוב אל תשיתו לב! אז תהיה "תור הזהב" להמין האנושי ובני אדם יהיו "בני עליין" ויחיו חיים מאושרים וטובים באמת!

מתתי יחזקאל גושמן

אבד"ק ליאובה.

ח.

(א) ברמב"ם ה' דעות פ"ה ה"ב כשהחכם אוכל כו' ולא בשוק כו' שלא יתגנה בפני חברות ובהג' "מורי אבן" שעל הר"מ (דפוס ווילנא) הקשה ע"ז מקידושין מ' ע"ב האוכל בשוק דומה לכלב וי"א פסול לעדות וכן הוא בר"מ ה' עדות פ"א ומשמע דדין זה

שייך בכל אדם ולמה כתב הר"מ זה אצל ת"ח ותמה על מפורשי הר"מ שלא העירו כלום מזה עיי"ש ולפע"ד דבריו הר"מ פשוטין עפ"י מהקשו התוס' קידושין שם ד"ה ויש מהירושלמי דדוקא ת"ת אסור לו לאכול בשוק ות"י ר"ת דדוקא באוכל פת הוא פסול לעדות עיי"ש ומשמע דהירושלמי איירי בפירות ובהאי גוונא וזה רק לת"ת אסור ולפי"ז ו"ל דהר"מ מפרש בר"ת וא"כ לק"מ דהא הר"מ מדויק לשונו הזהב "כשהחכם אוכל" ולא מפרש "פת" כדמפרש את"כ בה"ג כשהחכם שותה "יין" וא"כ משמע דאיירי אפי' בפירות ובה"ג וזה רק ת"ת אינו רשאי.

(ב) שם ה' תלמוד תורה פ"ה היטראה רבו עובר על ד"ת כו' ואל יאמר כו' שם אמרו וכתב הכ"מ דמשמע דשמועה ששמע מרבו רשאי לאומרו סתם ובהג' "בנין שלמה" (ר"מ דפוס ווילנא) תמה על הכ"מ הנ"ל דהרי הר"מ בתחילת דבריו כתב דכל זמן שמוכיר שמועה מרבו צריך שיאמר למדתני רבינו ומשמע שצריך להזכיר ממי שמע עיי"ש שהנחת בצ"ע ולע"ה לא אבין התמיהה על הכ"מ דהלא היכי שמדבר עם רבו ואומר לו כך למדתני רבינו אין זה מחמת שצריך לאמור בשם אומרו רק משום כבוד רבו אינו בדין שלא יאמר לו "כך למדתני רבינו" ובלאו הכי אולי יהא נראה שרבו לומד ממנו משא"כ היכי שמספר לאחרים שלא בפני רבו באמת אין צריך להזכיר ממי שמע כי סתם מרבו שמע.

(ג) שם ה' עב"ב פ"ד ה"ו בכ"מ ד"ה ובין כתב שם באמצע הדיבור בזה"ל ואמאי מי גרע ממסית "ומדית" כו' יעו"ש ותיבת "ומדית" צע"ק שהרי גם הר"מ כאן נמנ' איירי במדית ועל איזה מדית התכוון הכ"מ.

(ד) ואגב אעורר במ"ש בקבוצ"א תרפ"ז סי' י"ט בענין שבירת הלוחות דהלא היו בהם שמות הקדושים וכלי שיש עליו שם אסור לשברו במ"ש הפוסקים יעו"ש ואולי יש ליישב עפ"י מש"כ בנחל קדומים (שמות ל"ב פסוק י"ט) עה"פ וישלח "מידו" חסר יו"ד לפי שהאותיות של ה'יו"ד דברות פרחו מעצמן מהלוחות ואז אמר משה מאחר שהאותיות כבר פרחו מהלוחות א"כ אבנים הם ומה הנאה יש בהם מיד שבר אותם עיי"ש ועיין עוד בפסחים פ"ז סוף ע"ב וא"כ לפי"ז לא שבר השמות כלל.

(ה) שם בקבוצ"א תרפ"ג חוב' א' סי"ג מביא ספיקו של הפמ"ג ז"ל אי ח"ש אסור נמי בהנאה ורצה לפשוט מניטין כ' דגם בבישול והנאה ח"ש אסור ע"ש ובמחכ"ת נעלם ממנו דברי הצ"ח פסחים כ"ב ע"א שהעלה שם במוטו"ד דע"כ צ"ל דבהנאה ח"ש מותר מה"ת (להפוסקים דלוקין על הנאה) דאי נימא דאפי' כ"ש מיקרי הנאה א"כ האוכל פחות מכוית ילקה שחרי נהנה יעיי"ש.

(ו) המפור' נלאו למצוא מעם על שם "עצרת" שקראו לחג השבועות ונראה לתת מעם לשבח עפ"י ש"ש רש"י ז"ל סדר ראה עה"פ ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת ופירש"י בלשון שני בזה"ל עצרת כנופי' של מאכל ומשתה לשון נעצרה נא אותך עכ"ל הנה בגמ' הוא פלוגתא דר"א ור"י ור"א ס"ל דביו"ט כלו לדי' או כולו לבם ור"י אומר חלקהו כו' ועיין בפסחים ס"ז ע"ב דבעצרת הכל מודים דבעינן לבם הרי דבעצרת לית מאן דפליג דלא בעינן לבם ואפשר שזה רמזו לנו תו"ל בשם "עצרת" דבתג הזה הכל

מודים דבעינן „עצרת“ והיא כנופ' של מאכל ומשתה כדפירש'י ועיין מ"ש בזה בקבוצ'א שנה ח' סי' ל"ו.

פינחס מיזיש וייען.

ט.

(א) שבת צ"ז. ובלע מטה אהרן את מטותם. א"ר אלעזר נם בתוך נם. לכאורה יקשה איזו סמיכות יש להא דר"א עם הקודם? ואפשר לפי שלמעלה אמר רבא שבמדה טובה היה יותר נם מבמדת פורעניות שידו של משרע"ה שבה כבשרו כשעודה בחיקו לזאת מביא הש"ס מאמר ר"א כאן שגם במטה אהרן היה נם בתוך נם שמתחלה חזר ונעשה מטה ואח"כ בלען.

(ב) שבת קי"ג. וכי הא דרבי יוחנן קרי למאניה מכבדותיה. בזה יפורש יפה מ"ש ר' יוחנן בב"מ מובלינא מאניה לבי מסותא לפי שהמרחץ הוא מקום מיועד להתפשט וללבוש בגדים אחרים ולכן שפיר אמר ר' יוחנן שמי שיפרש לו הדבר הסתום ישא הוא בעצמו בגדים חשובים בעדו לבית המרחץ למען ילבוש שם ויתכבד בכגדיו היפים החדשים.

(ג) עירובין ע"ד. וכן אמר ר' יוחנן הלכה כר"ש בין עירבו ובין לא עירבו. נ"ב: לפלא שהשמיטו המדפיסים כאן אתר המלה „ר' יוחנן“ את המלים: מי לחשך. ובודאי שהשמטת הדפוס הוא כי בדרך צ"א: לקמן אשר שם נשנה הסוגיא הזו יש הנוסח לפנינו: „וכן אריז מי לחשך“ וכ"ה הנוסח בפר"ת כאן: וכן אריז מי לחשך. כלומר מי השמיעך הלכתא כר"ש בין עירבו ובין לא עירבו ע"כ ועיי' לקמן בתום צ"א סוע"א ד"ה מי שכתבו כל זה הלשון

כנ"ל בשם ר"ת? ואפשר שמי"ם יש שם וצ"ל "ר"ת" והטעות הזו מורגלת בתוס' לרוב והנה הסה"ד (ערך ר' יוחנן) כתב שבדף ע"ה ע"א מובא ר' יוחנן מי לתשך ובדף צ"א מובא ר"י סתם עיי"ש ולפנינו ממש ההפך וכמו"ש? אתמהא! ומ"ש הרש"ש כאן מהספרי מן סה"ד הנ"ל נראה שהי"ל הגירסא בתוס' כאן עיי"ש.

ישעיה' ולומניק חופ"ק ראדום.

י.

תשובה לרב גאון אחר.

בנידון קושייתו [המובא בשו"ת אור המאיר להגאון אבד"ק פיעטרכוב שליט"א בס' ע"ב] מספרו אור הישר לשו"ת הר"ת בתוס' [יבמות ק"ב: ד"ה ואנעלך] דמנעל של חליצה צריך להיות מעור בהמה טהורה א"כ בשבת כ"ח: דמק' הש"ס למאי הלכתא. תני ר' יוסף דלא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמ"ה והא איכא נפ"מ לדינא בחליצה עכ"ד ע"ש.

והנה כבר הרעישו גאוני עולם בקושייתו עיי' נוב"ת אהע"ז סי' קנ"ב קנ"ג [ולפלא שהתי' הא' באור המאיר שם, כבר קדמו בנו"ב שם] וחת"ס או"ח ל"ט, ישועות מלכו הל' שופר ושדי חמה חנוכה סי' י"ג מ"ט משמ' דהגרעקא ובמשנת יעב"ץ בחי' ש"ס בשם המהר"ם ברבי.

והנראה בזה בהקדם הש"ס יבמות שם — אר"י א"ר סנדל התפור בפשתן [וברש"י שתפור בתוכו לא שתפרו במשיחה ע"ש וכ"ה בתוס' חד מקמאי הנדפס בגליון הש"ס ד' ראם] אין תולצין בו שנא' ואנעלך תחש עכ"ל הש"ס. והנה בספר שתפרו בפשתן

פליגי ר"י ור"מ [עי' מכות י"א] ח"א כשר וח"א פסול מלמען תהי' תורת ד' בפ"ך ואיתקש כה"ת כול"ה לתפילין לתופרה בגידין ואידך להלכותיו לא איתקש א"ר חזינא לתפילין [ג"כ לספרי וכ"ה גירסת הריטב"א שם וטעמא יחיב דהא בתפילין ל"פ ע"ש] דבי תביבא [רבי חייא רש"י שם] דתפרו בכיתנא ולית הלכתא כוותי' ע"ש והנה הלכה כמ"ד פסול וכמ"ש בריטב"א שם. וה"ר ממגילה ת' : דלתופן בגידין שווין ע"ש ובטו"א. של"ה דברי הריטב"א הנ"ל ובש"ס [מגילה שם י"ט] אר"ת ב"ג אמר רב מגילה נקרא ספר שאם תפרה בחושי פשתן פסולה וברש"י שם דאיכא למ"ד במכות דפסול [וע"כ דג"י רש"י ג"כ כג"י הספרים. דאל"כ הא רב סובר בהד"י דלית הלכתא כר"ת. וע"כ דהג"י לתפילין וא"ש] ועיי' במפ"י שבי' דלא ידעינן במכות שם מי המכשיר ומי הפוסל ועיי' שאגת אר"י שם ונפש ח"י מגילה ת' : ושו"ת מחזה אברהם או"ת סי' ד' מ"ש בזה].

וע"כ לפמ"ש"ל ע"כ רב ס"ל כמאן דפסל. דהא אמר דלית הלכתא כר"ת דודו. וע"כ דאיתקש כה"ת לתפילין ובעינן מן המותר בפ"ך. ובתפר בפשתן פסול. [ועיי' בריטב"א שם דמדויק מהש"ס שם דה"ה מזוזה] א"כ ה"נ בסגדל של תליצה ל"ל מואנעלך תחש ת"ל דלר"י מן המותר בפ"ך [וביותר לפמ"ש בחידושו דרב סובר בתליצה כוונת המצוה ולא כוונת קנין] [ועיי' בחכ"צ סי' א' ובשאר אחרונים. א"כ בודאי הוי מצוה ותורה והוקשו להדדי] ועיי' רש"י מגילה כ"ד ע"ב ד"ה ציפן זהב דל"ה מן המותר בפ"ך ובר"ן שם ובנוב"ק או"ת סי' א' ובישועות מלכו הנ"ל. ודברי חיים תאו"ת ת"ב סי' ז' וכנף רננה יורה דעה סי' י"ט. ומחזה אברהם סי' ד'.

דכן הוא בירושלמי מגילה דדרש ממה שאתה נותן לפיך ע"ש.
והנראה בזה דהא מנעל של עור ושל בה"ט לא כתיבא באורייתא
רק ביחזקאל - וא"כ עד דאתא יחזקאל מאן אמרה וע"כ דהלמ"ט
הוי ויחזקאל אסמכי אקרא וכמ"ש בחת"ס הנ"ל.
ולפמ"ש"ל י"ל ביותר דלרב לשיטתי במכות שם יליף היקישא
מתפילין, וא"כ צריך מן המותר בפיך, ואסמכי אקרא ואנעלך תחש.
ושוב צריכין לומר דתחש טהור.

וכי זה הוא שכתבו התוס' שם, מכאן אר"ת דייקא היינו
לרב לשיטתו, וההכרח מדאיתקש כה"ת לתפילין וכנ"ל.
והנה סתמא דש"ס (פסחים פ"א :) דאין דנין ק"ו מהלכה ע"ש
(ובפי' הגר"א פ"ג דמס' ידים ובהגהות פורת יוסף במכות שם)
וברש"י [שבת קל"ב:] דבכל י"ג מדות אין דנין מהלכה ע"ש, וא"כ
שוב אמרינן דלהלכותיו לא איתקש וממילא גם תפרה בפשתן כשר
ול"צ דוקא מן המותר בפיך, ומעור בהמה טמאה ג"כ כשר, וא"כ
אין נפ"מ בההיא דר' יוסף ולכן שפיר מק' הש"ס בשבת שם ומיושב
קושי' העולם וזה שבי' התוס' לדחות ד' ר"ת דאין נראה דבריו
והוא כמ"ש"ל וא"ש, אבל אין מיושב עוד לפמ"ש"ל, דהלכה כמ"ה
דספר שתפרה בפשתן פסול, ועכצ"ל דאיתקש ג"כ להלכותיו, וא"כ
ממילא יפסול ג"כ מנעל של חליצה, מעור בהמה טמאה.

ונראה דמכת זה דייקו התוס' שם וכי דאין להקפיד אם חלץ
במנעל בהמה טמאה והלשון משמע דרק בהיעבד כשר, אבל לכתחילה
יש לחוש לד' ר"ת.

ועי"ל דיש לחלק בין אם נימא דהכוונה בחליצה הוי כוונת
מצוה ותורה והוקשו לתפילין [ועי' מ"א סי' תקפ"ו ג' ובש"א] משא"כ
אם נאמר דהוי כוונת קנין ומאז בחי' הערותי דרב

שנה ח'

קבוצי אפרים

חוברת ג-ד

סובר דהוי כוונת המצוה ושאר מ"ד סוברים דהוי כוונת קנין
 וא"כ י"ל דר"ת דוקא אליבא דרב אומר כן. משא"כ להלכה אמרינן
 דהוי רק כוונת קנין ול"צ מן המותר ושפיר מק' הש"ס בשבת שם.
 ועי"ל עפ"מ"ד בתולין דר' יוסף הוא בן ר' חייא ע"ש בד' י"ת :
 ור"ח ע"כ סובר דלא איתקש בה"ת לתפילין ולכן סובר במכות שם
 דספר מותר לתפרו בפשתן וא"כ גם בתליצה ל"ב מן המותר בפיו
 ומסתמא ר' יוסף כאבא ס"ל. ולכן מק' הש"ס בשבת שם שפיר.
 משא"כ ר"ת קאמר לרב לשיטתו וכמש"ל וא"ש.

חנוך העניך בהרב"ר דוד זצלה"ה
 רב ואבד"ק גאלין.

אברהם ציווארט פאר'ן יודישען פאלק (דברי נחמה) מהרה"ג ר' נחום
אש אבד"ק טשענסטחוב.

חז"ל תרועה הספד על הרה"צ בנוש"ק ר' יצחק מאיר מפלג' מהרה"ג הנ"ל.
אונזער פליכט אין די טעג פון גויט'ס מהנ"ל. להשיגם;
Rabin N. Asz, Pilsudskiego 9., CZESZTOCHOWA.

מס' אבות עם באור דרכי יושר עם קונ. דבר הלכה בענינים
הנוגעים למס' אבות. הנקרא קונטרס אבות מהרה"ג משה מאיר גאלדבערג
אבד"ק סאראטאגא ספרינגס.
Rabbi M. Goldberg, 61 Putnam Str., SARATAGA-SPRINGS, N. J.

ביבליאטיקה יבנה ספר ב' תחית לאומנו דרשות לאומיות מהרב
מתת' יחזקאל גוטמן רב דק' ליאובה. מחיר החתימה לשנה 100 לעי
בחור'ל 1 דולר. מחיר ספר יחידי 30 לעי. אדרסע. לכספים ולכתבים.
Rabin J. Gutman, LEOVA, (Basarabia).

בינת נבונים בו נפתחים חמשה עשר שערי בינה להבין ולברר דברי
רבותינו ז"ל בין בח"ת בין בחי' דינים למעשה וידיעות
מרובות בענין נתוח אברי אדם ובהמה מהרה"ג ר' ניסן מארקעל אבד"ק
בופפאלא נ. י. הספר נדפס על נייר טוב ומשובח בתבנית חצי בוגין. להשיגו;
Rabbi Nisson Markel, 96 Walnut Str., BUFFALO, N. J.

אלה דברי חברי מתבארות בו כל הבריתות בישראל הנזכרות בתנ"ך
ותנאיהן. כחן הדתי. המוסרי. ההלכותי. וההיסטורי.
בשלשה חלקים. חלק א' מן ברית אלקים את נח. עד ברית יעקב ולבן.
חלק ב' מן הברית במצרים. עד הברית בערבות מואב. ותנאי דבני גד
ובני ראובן. חלק ג' מן שימת יהושע עד ברית אמנה בימי עזרא ונחמיה.
מהרב הגאון המפורסם מו"ה חיים הירשענזאהן אבד"ק האבאקען נ. י.
כתבי ט"ף (שפירא א) משל הקדמוני מאסף משלי עם. ב) פתגמים של
חכמים חכמי המחקר התורה והפליסופיה. האמונה והדעת. המצות והמוסר.
מחירם בכריכה מהודרה א' דולר וחצי מו"ס יקבלו נכיון הגון. להשיגם;
Dr. Schapiro, 1907-15 th str. N. W., Washington, D. C., (U. S. A.)

בית יעקב על תהלים מהרב המגיד מדובנא ח"ר עם הערות ודברים
יקרים מרבנים גאונים דרשנים מפורסמים ומהמלקט בשם וזאת
ליהודה מהרה"ג יהודה ליב פארפעל מ"מ דק' אשמינא להשיגו;
Rabin h. Farfel, ASZMIANO, (Polonia).

אלפא ביתא לזעירא מלת אות הוראות אלף בית הנקודות והנגינות
ומתוכם יתבאר כמה פסוקים ומאמרי חז"ל חוברת
ראשונה מאת הרב ר' אליעזר זעירא הערשטיק. להשיגו;
Leiser Herštig, WATRA-DORNEI.

תפארת מרדכי תולדות הרה"צ המפורסם מרן מרדכי מנדבורנא זצ"ל.
כולל עובדין טבין. שיחות סהורות ותורות מהרה"צ הנ"ל
חברו הרה"ג מו"ה מרדכי גינצבורג ונלוה אליו ספר פרשת מרדכי נאומים
נעימים ודרושים נחמדים על סדר הפרשיות לפי רוח העת והוא לתועלת
לכל רב ודורש ברבים. מחירו שבעים לעי בנייר יפה ומכורך מאה לעי. להשיגו;
Rabbi M. Günzberg, BEREKSAS, (Cehoslovakia).

וברומעניען עפ"י הכתובת
Rabin Mordchai Günzberg, STOROJINETI, (Bucovina).

מחברים נכבדים

אם חפצים אתם בעבודה יפה,
בהגהה משובחת ובמחיר נמוך
פנו לכם אל

בית דפוס של יעקב וויעדער סעאיניס. וואראהל רומניא

המקבל להדפיס כל מיני ספרים,
עתונים וכו' בתנאים קלים ובמחירים
נמוכים. — הכל נדפס על אותיות
חדשות ויפות היוצאות מבית יציקתו.

הכתבת :

JAKOB WIEDER, SEINI.
Jud. Sătmar, România.

יקרא דחיי כולל יותר מאלף וחמש מאות זכרונות מרבנים גאונים וצדיקים
מדורות ראשונים עד היום הזה. זמן ושנת פטירתם ואצל הרבה
מהם גם שנת לידתם ע"פ סדר החדשים וע"פ א"ב. מלוט ומסודר מהרה"ג
אפרים לנדא רב בבוקרשט מחירו ארבעים לעי ובחול'ל חצי-דולר. להשיגו
Rabin Ef. Landau BUCUREȘTI IV. str. Traian 24.

הגיון יצחק הדרנים לכל מסכתות הש"ס בהגיון ישר ועמוק. מחירו א' דולר
למו"ס ראבאט המורת ספרים איננו נשלח להשיגו
Rabbi J. Friedman, Taurage Lituania

יד יהודה חלק חמישי על ש"ע יו"ד מן סי' מ' עד סי' ס'. מהרה"ג
המפורסם מו"ה יודא ליבוש לאנדא ו"ל אבדק"ק סאדאגארא.
מחירו עם פארטא א' דולר. להשיגו אצל נכד המחבר.
Rabbin Efraim Landau, BUCUREȘTI. Traian 24.

מתורת צבי יוסף ב' חלקים חלק ראשון תק"מ שו"ת לנסות ולחדד את
התלמידים ולומדי התורה וחלק שני חי' וביאורים ואיוה דרשות ערבים
ונעימים מהרה"ג מנחם הכהן רוזיקאו אבד"ק ברוקלין. להשיגו:
Rabbi M. Risikoff 48-50 Moore str. BROOKLYN N. J.

תפארת שמואל דרושים נעימים עה"ת ועל קצת נביאים וכתובים גם איוה
חי'. על משניות וש"ס בהלכה ואגדה מהרה"צ ר' שמואל
קופמאן הנקרא מיריפאלער רבי הספר נדפס בפורמאט גדול על גיר משובח
ומכורך בכריכת בד נהדרה. מחירו שלשה דולר. להשיגו אצל המחבר
Grand Rabbi S. Kaufman, 182 Henry str, NEW-YORK.

זרע אברהם מתרג' מדרשי פליאות עה"ת בטיב טעם ודעת מסודר על סדר
הפרשיות מהרה"ג אברהם צבי הירשל חלק ראשון. להשיגו:
Rabbi Wolf Hirsch, 51 Norfolk str, NEW-YORK,

בבית המערכת נמצא למכירה ספר "מנחת עני" על התורה והמצוה.
ענינים יקרים מלאים מוסר ויר"ש בדרך פרדס מחירו חצי דולר עם המשלוח.

ספר הזהב בפניני התלמוד איבערזעצט אין אידיש העברעאיש אין ענגליש
איבער צוויי טויזענד מאמרי חז"ל אין גראמען געקליבען פון
אלטער אין נייער ליטעראטור מאת הרב המטיף ר' זאב ארי' שאסמאק פון
דעטראיט מיט. אגאנצע ביבליאטיקה אין איין ספר. גויטיג פאר רבנים
מטיפים, לעהרער, פרעזידענטען, ארבייטער און סתם בעלי בתים, אלע מאמרים
זענען איינגעטיילט אזוי דייטליך אז יעדער קען זיי געפינען דער תוכן
הענינים ענטהאלט פרקים ווי כבוד אב ואם, אהבת ציון, חנוך הבנים משלי
חכמים, צדקה, הכנסת אורחים, מבוחר אגודת חז"ל א. ז. וו. אן אמת'ער
"משות אלמים" וואס מאכט רעדן שטימע. הסכמות פילע רבנים אין פון רב
הכולל פין נויארק. פראכטפאל געבונדען 330 וייטען פרייז 3 דולר צו בעקאמען:

Rabbi W. Shostak, 2654 Leslie Ave, DETROIT, Mich, America,

יא.

ישוב לקושית החשק שלמה על רבינו חננאל.

גרסינן בב"ק דף כ"ו: אמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסיף פלוגתא דר"י ב"ב ורבנן דתניא הכהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזא"ז כולן פטורין ר' יהודה ב"ב אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקורב מיתתו בא שור וקבלו בקרניו פלוגתא דר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא ורבנן דתניא ונתן פדיון נפשו דמי נזק ר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא אומר דמי מזיק ופי' רש"י ז"ל פטורין דבעינן שיבה כל נפש אדם כל הנפש ואין כאן מכה כל הנפש ופטורים ממיתה לר"י ב"ב חייב זה שקבלו מפני שקירב את מיתתו בא שור מועד וקבלו בקרניו ומת פלוגתא דר' ישמעאל ורבנן לענין כופר לר' ישמעאל דאמר כופר במזיק שיימנן משלם כופר אבל לרבנן דשיימנן בניזק האי לא הוי ליה דמים ופטור עכ"ל ורבינו חננאל פי' שם זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסיף פלוגתא דר' יהודה ב"ב ורבנן דתניא הכהו עשרה בני אדם וכו' לרבנן הזורקו והמקבלו בסיף שניהם פטורין הזורק מפני שלא הרג והמקבלו פטור מפני שאדם מת קבל ולר' יהודה ב"ב המקבלו בסיף חייב מפני שקורב מיתתו והזורקו פטור בא שור וקבלו בקרניו והרגו חלוקת ר' ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקא ורבנן דתניא ונתן פדיון נפשו דמי נזק ר' ישמעאל אומר דמי מזיק לרבנן דאמרי דמי נזק חייב בעל השור בכופר שהרי שורו הרג לר' ישמעאל דאמר דמי מזיק פי' המזיק הוא היה חייב מיתה מפני שלא שמר שורו כאלו הוא הרג ורחמנא חס עליה לשלם כופר לפי שלא עשה מעשה בידים והבא אפילו הוא בעצמו בכי האי גוונא לא היה מתחייב דהא רבנן דפליגי עליה דר"י ב"ב פטרי ליה וכש"כ על שורו עכ"ל והקשה הגאון בעל תשק שלמה בהגהותיו על הש"ס בסוף דף כ"ז וז"ל ודע שהר"ת ז"ל פי' בהפך דלמ"ד דדמי נזק חייב כופר וצ"ע דהא קי"ל דכל שאין השור בסקילה אין הבעלים חייבים בו עשה"ה וכו' לי הרה"ג

ר' אליעזר זילבער שליט"א אבד"ק ספרינגפילד פלך מאסס' משמו וכתב שהשט"מ לא העיר מאומה.

ולענד"ג לתרץ קושית התשק שלמה על הר"ח ז"ל מהא שהביא רבה את הברייטא של בא שור וקבל בקרניו וכו' משום שלכאורה צריכין להבין למה הביא רבה הברייטא השנייה והלא רבה אמר זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף פלוגתא דר"י ב"ב ורבנן ולכאורה היה די בכך ולמה הביא רבה עוד הברייטא של בא שור וקבל וכו' אלא אנו צריכין לומר שההכרח היה שיביא רבה גם את הברייטא השנייה וצריכין להבין את ההכרח ונקדים מש"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' נזקי ממון ה"ג וז"ל שם נמצאת למד שהמועד שהמית בכוונה נסקל והבעלים חייבים בכופר ואם המית שלא בכוונה פטור מן המיתה והבעלים חייבים בכופר וע"ש בהשגות ומ"ש הרב המ"מ ובמ"ע וב"ל"מ שהרחיבו שם הענין הרבה ולענד"ג לתרץ את דברי הרמב"ם ז"ל ע"פ מש"כ בפ"י ה"ג נמצאת למד שהמועד שהמית בכוונה נסקל והבעלים חייבים כופר ולכאורה צריכין להבין את דברי רבינו למה חזר לכתוב עוד פעם נמצאת למד שהמועד שהמית בכוונה נסקל והבעלים חייבים כופר הלא רבינו כתב בבבא זו שהרגל מועדת להזיק בדרך הלזכה תקן שחלק רבינו בין רשות הניזק לרשות הרבים וכמו שביאר שם הרב המ"מ בדה"מ בהמה וז"ל בעיא דאיפשטא בסוף כיצד הרגל ב"ק כ"ו ודוקא ברשות הניזק אז חייב אפילו בביאה ראשונה אבל בדה"ר אפילו ג' פעמים פטור לפי שאין חיוב הרגל ברשות הרבים וזהו שכתב הרמב"ם וברשות הניזק חייב אף על השן ועל הרגל וא"כ למה חזר רבינו ולכתוב נמצאת למד שהמועד שהמית וכו' ועוד יש להעיר לכאורה למה כתב רבינו את המלה שהבעלים "חייבים" כופר והלא היה לו לכתוב שהבעלים משלמים את הכופר ונקדים את הגמרא ב"ק מ"ג אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמים

כופר ופי' רש"י ז"ל שור שלא בכוונה פטור מסקילה כדתנו במתניתין
 נתכוין להרוג את הבהמה וכו' וילפינן לה בגמרא כמיתת בעלים
 כך מיתת השור אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר ור"א
 דאמר לעיל דף מ"א: אין דינו אלא כמתכוין להרוג פלוג עליה
 דמדאצטריך קרא למפטריה בתם שלא בכוונה מכלל דמועד שלא
 בכוונה פטור ממיתה וחייב ככופר ורבה אקרא סמיך ומוקמינן
 למתניתין דלכמן כוותיה דהאי דקתני במתניתין פטור מכופר ומסקילה
 קאמר עכ"ל והתוספות שם בדה"מ אמר רבה כתבו שרבה בר"ע
 ס"ל דלר"א ודאי חייב כדאמרינן לעיל ואבני דפריך סבר דאפילו
 ר"ע מודה דחייב כופר מועד שלא בכוונה מאם כופר לרבות שלא
 בכוונה והא דאיצטריך ליה לר"ע לאוקמי בעל השור נקי לדמי
 עבד וכו' ואת"ל דמריבויה דאם כופר נקט ליה כופר שלא בכוונה
 נמי לר"א צ"ל דבהך סברא דפריך לא מרבינן מאם כופר שלא
 בכוונה אלא היכא דאיכא כופר בכוונה פלוג איהו אדר"ע עכ"ל.
 והמהרש"א ז"ל ומהר"ם והמהר"ם ש"ף בנוסחא א' וב' הרחיבו בענין
 זה הרבה והרבה מפרשי הש"ס נשאו ונתנו בענין זה והירושלמי
 בשבועות בפ"ה ה"ז הקשו א"ב אפילו בן חורין גמי פטור למאן
 דאמר דמי ניזק דהא אינו שוה בלום ולמאן דאמר דמי מניק הא
 הוה קנס ולפום גמרא דילן משמע דזה ליכא למ"ד כופר קנס
 דאין סברא לומר שכופרא כפרה או ממנא אך לרבה דס"ל דליכא
 כופר בהו רק דמים.

ולעד"נ דהא דאמרינן אליבא דרבה כופרא כפרה או ממנא
 לכאורה צריכין להבין מה שאמרו במשנה כתובות מ"א. האומר
 המית שורי את פלוני הרי זה משלם כופר ע"פ עצמו ופי' רש"י ז"ל
 קסבר כופרא ממנא והנה הרמב"ם ז"ל בפ"ה ה"ד מה' סנהדרין
 פסק במשנה דכתובות דמשלם כופר עפ"י עצמו ובפ"י ה"ד מה'
 ניזקי ממון פסק רבינו דכופרא כפרה ולפ"מ שפ"י רש"י במשנה
 האומר המית שורי וכו' קסבר כופרא ממנא הרי שני פסקים של
 הרמב"ם ז"ל לכאורה סותרים זה את זה ונראה לתרץ את שני

שנה ח' קבוצי אפרים חוברת ה—

פסקים של הרמב"ם עפ"י פירוש רש"י גופא משום דמש"כ רש"י
שם בכתובות דכופרא ממונא לאו לאפוקי דאינו כפרה אלא דאינו
קנס משום דקנס אינו משלם ע"פ עצמו. וראה לזה מהא דאמרין
בב"ק מ"א: דמשלם כופר ע"פ עצמו מפני דילפינן שם ת"ר ובעל
השור נקי ר"א אומר נקי מחצי כופר וכו' ר"י הגלילי אומר נקי מדמי
לדות ר"ע אומר נקי מדמי עבד. והנה לדינא אנו קי"ל ככולהו תנאי
היינו דנקי מחצי כופר ומדמי ולדות ומדמי עבד והמעם משום דהנך
תנאי לא פליגי אהדדי בעיקר הדין וכן משמע מהא שכתבו שם
התוספת ברה"מ נקי מחצי כופר וכו' עש"ה. אך יש להעיר על הא
דאמר שם ר' אליעזר נקי מחצי כופר מהיכי תיתא למימר שהתם
יהיה חייב בכופר והלא דכל הצנין של כופר כתיב במועד ולפעד"ג
שזה תלוי בפלוגתא של רש"י ותוספות משום דמקשינן שם בגמרא
לר' אליעזר דרד"ש בעל השור נקי מחצי כופר דתם פטור מחצי
כופר והא השור חייב מיתה ופשיטא דפטור מחצי כופר דתם אינו משלם
ומשני שם בשהמית ע"פ עד אחד או שהמית עפ"י בעלים דאין
השור חייב מיתה ופריך שם ע"פ בעלים מודה בקנס הוא ופי' רש"י
וכי היכא דהשור פטור ממיתה מפטור נמי מכופר ותירץ שם כופרא
כפרה ופי' רש"י דלפיכך הוה אמינא דלחייב כי היכא דתהוי ליה
כפרה והמעם בזה נ"ל משום שיש לומר שתם יהיה חייב בחצי כופר
כמו שהתם הוא בחצי נזק בניזקין. וראיתי שהמפרשים ז"ל הוקשו
לפי מה שפירש"י כי היכא דפטור מקמלא לפטור נמי מכופר אמאי
לא פי' רש"י ז"ל כמ"ש התוספות שם בדה"מ מודה בקנס הוא
דקי"ל דפלגא נזקא קנסא והנה לכאורה יש לומר שהיה קשה
לרש"י ז"ל מנ"ל להקשות על ר' אליעזר דילמא ס"ל פלגא נזקא
ממונא ולכן פי' רש"י כי היכא דמפטרי מקמלא לר' אליעזר ע"כ
משום דחייב של התם קנסא הוא משום דסתם שורים בחזקת שימור
קיימא וע"כ ס"ל לר"א דקנסא הוא ולפטור מכופר אבל מצינו שרש"י
ז"ל ס"ל דאפילו במועד מיתה השור הוא קנס וכמ"ש שפרש"י
בזבחים ע"א במשנה נתערבו בשור שנעבדה בו עבירה או שהמית

את האדם עפ"י עד אחד או עפ"י הבעלים וכתב שם רש"י וז"ל
 נתערבו זכחים כשרים בשור שנעברה בו עבירה אחד באחד ומפרש
 ואז"ל מאי היא כגון שהמית את האדם עפ"י עד אחד או עפ"י
 הבעלים דשור שהמית עפ"י הבעלים איפטר ליה מסקי"ה דהמודה
 בקנס פטור וכו' וע"ש בתוספות בדה"מ עפ"י עד אחד ובש"מ
 באות א' וביש"ש בב"ק בפ"ד בסו' כ"א ולפי"ז אנו למודים מפירושו
 שהריגת השור לר' אליעזר הוא מטעם קנס ולא מטעם שהוא פלגא
 דנוקא קנסא אלא משום דלעולם הוא מטעם קנס ולכן אי אפשר
 לדיוק מכאן שר' אליעזר ס"ל דפלגא דנוקא קנסא הוא וא"כ
 צריכין אנו לומר דכוונת רש"י במה שכתב כי היכא דמיפטר מקטלא
 מסברא דנפשיה קאמר משום שנראה שהא בהא תליא וכמו שהביא
 הפ"י ולכאורה אינו מובן למה דחקו לרש"י לפרש כן והלא היה
 לו לפרש מהא דקיי"ל פלגא נוקא קנסא וכמו שפרשו שם התוספות
 במקומם. (המשך יבא.)

ישעי יוסף מארגאלין

ראב"ד לחברה תורה אנשי חסד בבראנזוויל
 מח"ס דרושי ותפארת מהרש"ם ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

יב.

ויאמר שמואל אל שאול למה הרגתני להעלות אותי. אי' במדרש
 שהיה שמואל סבור שהוא יום הדין ונתיירא והעלה למשה עמו.
 והענין פלא דממ"נ אם קיים התורה ומצותי אין לו מה לפתור
 ואם ח"ו עבר באיזה דבר מה יועיל לו משה. וביאר בס' מגן אבות
 עפ"ד הש"ס כתובות רב ענן איתו ליה ההוא גברא כנתא דגלדיני.
 א"ל מה עבדתך א"ל דינא אית לי לא קביל מניה א"ל פסילנא
 לך לדינא. א"ל דינא דמר לא בעינא. קביל לקבל מר דלא למנען
 מר מאקרובי בכורים דכתיב ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש
 הא' לחם בכורים וכו' אלישע אוכל בכורים הוה אלא לומר לך. כל
 המביא דורן לת"ח כאלו מקריב בכורים א"ל קבולי לא בעינא השתא

דאמרת לי טעמא מקבלינן. והנה שמואל לא קבל מתנות ודורונות כמ"ש והרוצה שלא להנות אל יהנה כשמואל, וכן משה לא נהנה כמ"ש לא חמור אחד מהם נשאתי וגו' ובמדרש שם מבואר זה ביותר. וזה מה שהתיירא שמואל מן הדין שמא יבאו עמו במשפט על שמנע את ישראל מהקריב בכורים. לכך הלך והביא את משה עמו ומה שיענה משה יענה גם הוא. ודפח"ת.

והנה עמ"ש [ברכות ו'] הרוצה להנות יהנה באלישע והרוצה שלא להנות אל יהנה כשמואל. פרש"י יהנה ואין איסור בדבר, אל יהנה ואין בדבר לא משום גסות ולא משום שנאה. וע"ש בשאר המפרשים. ולפי הנ"ל יבואר אל יהנה ואין איסור בדבר משום מניעת הקרבת בכורים.

אמנם להבין מ"ש יהנה ואין איסור בדבר, דלכאורה מה איסור שייך בזה. אולם זה יבואר בהתכווננו למה באמת מנעו משה ושמואל מלהנות, ונ"ל דהם נתכוונו בזה לחזוק התורה והרמת כבוד לומדיה דא"י בסנהדרין [ו' ב'] מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה אם דיין דומה למלך שאין צריך לכלום יעמיד ארץ ואם דומה לכהן שמתור לבית הגרנות והרסנה, והדברים מובנים ע"פ אמרם ז"ל מהנסיון: למה ת"ח דומה בפני ע"ה בקיתון של זהב... נהנה הימנו דומה בעיניו ככלי חרס [סנהדרין נ"ב ב'], לכן מי שאפשר בידו למנוע מלקבל מההמון וראי טוב ויפה הדבר, ועי"ז התורה מתכבדת אבל מי שאין סיפק בידו, ואם לא יהנה משל אחרים יטרד במזונותיו וצרכי ביתו ולא יוכל לעסוק בתורה לאדם זה מותר להנות מאחרים שכונתו לשמים, ודברי רש"י בברכות הנ"ל מבוארים. וראה סוטה מ' כגון דחזייה לר' אבא דמן עכו דנפישו ליה בעלי חובות אמר להו אית לכו רבא פרש"י חכם גדול וראוי לישיב בראש כדי שיושיבוהו בראש וגותנים לו מתנות ומעשרים אותו כדי שיהא חשוב וישמעו דבריו.

ובזה תבין מ"ש; ר"ז כי הוה משדרי ליה לא קבל כי הוה מומנין ליה

אזיל. אמר: אתייקורי היא דמתייקרי בי מגילה כ"ח. כי כל כונתם היתה בשביל כבוד התורה ולא כבודם הם, ומכיון שבהזמנה ישנה כבוד לתורה אזיל.

ברעיון זה יבואר מ"ש שבת י' הנותן מתנה לחברו צריך להודיעו, כי בשנותן לאדם פחות או נותן לו בלי הקדמת אומר ודברים; משא"כ בשנותן לאדם חשוב או מקדים לבקשהו שיקבל מאתו המנחה המובאה לו, וזהו שהורו חז"ל כי כשתתן מתנה לחברך תן לו באופן ודרך שיחשב לו לכבוד ולתפארת ולא יתבייש במתנתך. ראה חגיגה [ה' א'] ר' נאי חזייה לההוא גברא דיהוב זוזא לעניא בפרהסיא א"ל מוטב דלא יהבת ליה דהשתא דיהבת ליה אכספתיה.

ומה נעמו בזה דחז"ל שם: תנ"ה לדעת כי אני ד' מקדשכם, א"ל הקב"ה מתנה טובה יש לי בבית גנוי ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם, והנא ע"ד שא"י בב"ר שהשי"ת אמר נעשה אדם שילמדו ד"א ליטול רשות גדול מקטן. כן בביכור חורה בזה שגם כשגדול נותן לקטן ינהג כבוד בהמקבל, כמו שעשה הוא ית' בכואו ליתן לישראל החמדה גנוזה אמר למשה לך והודיעם תתלה.

ולחבין ענין החמדה גנוזה נקדים מ"ש בס' קרבן שבת דקיי"ל [ב"ק ק"ג א'] דגזל עב"ם אסור ולא אבידתו, והמעם דא"י אין מזל לישראל ורק עב"ם נתונים תחת מזל, לכך אם נאבד מהם דבר א"צ להחזירו, כיון דמזלו גזר שיאבד ממנו, והנה המפ' כי דלכך נ' את שבתותי תשמרו לשון רבים משום דיש בשבת ב' מצות לשבות ממלאכה ולענגו, וב' בש"ך דבשבת שולט שבתאי המורה על בכי וצער וע"כ נצטוינו לעשות ההיפך להורות שאין מזל לישראל, ובז"י מ"ש [יבמות ו' א'] יכול אם א"ל אביו אל תחזור את האבירה תשמע לו ת"ל איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו, דענין מצות עונג

השבת מעיד דאין מזל לישראל וע"כ שפיר חייב להחזיר לישראל אבירתו אע"פ שמוצו גזר להאבה ממנו, ודפח"ח, וזהו ענין החמדה גנוזה, כי בששת ימי החול ההנהגה בעולם ע"פ חוקי הטבע, ובשבת מתגלה ומופיע אור ההנהגה של למעלה מהטבע, וזאת היא חמדה גנוזה שנעלמה מעיני כל חי, וביתור בימי המעשה.

וזהו ענין בהעלותך את הנרות אל מזל פני המנורה יאירו שבעת הנרות, שבעה מזלות ברקיע שצ"מ חנכ"ל, שעל פיהם העולם נודג, והכהן בהדליקו את הנרות השפיע אורה ושפע ונטה לפי רצונו ורצון בית ישראל התנהגותם של המזלות בשמים, שבעת הנרות האירו באמת לעומת המנורה השמימית, ורז"ל אמרו: בהעלותך מעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומדליק, מעלה זו רמזה שהאדם הישראלי עומד למעלה והוא מושל וממשיך שפע אל המנורה השמימית, וכל התנהגותה ע"פ רצונו ותשוקתו, וכמ"ש על אבי אומתנו שהגביה הקב"ה את אאע"ה למעלה מכפת השמים וא"ל צא מאצטגנינות שלך אין מזל לישראל, א).

וע"פ הרעיון הנעלה הנ"ל בענין החמדה גנוזה יבואר מ"ש חגיגה ה' ע"ד החורבן: במסותרים תבכה נפשי מקום יש לו להקב"ה ומסתרים שמו, רמזו בזה ע"ד ההנהגה הנסיית, למעלה מהטבע, שהיא עתה נסתרת ונעלמה מעינינו בעוננו, מני אז חרב המקדש, אשר בכת העבודה וזכות הקדושה שבו נתגלה והושפעה שפע רב מעולם הנסי.

מתתי יחזקאל גוטמאן

אבד"ק ליאובה.

יג.

ויקח אברם ונתור להם נשים שם אשת אברם שרי ושם אשת נתור מלכה בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה, פרש"י יסכה זו שרה שסוכה ברוח"ק.

(א) צרף לזה דבריו הנכבדים של מהרש"א ז"ל (כתובות ס"ו ב') על המאמר אשריכם ישראל בזמן שעורש"מ כו'.

וציב לא מצינו בשום מקום על שרה, אמנו שם יסכה חוץ
מכאן? ונ"ל היות לפי סדר התולדה הכתוב פה היה נתור אחיו
הקטן והם לקחו שתי אחיות א"כ היות מלכה היא הבכירה ושרי
הצעירה היה צריך אברהם ליקח מלכה ונתור את שרי? ולמה
לקח את הצעירה לפני הבכירה ע"כ בא ברמז יסכה כי הכיר בשרה
אמנו את צדקתה עה אשר זכתה לרוח הקודש ע"כ בחר בה דוקא;
ויעקב אבינו ביקש גם הוא לעשות כמעשה זקנו וליקח את הצעירה
אך אמר לו לבן, לא יעשה כן במקומינו דיוקי אם באור כשדים
נעשה כן אצל זקניך אך במקומינו אינו כן המנהג לתת הצעירה
לפני הבכירה. וע"כ בופל הקרא כאן ומפרשו בהיותו אבי מלכה
ואבי יסכה נעשה בזה כן הנשואין.

יוסף חיים שכטר
רב בקונסטנצה.

יד.

ע"ד השאלה בענין ספק מכירת חמץ המובאת בקבוצי אפרים
חוברת י"א י"ב שנה זו אמרתי לכתוב חות דעתי בזה דהנה מבואר
במג"א או"ח תמ"ט סק"ב, בשם הב"ח דחמץ שנמצא אחר הפסח
ולא ידעינן אם הוא של עכו"ם או של ישראל אסור באכילה ומותר
בהנאה ע"ש. ולפי המבואר מהרש"א עירובין ס"ד. הובא במתצית
השקל על המ"א הנ"ל יש להתירו אפילו באכילה וכל עיקר דאסרינן
באכילה שם הוא רק משום פת עכו"ם והיכי דליכא משום פת עכו"ם
מותר אפי' באכילה ע"ש והב"ח שאסר הוא משום חומרא דחמץ וא"כ
י"ל דוקא התם דהו' ספק דהשקול אבל בג"ה כפי הציור השאלה
עינינו הרואות שיש רגלים לדבר שמכר אחרי שהעד שמע שהזכיר
את אביו לפני הרב, והנה לכאורה י"ל כיון דכל עיקר הטעם הוא
משום ספק דרבנן לקולא דחמץ שעעה פקנסא קנים ר"ש. ולפי המבואר

בש"ך סי' ק"י ס"ק כ' דספק דרבנן באיתחזק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא. ובכאן הוי איתחזק איסורא דהא החמץ ה' מקודם בודאי של ישראל. וספק אם נעשה מעשה המכירה לעכו"ם להתירו ולא דמי להאי דמג"א הנ"ל דשם ספק לנו אם ה' של ישראל מעולם. ובזה האריך המל"מ פ"ד מה' בבורות דבספק אם נעשה כלל דבר המתירו בבי הא אמרינן ספיקן לחומרא ודמי לספק הניח עירוב ע"ש הובא בפתחי תשובה יו"ד סי' ק"י סק"כ מ"מ מדברי הט"ז סי' ס"ט ס"ק כ"ד באשה ששכחה ומלחה וכו' מובח להיפך וכן האריך בפתחי תשובה מכמה מקומות דיותר ע"ש. ואפילו למשלים הנ"ל י"ל דבג"ד יש להתיר אחרי שהשליח דיבר עם הרב המורשה מאתיו המשלח בודאי לא שבח מה שצוה לו למכור חמצו ולא גרע מהא דמבואר ביו"ד סימן ל"ו וסי' נ' דבספק אם מחיים או אח"ש תלינן להקל עיי"ש דזה הוי טריפה דאורייתא ומכ"ש בחמץ שעעה"פ דהוי רק קנסי דרבנן דביש רגלים לדבר כמו בנידן דידן בודאי יש להתיר ומצינו ג"כ רוב הפוסקים שחולקים על הב"ח הנ"ל ובשו"ת רעק"א סי' כ"ג ד"ה אמנם וכו' כתב וז"ל גם שורש חילוקו של המג"א בסי' תמ"ט בספק חמץ שעעה"פ לאסור באכילה ולהתיר בהנאה בעצמותו תמוה בלויסוד ושורש טעמא דמלתא ומי כהחכם יודע פשר דבר עכ"ד וכן פסק החק יעקב בסי' תמ"ט דספק חמץ שעעה"פ מותר אפילו באכילה וכן ראיתי בשו"ת אמרי יושר חלק ב' בסי' ל"ט וכ"כ רמ"ץ בסי' כ"ט וכ"כ בשו"ת בית שלמה סי' פ"ו ע"ש. וכן מבואר בסי' תודת השלמים סי' ו' המובא בחק יעקב סי' תמ"ח סק"כ דאם אחד ה' אנוס כגון שהי' בבית האסורים ועשה שליח למכור החמץ וכל ימי הפסח סמך על חזקת שליח שעשה שליחתו ושוב נודע לו שלא נמכר כלל הנה בכה"ג כיון שעשה כל מה שמוטל עליו לעשות לקיים תקנת חז"ל אלא שלא עלתה בידו אין לקנסו ולאסרו בהנאה. עיין בשו"ת מערכת חמץ ומצה סימן ח' שהאריך בזה. שוב ראיתי בעין זה בשו"ת

אבן יקרה סימן מ"ב. שקבע מסמורת בנידן שאלתו שנעשה ע"י הרב המורשה הרבה רעיתות בענין השמי"ט שאין לאסור החמץ ועיקר כחא דהיתרה דאעפ"י דחמץ שעבר עליו הפסח אסור אפילו הניחו באונס מ"מ לא גרע איסורא דחמץ שעשה"פ שאינו אלא קנס דרבנן מחיובא דחובל בחבירו דבפירוש רבתינו בו תורה אונס כרצון כדדרשינן מפצע תחת פצע בש"ס ב"מ, ובתוס' פ"ב: כתבו בד"ה וסבר וכו' בשם הירושלמי דאם ה"י אחד ישן וכא חבירו וישן אצלו והזיקו זה את זה הראשון פטור והשני חייב עיי"ש ומוכת מזה דכיון דלא הו"ל לאסוקי אדעת'י אפי' במקום שחייבה התורה אונס כרצון פטור. כ"ש בחמץ שעשה"פ שאין איסורו אלא קנס דרבנן אף שאסרו גם באונס מ"מ באונס כזה דלא הו"ל לאסוקי אדעת'י פטור מקנס הזה. עכתו"ד. בקוצר אמרים וא"כ בנ"ד דלא הו"ל לאסוקי אדעת'י יש מקום להתיר אפילו באכילה כנלפע"ד.

שמואל האגער

בהרה"ג מו"ה גרשון האגער

רב במחוז העשרים בפה וינה שליט"א.

טו.

ר"ה כ"ח. אמר רבא המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע לו תקיעה של מצוה וידוע כאן שיטת הכל בו דהא שמותר לתקוע לו דוקא אחר אבל הוא עצמו אסור משום דנהנה וראיתי מקשין ל"פ"ז איך יצא והא קיי"ל כל מאי דאיהו לא מצי עביד שלוח נמי לא מצי משווי. ונלע"ד ע"פ מש"כ הפרמ"ג בספרו שושנת העמקים כלל כ"ג דהא קיי"ל כל מה דאיהו לא מצי עביד וכו' זה דוקא אי לא מצי עביד מצד עצמו אבל אי לא מצי עביד מצד איסור דרביע עלי' שפיר יכול לעשות ע"י שלוח.

טז.

(א) קדושין פ"ב. במשנה והבשר שבמבחים שותפו של עמלק נראה להמעים הדבר כך ; הנה עמלק השתמש בשעת הכושר בשעה שהיה ישראל - "ע"ף ויגע" ומיהר לבוא על ישראל אז ולא המתין עד בוא אל המנוחה [ע"י בטררשים סוף בשלח וסוף כי תצא] רואים אנו כי הסיסמה של עמלק היא "למהר" ולהחיש את הרעה ובמס' ביצה כ"ה : אמרו נמיעה מקטע רגליא דקצביא ופירש"י שממהרים להפשיט את הבהמה ולהאביל הבשר קודם בדיקת הריאה ע"ש. וא"כ שפיר מדמה המשנה את המבח לעמלק ישניהם שיטה אחת כמו. למהר ולא להיות מתונים.

(ב) תענית ל' : ארגיש רב אדא בר אהבה ואיקפד. ע"י בעין יעקב שהקשה הא מבואר לקמן שאחת ממדותיו של ראב"א הי' שלא להקפיד ? ובאמת לק"מ שלקמן מבואר שמימיו לא הקפיד בתוך "ביתו" אבל שלא במקום ביתו שפיר הקפיד כמו הכא.

ישעי זלאטניק.
חופ"ק ראדום.

רגש לב דרושים יקרים לימים נוראים ולכל השנה מהרה"ג המפורסים גדולי
סילווערסטאן אבד"ק וואשינגטאן.

שלהבת איש דרושים נחמדים כנ"ל מהרה"ג הנ"ל.

נחלי איש דרושים יקרים כנ"ל מהרה"ג הנ"ל להשיגם

Rabbi G. Silverstone 1511 Lamont str, WASHINGTON D. C.

שרני נהורא דרושים וחי' לשבתות ולמועדי השנה ולזמנים ולמקרים שונים

מהרה"ג יצחק יהודה ספיר חבר משרד הרבנות בפתח תקוה

מחירו 75 סענט.

תבונה חוברת מיוחדת מוקדשת לזכרון אדמו"ר עמוד התורה והמוסר מרן

נתן צבי פינקעל וצ"ל למלאות שנה לפטירתו כ"ט שבט תרפ"ח נערך ע"י

הרה"ג ישראל אסל כלב דבורץ מעיה"ק ירושלים מחירו 25 סענט.

אלה דברי הברית מתבארות בו כל הבריתות בישראל הנזכרות בתנ"ך

ותנאיהן, כחן הדתי, המוסרי, ההלכותי, וההיסטורי.

בשלשה חלקים, חלק א' מן ברית אלקים את נח, עד ברית יעקב ולבן,

חלק ב' מן הברית במצרים, עד הברית בערבות מואב, ותנאי דבני גד

ובני ראובן, חלק ג' מן שימת יהושע עד ברית אמנה בימי עזרא ונחמיה,

מהרב הגאון המפורסים מו"ה חיים הירשענזאהן אבד"ק האבאקען נ. י.

כתבי מ"ף (שפירא א) מש"ל הקדמוני מאסף משלי עם, ב) פתגמים של

חכמים חכמי המחקר התורה והפליסופיה, האמונה והדעת, המצות והמוסר,

מחירים בכריכה מהודרה א' דולר וחצי מו"ס יקבלו נכיון הגון, להשיגם:

Dr. Schapiro, 1907-15 th str. N. W. WASHINGTON, D.C. (U. S. A)

שו"ת שער יהונתן כולל שו"ת בארבעה חלקי הש"ע וחי' ופלפולים בגפ"ת

ובפרט בעניני עגונות העומדת על הפרק כעת וגם

נלוה לו בכ"ה הוספות שונות בכל המקצעות מהרה"ג יהונתן הלוי אייבעשיטץ

מו"ץ בק' ווארשא, מחירו לשנה 12 זהובים, להשיגו:

Rabin J. Aibeszyt u, Długa 53 m. 24 WARSZAWA,

דרכי ציון מרבנו עובדי' מברטנורא כל הקורות אותו בנסיעתו לארה"ק,

הכ"י הי' אצל הרה"ג המופרסים צבי יחזקאל מיכלזאהן אבד"ק

פלונסק וכעת בועד הרבנים בווארשא ונדפס בקאלאמיע בשנת תרמ"ד

וכעת נדפס מחדש ע"י הרב בנימין ברשי ילד קאצק.

חיי השנה כולל ציוני ראשי המשניות שבכל הש"ס וספר צרור החיים כולל

כ"ד פרקים שלומדים על יאהרצייט מהרה"ג חיים ווילשטיין מעה"ק

ירושלים, מחירו 2 שילינג ובארצות הוואלוטה הנמוכה חצי המחיר.

שערי ציון ירחון מקדש לח"ת הלכה אגדה וספרות תורנית י"ל ע"י הרה"ג

שלמה בלזר, אהרן וסלנסקי ירושלים, מחיר החתימה לשנה

12 שילינג 3 דולר.

מחברים נכבדים!

אם חפצים אתם בעבודה יפה.
בהגהה משובחת ובמחיר נמוך
פנו לכם אל

בית-דפוסו של יעקב וויעדער

סעאיני ס. דוואראהל רומניה

המקבל להדפיס כל מיני ספרים,
עתונים וכו' בתנאים קלים ובמחירים
נמוכים. — הכל נדפס על אותיות
חדשות ויפות היוצאות מבית יציקמו.

הכתבת :

JAKOB WIEDER, SEINI.
Jud. Sătmar, România.

קבוצי אפרים

שנה ח

קובץ מחי' תורה בענין הלכה דרוש
ואגדה מרבני וחכמי זמננו ומאסף ספרותי
לשאלות המנסרות בעולם היהדות

יופיע פעם אחת בחודש

על ידי העורך

אפרים לאנדא

רב בבאקארעשט

בעל מחבר ספר אוצר התורה קמא ותנינא.

מתירו לשנה מאה לעי.

מחברים השולחים ספריהם אדפים מודעה פעם אחת עבורם.

KWITZEI EFRAIM

REVISTĂ LUNARĂ TALMUDICĂ-ȘTIINȚIFICĂ.

DIRECTOR :

Rabin EFRAIM LANDAU.

ABONAMENTUL ANUAL
LEI 100.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI, ȘTR. TRAIAN 24.

SEINI, (România) — 1929.

TIPOGRAFIA JACOB WIEDER

יקרא דחיי כולל יותר מאלף וחמש מאות זכרונות מרבנים גאונים וצדיקים
מדורות ראשונים עד היום הזה. זמן ושנת פטירתם ואצל הרבה
מהם גם שנת לידתם ע"פ סדר החדשים וע"פ א"ב, מלוקט ומסודר מהרה"ג
אפרים לנדא רב בבוקרשט. מחירו ארבעים לעי ובחול"ל חצי דולר. להשיגו
Rabin Ef. Landau BUCUREȘTI IV. str. Traian 24.

הגיון יצחק הדרנים לכל מסכתות הש"ס בהגיון ישר ועמוק. מחירו א' דולר
למ"ס ראבאט תמורת ספרים איננו נשלח להשיגו
Rabbi J. Friedmann, Taurage Lituania.

יד יהודה חלק חמישי על ש"ע יו"ד מן סי' מ' עד סי' ס'. מהרה"ג
המפורסם מו"ה יודא ליבוש' לאנדא ז"ל אבד"ק סאדאגארא.
מחירו עם פארטא א' דולר. להשיגו אצל נכד המחבר.
Rabin Efraim Landau, BUCUREȘTI. Traian 24.

מתורת צבי יוסף ב' חלקים חלק ראשון חק"מ שו"ת לנסות ולחדד את
התלמידים ולומדי התורה וחלק עני' חי' וביאורים ואיזה דרשות
ערבים ונעימים מהרה"ג מנחם הכהן רוזיקאו אבד"ק ברוקלין. להשיגו:
Rabbi M. Risikoff 48-50 Moore str. BROOKLYN N. J.

ישועות מלכי כולל חי' והגהות על ד' חלקי הרמב"ם ותשובות בעניינים
הנוגעים לד' חלקי ש"ע. וחי' אגדה מהרה"ג ישראל יהושע
זצ"ל אבד"ק קוטנא. י"ל ע"י נכדו הרה"ג יצחק יהודה אבד"ק קוטנא. להשיגו:
Rabbin Sz. Trunk Kutna, Polonia.

אגרת צפון כולל דברי מוסר ויר"ש ממחבר שרצה בעלום שמו. י"ל ע"י
הרב ר' יוסף הכהן שווארץ ר"מ בחברת מחזיקי תורה בק'
גראסווארדיין להשיגו:

Abraham Spitzer Librăria, Oradea-Mare

בבית המערכת נמצא למכירה ספר "מנחת עני" על התורה והמצוה.
עניינים יקרים מלאים מוסר ויר"ש בדרך פרדס. מחירו חצי דולר עם המשלוח.
הקדם ירחון לספרות מדע. לתולדות חכמי ישראל ולעניני היהדות. י"ל
ע"י העורך י' קרקובסקי מלודו. מחירו לשנה דולר וחצי. הכתובת:
Red. Hakadem Zachodnia 30 LODZ.

מאמר מרדכי עה"ת מהרה"צ ר"מ מנדבורנא ונלוה אליו אמרות טהורות
מאביו הרה"צ ישכר בער מנדבורנא. י"ל ע"י נכדם הרה"צ
ר' אהרן משה לייפער מק' סאטמאר. מחירו ארבעים לעי. להשיגו:
Rabbin Leifer Aron Moses, Oradea-Mare.

דגל התורה עתון תורנו יופיע פעם אחת בחודש. יו"ל ע"י מנהלי הישיבה
דק' איבער ווישא. מחירו לשנה 120 לעי.
Red. Degel Hatora, Vișeu de sus, Rumania.

חדשות מענינות מעולם היהדות.

שר הדתות לאפאראטו השאיר אחריו ירושה לדורות. ביום האחרון קודם שנתפטר ממשמרתו, ראשי פרקים של סדור הקהלות. הוא עמד תחת השפעת הסענאטור הרב הכולל דר' ניםירובר, היו"ר של אגדת הקהלות מראמני הישנה מר עלי בערקאוויץ והיו"ר של אגדת היהודים מראמני מר דר' פילדמאן. הסדרים האלה המה בעין פירוש לחוק הדתות ובהם נאמר בפירוש שבענין כשרות הכל צריך להיות ע"פ הרבנים נושאי התורה. מכל הסדרים האלה בולט הרעיון הנעלה שצריך להיות שורר אחדות שלמה בכל עיר ועיר תחת דגל קהלה אחת מלבד מדינת טרנסילוניה שהפירוד כבר נעשה להם כהיתר מקדמת דנא.

בהכנסי מכל ארצות ראמני לעניני התקנות של הקהלות שהיתה בבוקרשט, לקחו חבל והיו ראשי המדברים הרבנים הגדולים דר' יעקב יצחק ניםירובר מבוקארעשט, צירלזאהן מקוישנאב, דר' אייועלמאן מקלוזש ושותטמאן מסאראקא. כולם פה אחד הוכיחו לדעת שהתקנות צריכים להיות ע"פ רוח התורה.

בענין שמירת שבת של התלמידים העברים שבעבורה לחמו זמן רב הרה"ג ניםירובר, צירלזאהן, אולמאן ועוד, יש תקוה שעתה תחת השפעת הקלוב העברי שיש לו מהלכים בין העומדים על הממשלה יהי לרצון לפני שר ההשכלה ליתן אפשרות להתלמידים העברים של בתי הספר של הממשלה שישמרו את יום השבת.

יין.

(המשך מחוברת היו את י"א.)

ולענדה"ג משום שהיה קשה לרש"י דאם נאמר כמו שהקשה המקשן לר"א הוא מטעם דפלגא נזקא א"כ מאי משני התם קסבר כופרא כפרה והלא כיון שהוא קנס אין אנו יכולים לחייבו מטעם כיון דמודה פטור בקנס וא"כ יש לו כפרה אפילו בלא תשלומין כיון דפטור להמודה בעצמו מאותו תשלומין בודאי לא פטרה אותו לגריעותא שלא יהי לו כפרה רק שמתכפר אפילו בלא תשלומין ומה שיש

פה לכאורה להסתפק אם לא יתבונן מודה בקנס פטור הוא דוקא בקנס דאורייתא אבל בקנס שניתן דברין לא אמרין בן אי אפילו בקנס דרבנן נמי אמרין וכו' וכו' ב"מ נאמר וזהו הנאמר ב"מ כפי שפירש בשע"ק לית הלא נאמר הש"ך שכתבו סימן בשע"ק נ"א מה שהביא בשם המהר"ל ב"מ ב' גי' דה"מ שאעפ"י דה"מ קנסא מ"מ לא אמרין שמועה פטור בקנס ד"מ נמי קנס דאורייתא משום דכתיב אשר יושעין עליהם אלמין במעלה כ"ק ש"ד : פרט למרשע את עצמו אבל בקנסא דרבנן כדכתיב בהודאת עצמו והטעם משום דלא אמרין בהודאת מודה פטור בקנס וכן משמע במוסקים ודלא כמו שמשמע מהמהר"ל ד"מ הגדיל בהרא שכתב שם בסוף סימן ג' והקה"ת בזה הסימן בזה נ"א וכו' מה שכתב המהר"ל ב"מ הגדיל בהרא ב"מ ג' וכו' וזהו המוסר מעצמו כבר כתבנו בהגדיל קמא גבי דיני דה"מ שאנו קנס וא"כ בטולא חייב לשלם בהודאתו וכן נמצא בשם מהר"ל בקדובל ע"ל המסקנא להדיא ע"ל ומשמע מדבריו דלמ"ד קנס ומודה פטור והש"ך הביא את המרדכי שהביא הרמ"א ז"ל בזה שולח בסוף ח' שאעפ"י שאנו נפסל בהודאת עצמו מ"מ חייב לשלם ומתהדרתו וכו' הגדיל בהרא משמע דמודה בקנס פטור הוא דק בקנס דאורייתא אבל בקנס דרבנן לא אמרין מודה פטור בקנס ובמ"ש הש"ך בזה הסימן בשע"ק נ"א בדה"מ מ"מ והש"מ ב"מ הגדיל בהרא כתב דאפילו בקנס דרבנן אמרין שהמודה בקנס פטור ובגמרא ובמסות ב"ה : אהא דאמר שם רבא שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משיב את עצמו וישע בזה שם רש"י ז"ל ואין אדם משיב את עדותו אצל עצמו לזעזוע רשע והא דקו"ל הודעת פ"ו במאה עדים דמי וכו' וכו' למינוגא אבל לקנסא ולעונש מלקות ולפסול לא ע"ל. ולכאורה יש להעיר כיון שפ"ו רש"י ז"ל אבל לקנסא לא משמע דבקנס נמי הטעם מה דלא אמרין שהמודה פ"ו במאה עדים דמי הוא משום דאין אדם משיב את ע"ר והלא תיפוק ליה הטעם דמודה פטור בקנס אפילו בשלל משיב עצמו רשע אלא צריכין אנו לאמר שרש"י ז"ל מ"ל דהא דאמרין דמודה פטור בקנס הוא דוקא בקנס דאורייתא אבל בקנס דרבנן לא אמרין שהמודה פטור בקנס ומשום הכי כתב הטעם משום שאין עושה את ע"ר

והאמין ויל' בתשובות לדף י"ח ולחרמבין וחרשב"א ומהרא"ה משמע
שבחרבנן לא אמרין שאדם עושה את ע"ד ועין בפני משה בח"ב בס'י
ק"ה ובזו"ע אברהם ב"ר יודע בס'י וי"ד ובברכי יוסף בח"מ בס'י ל"ד
ובכנה"ג בח"מ בס'י ל"י באות ס"ה מה שהביא בשם מהר"ם מינץ
שבס'י ע"ד ובשו"ת שו"ט בה"ג בס'י ס"ב ובמהד"ת שלו בס'י פ"ג ובשו"ת
כתב סופר ב"ר יודע בס'י פ"א מה שהדחיבו הרבה בענין זה

והישועות יעקב ב"ר אה"ע בס'י קס"ז סע"ק ו' בה"מ ובנוף
הביא חבל אחרונים דפליגי בענין זה והשו"ת פ"מ ומהר"א שושן אם
בעבירה דרבנן אמרין שאין אדם משיב ע"ד והוא ויל' תוכיח שם
מדברי הראב"ד ויל' גבי משמשתו נדה דאמרין מנא ידע דאמרה
פלוגי חכם טוהר ל"י את הבהם ואשתכח שיקרא וכתב הראב"ד
דמאי דלא מוקי לה במזדה מעצמה משום דאין אדם משיב עצמו
רשע ואינה נאמנת ל"י וקטת הא בלאו חבי מוקי לה הש"ס בכתם
וכתמים אינם אלא מדרבנן ובדרבנן מכל לאוקמי במזדה משום דלא
שייך בזה אין אדם מע"ד אלא אנו צריכין לומר דודאי ס"ל לראב"ד
דאף לעשות ע"ד בדרבנן אנו נאמן והתפארת ישראל בגיטין בפ"ה
במשנה ד' באות כ"ה כתב דאע"ג דהוא המורה שעשה במזיד חייב
משום דבקנס דרבנן לא אמרין מודה בקנס פטור משום דלא נאמרה
מדה זו אלא בקנס דאורייתא משום דכתוב אשר ירשעון אלקים
פרט למרשיע את עצמו עכ"ל והח"ס ב"ר א"ה בס'י קי"ט כתב ג"כ
שהמורה בקנס שהוא מדרבנן פטור משום דבקנס דאורייתא נאמר
אשר ירשעון פרט למרשיע את עצמו וכל דתיקון רבנן בעין דאורייתא
תיקון ובשו"ת שו"ט צ"ח בס'י קי"ט כתב שהראב"ן בס'י צ"ב כתב
כמו שהביא מהרש"ל דגם בקנס דרבנן אמרין דמורה פטור מקנס
וכן נראה לתוכיח מדברי רבינו הרמב"ם ויל' דפ"ז ה"ד מה' חובל
ומעק וע"ש בהשגות וא"ש הרב דפ"מ ודמ"ע והמל"מ ובשו"ת מעיל
צדקה בסוף סימן א' שכתב בן גפשיא וזמן חב"י ויל' הביא על
משיב הצור בח"מ בס'י א' בשם הראב"ד שאם הודה ואח"כ באו
עדים קי"ל ב"ב דאמר מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור וחרמבין
הקשה לדבריו משום דלא הו' הודעה אלא בב"ד וכו' והם דברי
הרא"ש בפסקיו בסוף פרק קמא דב"ק ועין בטור ח"מ בס'י שמ"ט

מה שהביאו עוד הרבה דינים מדיני קנסות והדרכי משה בטור ח"ט
בסי' א' באות ו' הביא מסקנת הנ"י שבפ' מרובה ומהשוות בנימין
זאב בסי' קל"ב שכתבו דאעפ"י דלא מקרי הודעה אלא בב"ד בזמ"ז
לפטור אם באו עדים אח"כ מי"מ בלא עדים אינו חייב ע"פ עצמו
בקנס עכ"ל. והשעה"מ בפ"ה מה' עבדים הלכה י"ז הביא מה שיש
לשאול על הסמ"ע מהא שכתב בפרישה בטור ח"ט בסי' שמ"ח סע"ק
ח' דמה שכתב הטור בח"מ בסוף סי' צ' בשם הרמב"ם הודה החובל
וכו' ואם לא היו עדים פטור דמשמע שגם בזמ"ז אמרינן מודה בקנס
פטור היינו משום דממ"נ אי תשבין להודאתו הא קי"ל מודה בקנס
פטור ואם לאו הודאה פשיטא דפטור משום דמי חייבו הרי אין כאן
עדים כלל וזה היפך מש"כ הסמ"ע בשו"ע ח"ט בסי' א' בסע"ק י"ח עכ"ל.
ותירוש מדוע לא הוקשה ג"כ על השיך ובמו שהביא הפ"ת בח"מ בסי' א'
באות ו' על מש"כ השיך בסע"ה כאן בסע"ק ט"ז וז"ל ואפי' הודה קודם
שתפס מהני התפיסה דבוה"ז לא מיפטר בהודאתו וכו' ע"ש, ובז"ד בסי'
רס"ז בסע' מ' סע"ק נ"ב תמה שם השיך מהגמרא ב"ק ע"ה דמשמע
להדיא דהיכא דלא מיפטר משום מודה בקנס הודאתו נמי לאו הודעה
היא ולכן מסיק שם דדוקא אם באו עדים אח"כ אבל בלא עדים
משום הודאתו לא מחויב וכ"ד הב"י ותשובת שארית יוסף וכן דעת
הגר"א ז"ל ביו"ד שם וכ"כ כאן באו"ת ובקה"ת בדה"ט אין מוצאין
וכו' ובנה"מ ובספר שער משפט וכ"כ הגאון יד שאול בהגהותיו על
יו"ד בסי' רס"ז עש"ה.

ולפי"ז משמע שכל מחלוקת הפוסקים הוא אם אמרינן מודה
בקנס פטור הוא דוקא במודה בקנס דרבנן אבל במודה בקנס
דאורייתא לית מאן דפליג דפטור משום דדרשינן אשר ירשיעון פרט
למרשיע את עצמו ולכן פ"י רש"י דרי"א ס"ל פלגא נזקא ממנא הוא
רק סברת המקשן היה דמ"ל בין חייב לחיוב כי היכא דמיפטר
מחויב קמלא הי"נ לפטור מחויב כופר והתרצן השיב לו סברא
מוכרחת לחלק בשביל שזה הוא כפרה. ויוצא לנו מזה שלשיטת רש"י
ז"ל אף המודה בדבר שהוא כפרה פטור אך לשיטת התוספות שם
דהקושיא למ"ד פ"ג קנסא ומשני קסבר כופרא כפרה מבואר דמודה
בקנס שהוא כפרה חייב ולפי"ז יהיה קשה לבאורה על הא דמקשינן

בגמרא ב"ק ט"ו: על מאן דס"ל פלגא נוקא קנסא מהא דתנן זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם עפ"י עצמו ניתני כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע פחות ומשמע יותר ד"ל דלא מצי למיתני הכי משום דלא פסיקא ליה דתצי כופר למאן דס"ל דהתם משלם ח"נ דאינו משלם כמה שהזיק ואעפ"כ חייב ע"פ עצמו משום דכופרא כפרה ועוד יש להקשות מאי מקשה שם למ"ד פ"נ קנסא מהך דהמית שורו את פלוני מאי לאו בתם ועוד מקשה שם לפלוג ולתני בדרידיה ע"ש משום ד"ל שאעפ"י דפלגא נוקא קנסא בכ"ז משלם ע"פ עצמו כופר אף בתם משום דכופרא כפרה וע"ש בתוספות ובמהרש"א וא"ל דלמ"ד פ"נ קנסא א"כ לחייב תם בכופר משום דאמרינן דכופרא כפרה כיון דלדרידיה לא פשע כלל משום דסתם שוורים בחוקת שימור קיימא וא"כ אין צריך כפרה והטעם משום דלא פשע מידי אבל זה אינו דהא ר"א ס"ל דכופרא כפרה ובכ"ז צריך קרא למעט מתצי כופר ואף דס"ל פלגא נוקא קנסא לשי שיטת התוספות ואפ"ל דמי דס"ל קנסא אי אפשר לחייבו בכופר משום דאין צריך כפרה וקרא דר' אליעזר דמפטיר תם מכופר הוא באם היה מועד ומכרו לאחר משום דקיי"ל רשות משנה מועד וכדאמרינן בב"ק מ': וכן פסק הרמב"ם בפ"ד ה"ת מה' נ"מ דבבכ"ג פשע כיון דידע שהוא נגחן והיה מועד יהיה באפשר לאמר דצריך כפרה לכן צריך ר' אליעזר את הקרא למעט מתצי כופר אבל הכא תניא שפיר לפלוג וליתני בדרידיה במד"א במועד אבל התם פטור מכופר ע"פ עצמו וא"ל דחייב משום כפרה ז"א כיון דס"ל דיש כופר בתם וס"ל פלגא נוקא קנסא ע"כ ס"ל דכופרא ממונא נמצא למודים דרש"י ז"ל מודה בתצי כופר וכן בשא"ד שהן כפרה והן קנס פטור והתוספות ס"ל שחייב אעפ"י שהוא קנס והטעם משום שהם כפרה ולכן לא פי' רש"י ז"ל כמו שכתבו התוספות משום שרש"י או"ל לשיטתו וכמו שביארתי בעהית"ש. (המשך יבוא)

ישע"י יוסף מארגאלין

ראב"ד לחברה תורה אנשי חסד בבראנוויל.

מח"ס דרושי ותפארת מהרש"ם ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

יח.

אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתם המצבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם המצבה אחת בעולם [בברכות ו']. רעיון אחדות האלהים מביאה לידי אחדות המין האנושי. הלא אב אחד לכלנו אל אחד בראנו מדוע נבנה איש באתו?!

משמר היוצא אומר למשמר הנכנס מי ששוכן שמו בבית הזה הוא ישכן ביניכם אחבה ואחות שלום ורעות [ברכות י"ב]. השכלת ודעת שמו ית': אחד. רב כח להביא את בני אדם לחיות חיי אחדות ושלום.

אברהם אבינו ע"ה חי באותה התקופה שבני אדם האמינו באלהות רבים, והוא בשכלו חזק התרומם לדבן כי א"א שהעולם היפה הנברא בהרמוניה מתאומה מקצתו ועד קצתו ושכל הכחות וההופעות השונים משמשים לתכלית אחד יהיה נבדא מאלהות רבים, ובחיותו מאמין ומכיר כי אל אחד יחיד ומיוחד הוא אדון כל המעשים קס והכריז רעיונו זה בעולם, והתקומם בעו נגד המאמינים ברבוי האלים: "ויקרא שם אברם בשם ד' אל עולם". ודכתוב משבתו "אחד היה אברהם". שהאמין באל אחד ושאל להביא כל משפחות האדמה הנפרדים זה מזה למשפחה אחת. יחודה. ומה נכון בזה מאד"ל [פסחים קי"ח]. אמר הקב"ה אני יחיד בעולם והוא יחיד בעולם נאה ליחיד להציל את היחיד.

רעיון נשגב זה מסד אברהם והורישו לירעו אחריו שהם יפלטו נתיבות בלב זרעם אחריהם לדור דור. כאשר הרגיש יעקב כי הגיעה שעתו להפטר מן העולם אמר לבניו "האספו ואגידה לכם". "הזהירם על המתלוקת" [מדרש]. הוא הזכיר ושינן להם רעיון אחדות היוצר המביא לידי במול המתלוקת ושליטת פרוד הלבבות. "ביקש יעקב לגלות את הקץ". בכת השלום והאחדות ביקש להופיע בעולם אור ישע ונאולת עולמים ולא יוסיפו בני אדם לדאבה עוד. "נסתלקה הימנו שכנה". כי עדיין לא אכשר דרא והרעיון הקדוש, האמור, לא נתבכר למדי ולא הכה שרשים עמוקים בנפשות הדור ההוא בכל הדרוש. אמר: שמא ח"ו יש פסול

בבני". אולי לא קבלו מאתי רעיון אחדות האל וכל מה שעמלתי בימי חיי להורותם רעיון זה לדין יעמתי ולתתו כליתי כחו. פתחו ואמרו שמע ישראל ד"א ד' אחד. בשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבינו אלא אחד! זה הרעיון נבחר ע"ד האחדות היוצר הממלא את לבך. גם אנחנו כל בתי נפשנו מלאים ממנו רעיון זה נעשה כבר לחלק מדמנו וחיינו ולעוד נובחיהו ונהגה בו פתח יעקב ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. בזה רמז לחם יעקב כי לא די לישראל במה שחדעין הזה במלא לבם הם, אבל הם צריכים להכריזו וללמדו לעולם כלו. לתכן עולם במלכות שדי. א)

"ויקח קרח בן יצחק בן קהת בן לוי ולא הזכיר בן יעקב שבקש רחמים על עצמו שלא יזכר שמו במחלוקתם ... והוכן נזכר שמו על קרח בהתייחס על הדוכן" ... [רש"י]. יעקב שחרד על האחדות לא רצה שיזכר שמו על המחלוקת. והפרוד הוא סתירה מתאה נגד הרעיון הגדול שבגופו בכל ועמל כל ימי חייו ואימת נזכר שמו? על הדוכן! הדוכן בדיבת החניט המסימת בשלום. זאת היא באמת מתאמת למישאת נפשו ושאיתתו ורק עליה ראוי שהזכיר שמו.

"ויקח קרח דלקח את עצמו". עקר הפרוד והמחלוקת בא לעולם מסבת אהבת עצמו. הרגשת ישותו והתפזן בגדולתו והתנשאותו הוא. כשאדם חושב רק על אורח עצמו ואנכיותו אז הוא בא לידי מחלוקת ומריבה.

נגד זה נאמר: וידעת היום והשבות אל לבבך כי ד' הוא האל! בוי אין עוד! רעיון האלהות צריך להיות ללבבך יסוד היסודות ועקר העקרין הוא צריך להיות ראש וראשון לכל מחשבותיך ורעיונותיך. כל עשתונותיך והגיונותיך צריכים להיות מרובים ברעיון האלהות.

א) רעיון זה מביאר בד' המ"ז (ב"א) ויקח דוד המשה חלוקי אבנים... אינון חמש אבנים דאינון שמע ישראל ד' א' ד' וכד שוי לון בקירטא דאיהו שפה דפומא צריך למעבד לון בה כלתו אחד דבזמנא דינצח קב"ה בה כל אומין דעלמא יתקיים בהון כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כל ס' בשם ד'. לעבדו. שכם אהד.

הכל ישמש אמצעי והבשרה לרעיון זה שהוא קדש הקדשים שבחיי
הנפש. חיי הנצח.

מתתי יחזקאל גוטמן אבד"ק ליאובה.

יט.

מס' ברכות דף ס': כי נחית לארעא לימא ברוך רוקע הארץ
על המים. ברבה זו מיוסדת על פסוק לרוקע הארץ על המים (תהלות
קל"ו י') והנה לדעת החכמים הראשונים שמברו שחצי כדור הארץ
הוא משוקע במים כאניה בלב ימים, כש"כ הראב"ע והרד"ק על פסוק כי
הוא על ימים יסדה ור"י הישראל"י פרק א' מאמר מספרו יסוד עולם ולזה
נראה נוטים דברי רז"ל שאמרו בתניגה (י"ב) הארץ על מה היא עומדת
על המים, וכן בפרקי דרבי אליעזר פרק ה' אמר שם, שהארץ על
התהומות נשקעה כאניה שצפה בלב ים ושאר מאמרים כמו שהביאם
בעל נחמד ונעים שער ג' סימן ס"ד. לפי אלה הדברים יהי הדברים
כפשטן שהארץ מרוקע על המים, אך לדעת אחרונים שנתברר להם
שכל ששה הקצוות מהכדור נמצא בהם יישוב, קשה קרא דכתיב
לרוקע הארץ על המים, ואף כי ידיעת הדברים האלה אינם נופלים
תחת רוח"ק, מ"מ קשה הדבר שאנו משבחים בכל יום להקב"ה
לומר רוקע הארץ על המים שהוא דבר בלתי אמת, וצ"ל כמ"ש
בעל נחמד ונעים שם סימן ס"ה, דמשום שבטן כדור הארץ מלא
מים והם בשיעור רב יותר מהארץ המרוקע סביבותם, א"כ המים הם
העיקר והיסוד של הארץ ושייך לומר שהארץ מרוקע עליהם, ע"ש.

דוד ארנשטיין, יאם.

כ.

בגאול מועד" שנה ג' חוברת ה'—ז הקשה הלוי איש הורוויץ
מו"ה מיכאל מקראקא, איך לא חש התנא להתחיל באף בכו"כ
מקומות לפי הב"ר פ' י"ט ד' פתחו באף וכו', לולא דמסתפינא
למפרש שם היפ"ת הי' נ"ל לומר שלא לענין חזקה נדרש כי די
בתרי או ג' זימני בידוע ובש"ס נמצא שבדקן בלישני אף בפעם א'

רק שהוא ע"ד פיהם הכשילם ולא דוקא בלא נעלה כיגם המעפילים לעלות בהננו ועלינו וירד העמודיכ ויכום ויכתום כי החטא ממית ותולין הקלקלה במקולקל ואלו ארבעה שתחתם ארץ לא תוכל שאת. ונאבדו באף שגם פתחו באף אבל בהבנת אף-גם אין ענין לחוש בו כי צא והבא לך אף אתה ממפורש בביר שהוא נחמה על אף וחמה. אותה במיר חטאו באף דכ' ביחזקאל ח' והגם שולחים הזמורה אל אפס ולקח באף דכ' אף אני אלך עמם כו' ומתנחמין באף דכ' ואף גם זאת וכו' ובכל"ע ד' י"ט שבוהגם אסתר בהיותם בארץ אויביהם יותר כולל מנם חנוכה שיש שם זכות קדושת הארץ. ובש"ר ק"ג הצדיקים במה ישורחין מתקנין וכו' אמר משה אני חטאתי באו לכך אני משבחך באו ישיר. ובש"ס שבת ק"ג אבל מדת הצדיקים כו' היץ ו"ף חציצה הוי בינך לבין אף, ובדרך כלל חלא נמצא הפרש מעניני העולם לעניני התורה בביר פ"א למה לא נבדא העולם בא' כי הוא לשון ארורה אלא בב' שהוא לשון ברכה והלואי יעמוד. והיתה הא' קורא תגר אל הקב"ה למחר אני בא ליתן תורה בסיני ואני פותח תחלה אלא כך אנכי ע"ש. אי"ב אין מקום לחוש בעניני תורה להתחיל באף.

אבל בכעין זה הענין יש להעיר עפ"י ההלכה והנביאים א"ח סי' קל"ח להתחיל ולסיים בדבר טוב תמיד וכבר התעוררו בסיומי הפ' לטהרו או לטמאו. ולא יבואו לראות כו' ומתו. עמ"ד שמואל פ"ו מ"ד ואם שאפשר אין דבר דע מכללו ועוד שאפשר שהי' בסדר אחר לפני הקדמונים לפי הש"ס מגילה מסקי אורייתא לג' שנין ובמ"ס פט"ז ובחינוך מ' תרג' אבל גם לנו בחו"ל למה מסיימים פ' בלק ויהיו המתים כו' ועכ"ר גם בא"י מסיימים סוף בראשית ויסת יוסף כו'. מן הדומה לו שיתשב לו לצדקה מי שיתיר זה הספק גם בתקון ליל שבועות משונה הסדר מסדר המשניות הכללי אחרו טרחתם של המפרשים בסדרן ובפרט בס' טהרות משונה מכל וכל, גם מה שמהפסבין הפרקים בש"ס גמרות מש"ס המשניות ב' האחרונים דסנהדרין ודמגילה ודמנחות. ואפשר הוא לסיים בטוב ליומא טבא דרבנן בסיומי המס' בסנהדרין נסתלק תר"א. ובמנחות ונפל פרידה א' מתנדבין בשותפות שכך ויתר הקב"ה. ודמגילה שלא לסיים

בהודע את ירושלם משום וקרא' דירושלם, ב"א לשים בטוב מועדי
כו' אל בני, ואם שגם יש מציא למשניות לסומי בטוב כמו במס'
כלים ויצאת במהרה ובמ' ב"ד כל משנה במסורה ובסוף מוסף וסוף ידים
וע' פ"י התפא"י דיש פ' אין דורשין אבל במקום שיש לדורש דורשין.
נא מכל קורא העתון החשוב "קבוצי אפרים" לחוות דעתם הג' בזה.
הק' ליטבאן ש"י פאמלעשמאן פראמיניון, חדש.

בבב

פ' בשלח, ויאמר ד' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא
העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתם אם לא וגו' י"ל
עפ"מ דהקשו התוס' בסנהדרין ד'. דאמר ר"ה אין תחילת דינו של אדם
נידון אלא על ד"ת שנאמר פטר מים ראשית מדון, פירש"י שפטר התורה
מעליו הוא ראשית מדונו תורה נמשלה למים, והקשו התוס' משבת ל"א
ששואלין לו נשאת ונתת באמונה ואת"כ קבעת עתים לתורה ומתריך התוס'
דשואלין תחילה על מו"מ באמונה ונ"מ יקבל דינו תחילה על ד"ת, וז"ל
הגמרא בשבת א"ר בשעה שמכניסין אדם לדין אומדין לו נ"ב באמונה
היינו אמונת קבעת עתים לתורה היינו עומדין עסקה בפניו היינו חוסין ציפית
לישועה היינו ישועות פילפלת בחכמה היינו חכמות חבנת דבר מתוך דבר
היינו ודע"ת ואפי' הכי אי יראת ד' היא אוצרו אין אי לא לא, משל לאדם
וכו' ושואל אותו עידבת בהן קב הומטין פירש"י ארץ מלחה ומשמרת את
הפירות מהתליע הנני דבי ר"י מערב אזה קב הומטין בכור של תבואה ואינו
חושש, פירש"י דלאו הונאה היא שהרי שמירתו בכך, ושב טגיה בצידו זה
שייך לדיני מכירה, ובדרך אגב אוכל לפדש דהומט היא שיש לו עצם
מקיפו וגדל עמו [כפירש"י דברים ח' פסוק ד'] והעצם הזה משמרו שאפי'
דורסין עליו במשא כבידה אינו ביוק בידו, כן הוא הת"ח שהוא נקרא
מרי חטי"א כמ"ש [ברכות פ"ד] הכל צריכים למרי חטי"א פירש"י למי שקיבץ
תבואה למכור כלומר למי שקיבץ שמועות, אם הוא עניו וכל גלוגל שיעבור
עליו הוא נענה לו ראשו אז אינו חושש משום דבר ולפי"ז אין צריך להגיה
שזה שייך לדיני מכירה רק יען שדיבר מיראה הוסיף שצריך ג"כ עונה כי
מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה עונה סנדל לעקבה [מובא בתוס'
יבמות ק"ג:]: ומסיק שם דהא דאמר דג' דברים שקולים זה כזה חכמה

יראה עונה היינו דהא בלא הא לא סגי אבל עונה גדולה מכולן ועי"ש עוד בע"ז כ': ונחזור לענינינו לתוך קושיות התוס' מסנהדרין ז'. דהנה מפרשים על אמרם ז"ל (גדרים ל"ה) אר"ה ברי רבינא לא העשיר משה אלא מפסולתן של לוחות שגא' מכל לך פסולתן שלך יהי' דהנה אמרו איזהו עשיר השמח בחלקו [אבות פ"ד מ"א] וכי' במי' וחלץ העיקר היא להשיג התכלית והנה המתינוע ומסתפק במה שהשיג כבר הגיע להתכלית אבל במי' שאינו מסתפק לעולם לא ישיג תכליתו אבל השם חי מסתפק במה שהי' לו והלוחות הם מכונים לצרכי גבוה לתורה ולעבודה ופסולתן הם צרכיו הגשמיים ולמדו הקב"ה שה"לך" היינו צרכיו הגשמיים יהי' מצא בפסולת וטפל והעיקר יהי' צרכי שמים והוא עשיר האמיתי והי' כוונתם מפסולתן של לוחות במה שהוסכם אצלו שכל צרכיו הגשמיים הם פסולתן של לוחות וטפלין להם מזה העשיר משה וזה ג"כ במי' שמאמין שהש"ת זן ומפרנס מקרני ראמים וכו' אין צריך להיות כנע"ן בידו מאובי מרמה ויכול לעשות סחורתו באמת וצדק ואמונה אזור חלציו ולא ירצה לבקש עשירות והן הבא בעושק ובגזל וכן פי' הרש"ק ז"ל על שבעינו מטובך ושמה נפשנו בישועתך. דאם הוא "שבע" מטובו יתברך היינו שיש לו לב טוב והוא שמח בחלקו או לא נחסר לו כלום ואינו רעב לתאוות המותרות או ושמתינו ב"ישועתך" היינו בישועה שלך דוקא על מה שמתרבה כבוד שמים לא במה שיתרבה טובתינו, וכן בזה הדרך ג"כ אם הוא שמח בחלקו ומאמין שלחנו מן השמים לא יחסר או יש לו עת לקבוע עתים לתורה וללמוד במנוחה בדעת צלילה וכן פירשו והי' הייך תלויים לך מנגד "דחיך" היינו פרנסתך דהם היינו של אדם יהיו מזומנים לך למול פניך ולא תצטרך לטרדה הרבה והוכל לבלות זמנך היקר מכל בעמל התורה. אמנם יען ופחדת יומם ולילה שרץ תפחד מאין יבוא לך פרנסתך ותיסע בימים ובמדינות ותסתכן בעצמך ותבלה כל זמנך בדאגות לזה לא תאמין בחיך, זה יגרום שלא תוכל להשיג פרנסתך בנקל. כי ד' צילך כמו הצל וכשם שהוא רוקד נגד ההשגחה כן ובאופן זה תתנהג ההשגחה עמו, תמצא לפי"ז לא יקשו שני המימרות דאם הוא נו"נ באמונה יען שבוטה ב"ז שיזמן לו פרנסתו בהיתר ואינו דורך אחר המותרות ומסתפק במעט שהגבו השם יתברך בטח יש לו גם כן עת לקבוע לתורה ובה גבול אל הביאור. דאיתא במדרש רבה פסוק כ"ה דבר יום ביומו הה"ד בדרך ד' יום יום אצל הקב"ה לישראל במדה שאדם מודד מודדין לו. אני נתתי זאת התורה שתהיו עוסקים בה יום יום שגא' אשרי שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום [משלי ה'] הייכם שאשביע אתכם להם מן השמים יום ביומו, והיו ויגידו ממחרת לכם להם מן השמים אם תאמינו באמת שלחמכם בא מן השמים מזומן בהשגחה ועי"ז ולקטו דבר יום ביומו כדפי' בכלי יקר שמי שיש לו הרבה יותר מכדי צרכו ג"כ

אינו פנוי לעסוק בתורה כי ריבוי הונו וקנינו והשובע לעשיר אינו מניח לו לעסוק בתורה ולכן לא לקטו רק הצריך ליום. כן אם הוא מאמין בד' ומסתפק במה שיזמין לו יכול לשקוד על התורה יום ביומו למען אנסנו הילך בתורת פירשו בזה דבמן טעמו בו כל הטעמים ומי שהי' בעל תאווה בכל יום רצה לטעום טעם מאכלים שונים ובוה ניכר שלא ילמוד יען שהלא המה בעבר הירדן בעברו דרך ימים ונהרות ורגליו כאילות לרדוף אחר המותרות ותאוותיו למען ימלא תשוקתו. אבל אם לא יבקש רק להשביע רעבונו אז סימן שילך בתורה ויהי' לו זמן לקבוע עתים ללמוד ועי' בכ"י בראשית ד' פ' י"ז על הפ' והי' בונה עיר מש"כ שם בזה ע"ש ומסיק והיה ביום הששי דהנה פי' בנועם אלימלך על שש שנים יעבוד ובשביעית יצא לחפשי חנם בכלל בזה שנות האדם ימי חלדו על הארץ דימי שנותיו שבעים שנה נחלקים לז' עשירית ועד ששים שנה יש לו עבודה ומלחמה תמידית עם היצר דהגוף וכחותיו יתאו למטעמי העולם להערב ולא להמועיל ונפשו ישאף למקור קדושת מחצבתו להדבק באלקים בתורה ועבודה. כ"ז בששה עשירית. אבל בעשר השביעי אם ידע לערוך מלחמה ולהתגבר על שונאו הגדול הוא יצרו הרע אז יניח לו כי אז כבר תש כח תאוותו ויתגברו הרוחנים. וזהו שש שנים יעבוד פי' יש לו עבודה בשש עשירים עד ששים שנה ובשביעית היינו בעשר השביעי יצא לחפשי הוא נעשה הפשי מעבודה וגם מלאך רע בע"כ אמר יענה אחרי. ואיתא בכושנה [סוף סדר קדשים ושבת קנ"ב.] ר"ח בן עקשיא אומר זקני ע"ה כ"ז שמזקינן דעתן מטורפת עליהו וכו' אבל זקני תורה אינו כן אלא כ"ז שמזקינן דעתן מתישבות עליהן. והטעם הפשוט הוא דע"ה שהלך אחר תאוותיו וחי חיי הבהמיות כ"ז שאבריו וגופו חזקים הוא ממלא תאוותו אבל כשיבוא לימי הזקנה אז מבקש לימודו ואינו מוצא כח בו לעשות ולזה דעתו מטורפת. אבל הת"ח שחיו חיים הרוחנים ובעת נעוריו שכחו במתניו ודמיו רותחין יש לו מלחמת היצר ובערמה ובתכסוסי מלחמה יצטרך לעמוד נגדו. אבל כשיבאו ימי זקנותו ונחלש כח תאוותו אז יניח וישקוט מהמלחמה העצומה הזאת ולזה דעתו מתישבת ולזה מדייק בלשונו אבל זקני ת"ח אינו כן פי' הגם שגם ת"ח נחלש שכלו ואינו יכול לצאת ולבא במלחמתה של תורה ומצינו בת"ח שבימי זקנותם אינם יכולין להעמיק בשכלם ולפלפל ולהבין מה שכתבו בעצמן בימי נעורם בחידוד השכל ובעמקות גדול. אבל מ"מ לענין זה דעתן מתישבת כנ"ל. והנה בעת נעוריו אז הוא חצוי לד' שנפשו חלק אלקי ממעל תשאף לרוחניות וחציו חומרו יתאוה למטעמי העולם אבל בעת זקנותו כשנחלשו תאוותיו אז הוא כולו לד' וגם רגליו אבריו הגשמיים מוליכין אותו לביהמ"ד לתורה ולעבודה לד' יתברך שמו לעד.

הרב יוסף צבי ב"ץ בוקרשט

רגש לצד דרושים יקרים לימים נוראים ולכל השנה מהרה"ג המפורסם גדלי' סילווערסטאן אבד"ק וואשינגטאן.

שלחבת אש דרושים נחמדים כנ"ל מהרה"ג הנ"ל.

נחלי אש דרושים יקרים כנ"ל מהרה"ג הנ"ל. להשיגם:

Rabbi G. Silverstone 1511 Lamont str. WASHINGTON D. C.

שרני נהורא דרושים וחי' לשבתות ולמועדי השנה ולזמנים ולמקרים שונים מהרה"ג יצחק יהודה ספיר חבר משרד הרבנות בפתח תקוה

מחירו 75 סענט.

יבנה ירחון ליהדות ולספרות בהשתתפות טובי הרבנים והסופרים, מחירו לשנה 2 דולר גליון בודד 20 סנט. כל ספר הנשלח להמערכת

יודפס לו מודעה עבורו. להשיגו:

Red. Janne Zolkiewska 25 LWÓW

א טרייסט-ווארט פארין יידישען פאלק (דברי נחמה) מהרה"ג ר' נחום אש אבד"ק טשענסטחוב.

קיר תרועה הספד על הרה"צ בנוש"ק ר' יצחק מאיר מפילץ מהרה"ג הנ"ל. אנוצער פליכט אין די טעג פון נויט מהנ"ל. להשיגם:

Rabin N. Asz, Pilsudskiego 9., CZESZTOCHOWA.

וד"ים מכתבים על דבר היהדות והיהודים בזמן הזה מאת פרופ' דר' יהודה ליב לנדא רב הכולל בק' יאהניסבורג (דרום אפריקא) חלק ראשון הוצאה עברית "מנורה" ווינה-ברלין.

מישגת אליעזר מהדורא תנינא כולל שלשה חלקים, דרושים בפלפולים עמוקים, שו"ת מד' חלקי ש"ע עם סדרי משנה חי'

וביאורים לש"ס ופוסקים המפוררים גם איזה דרושי אגדה מהרה"ג המפורסים מו"ה אליעזר סג"ל מישל אבד"ק טורקא והגליל, מחירו שני

דולר (קאסטפרייז) ומעלה. להשיגו:

Leiser Mischel Oberrabbiner Turka al S. Polonia.

פני אברהם חי' ובאורים בסוגיות הש"ס וברורי הלכות ברמב"ם ז"ל ובד' חלקי ש"ע מהרה"ג אברהם יצחק פרלמן אבד"ק שקודוויל.

מחירו שלשה דולרים. להשיגו:

Rabbiner A. J. Perlmanas, SKANDVILA, Lituania.

הגלנו ירחון לספרות ולעניני היהדות החרדית מופיע בפורמט זשורנלי גדול מדי חודש בחדשו שנה תשיעית. בעריכת הר' א. ז. פרידמאן.

מחיר הגליון בחו"ל 15 סנט. לשנה רק דולר וחצי משלוח כספים ע"י באנק או במכתב סגור אחראי. בקרת על ספרים נדפס אחר קבלת ב' אכזמפלרים.

„Dyglejnu“ WARSZAWA, Graniczna 9m. 3.

נתיבה דו-שבועון לעניני הנוער והעובד הדתי. לאומי בארץ ובגדולה. המו"ל: הנהלת הברית העולמית להסתדרות צעירי החלוץ והפועל המזרחי.

מחירו לשנה דולר וחצי. להשיגו:

Red, Netive JERUSALEM p. o. B. 667.

מחברים נכבדים!

אם חפצים אתם בעבודה יפה.
בהגהה משובחת ובמחיר נמוך
פנו לכם אל

בית-דפוסו של יעקב וויעדער

סעאיני ס. יוואראהל רומניה

המקבל להדפיס כל מיני ספרים.
עתונים וכו' בתנאים קלים ובמחירים
נמוכים. — הכל נדפס על אותיות
חדשות ויפות היוצאות מבית יציקתו.

הכתבת :

JAKOB WIEDER, SEINI.

Jud. Sătmă, România

קבוצי אפרים

שנה ח'

קובץ מחי' תורה בענין הלכה דרוש
ואגדה מרבני וחכמי זמננו ומאסף ספרותי
לשאלות המנסרות בעולם היהדות.

יופיע פעם אחת בחודש

על ידי העורך

אפרים לאנדא

רב בבאקארעשט

בעל מחבר ספר אוצר התורה קמא ותנינא.

מחירו לשנה מאה לעי.

מחברים השולחים ספריהם אדפים מודעה פעם אחת עבודם.

KWITZEI EFRAIM

REVISTĂ LUNARĂ TALMUDICĂ-ȘTIINȚIFICĂ.

DIRECTOR :

Rabin EFRAIM LANDAU.

ABONAMENTUL ANUAL
LEI 100.

Redacția și Administrația
BUCUREȘTI, STR. TRAIAN 24.

SEINI, (România) — 1929.
TIPOGRAFIA JACOB WIEDER

יקרא דתיי כולל יותר מאלף וחמש מאות זכרונות מרבנים גאונים וצדיקים
מדורות ראשונים עד היום הזה זמן ושנת פטירתם ואצל הרבה
מהם גם שנת לידתם ע"פ סדר החדשים וע"פ א"ב, מלוך ומסודר מהרה"ג
אפרים לנדא רב בבוקארעסט. מחירו ארבעים לעי. ובחול' חצי דולר. להשיגו:
Rabin Ef. Landau BUCURESTI. IV str. Traian 24.

התלמוד ומדעי התבל מבוא התלמוד ע"פ נתיבות החכמה נתיבות התלמוד
ספר א' מס' ברכות בבלי, ספר ב' מס' ברכות
ירושלמי מהרה"ג יקותיאל ארי קאמעלהאר. מחירו עם המשלוח א' דולר
60 סענט ומכורך 2 דולר להשיגו:

J. Kamelhar RZESZOW. Polonia,

יד יהודה חלק חמישי על ש"ע יו"ד מן סי' מ' עד סי' ס'. מהרה"ג
המפורסם מו"ה יודא ליבוש לאנדא וז"ל אבד"ק סאדאגארא,
מחירו עם פארטא א' דולר. להשיגו אצל נכד המחבר.

Rabin Efraim Landanu, BUCURESTI. Traian 24.

ישועות מלכו כולל חי' והגהות על ד' חלקי הרמב"ם ותשובות בענינים
הנוגעים לד' חלקי ש"ע, וחי' אגדה מהרה"ג ישראל יהושע
וצ"ל אבד"ק קוטנא. י"ל ע"י נכדו הרה"ג יצחק יהודה אבד"ק קוטנא. להשיגו:

Rabin Sz. Trunk Kutna Polonia.

משכרי ים כולל הגהות חי' וביאורים על הש"ס. הוא ספר נחוץ מאוד
לכל צורב העוסק בחוקי חורב מהרה"ג מיכאל שלום ווינקלער
אבד"ק קופינהאגן. מחירו א' דולר. להשיגו אצל המערכת או אצל המחבר:

Dr. S. Winkler KOPENHAGEN Danenmark,

בבית המערכת נמצא למכירה ספר "מנחת עני" על התורה והמצוה.
ענינים יקרים מלאים מוסר ויר"ש בדרך פרדס. מחירו חצי דולר עם המשולח.
הקדם. ירחון לספרות מדע, לתולדות חכמי ישראל ולעניני היהדות. י"ל
ע"י העורך י' קרקובסקי מלודז. מחירו לשנה דולר וחצי. הכתובות:

Red. Hakedem Zachodnia 30 LODZ.

אייבונע; אמת'ן פון ספרים אונד טונם לעבען קליינע מעשיות און שארע
באמערקונגען מאת המשכיל ומליץ המפואר מו"ה גרשם
באדער מק' נויארק.

גמ' אש ביאור רחב בשיטות הראשונים וחילוקי האחרונים בכל הענינים
הנוגעים למשנה. מסודר על ששה סדרי משנה. עד הנה יצאו
לאור ד' חלקים וכעת י"ל חלק החמישי על מס' שקלים, יומא, סוכה, ביצה
מהרה"ג אברהם שטערן מו"ץ דקה"י נאווע ואמק. מחירו א' דולר. להשיגו:
Rabin Abroham Stern NOWÉ-ZÁMKI] Čeho-Slovacia.

מגד ירחים ירחון רבני דרושים לכל פרשיות התורה י"ל פעם אחת,
בחודש. העורך הרב ר' יוסף חיים הכהן ווייס סאטמאר. מחירו
לשנה מאתים לעי בחול' 2 דולר. להשיגו:

Red. Meged Jeruchim SATU-MARE,

חדשות מעולם היהדות.

ביום א' כ"א אדר התאסף הועד הרבנים דפה באקארעשט ובעה"ב שומרי שבת תחת נשיאת הרב הכולל ד"ר י. י. נימירובר ויסדו גם פה עיר הבירה חברה "שומרי שבת" והיא תהיה בתור סניף להתחברה שומרי שבת העולמי שמרכזה היא בברלין. אי"ה בקרוב נקרא לאסיפה כללית מכל האנשים שומרי שבת מפה ונקוה להשיג שם גם ראשיתה תהיה מצערה אולם אתריתה תשנה מאוד.

כב.

(המשך מחוברת ז'—ח אות י"ז.)

ועכשיו נחזור לבאר את דברי הרמב"ם ז"ל במה שפסק בפ"ה הי"ד מה' סנהדרין דמשלם כופר ע"פ עצמו ובפ"י הי"ד מה' נזקי ממון פסק דכופרא כפרה ולפ"מ שפי' רש"י בכתובות מ"א. על הא דאמרינן שם במשנה האומר המית שורי את פלוני ה"ז משלם כופר ע"פ עצמו ופי' רש"י קסבר כופרא כפרה ולכאורה דברי הרמב"ם ז"ל סותרים זה את זה לפי פי' רש"י ולענד"ג שאין שום סתירה משום דמש"כ רש"י דכופרא ממונא לאו לאפוקי דאינו כפרה אלא דאינו קנס משום דקנס אינו משלם ע"פ עצמו והרא"י דהא דאמרינן בב"ק מ"א. דהא דמשלם כופר ע"פ עצמו דפריך שם והא מודה בקנס הוא פי' דמקשה ל"מ"ד כופרא קנסא. הוי ומשני קסבר כופרא כפרה הרי אנו רואים דרך בזה תלוי תשלומי כופר אי כופרא קנסא או כפרה וא"כ כיון דקיי"ל דכופרא כפרה ממילא צריך לשלם ע"פ עצמו וב"כ רש"י בב"ק דף מ"ג: דאי ס"ל כופרא כפרה משלם ע"פ עצמו הרי הוא כמו שביארתי. והנה רבה סובר בב"ק מ"ג. שור שהמית שלא בכונה פטור מכופר משום שהשור פטור מסקילה ולכן אין הבעלים משלמים את הכופר משום דכללה הוא כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב אף שור נמי אם נתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב נמצא דמה שרבה סובר שאין הבעלים משלמים את הכופר דוקא בשור שהמית שלא בכונה פי' שאנו יודעים בבירור שהשור המית שלא בכונה אבל אם אין אנו יודעים בבירור אם השור המית בכונה או לאו ורק בשעה שאנו דיינינן יש הוכחה שהשור המית בכונה דהיינו שהשור היה מועד ורק שנמכר לאחר וע"ז זה נשתנה ובמ"ש לעיל אז נובל לאמר שגם רבה

בעצמו מודה שהבעלים מחויבין לשלם את הכופר משום שיש נ"מ בין דמים לכופר וכמו שפרשו התוספות בשם ר"י שם בדף מ"ג. בדה"מ מאי לאו וכו' כגון שמת המזיק דאין כפרה לאחר מיתה כמו חטאת ואשם דאין באים לאחד מיתה אבל דמים משלם ולפי' חמורה שלא בכוונה מבכוונה למ"ד כופר דמי מזיק דלפעמים שהניזק שזה יותר מן המזיק ואמרינן בב"ק מ"א. תניא ונתן פדיון נפשו דמי ניזק ר' ישמעאל אומר דמי מזיק ואסקינן התם דכו"ע סוברים דכופרא כפרה הוא והכא בהא קמפליגי רבנן סברי בדניזק שיימינן ור"י סובר בדמזיק שיימינן וכו' ובמכלתא בפרשה יו"ד במשפטים מצינו היפך משום שאמרו שם ונתן פדיון נפשו של מומת דברי ר"י רע"א פדיון נפשו של ממית וכן פ"י רש"י ז"ל בחומש בפירוש ונתן פדיון נפשו דמי ניזק דברי ר"י ורע"א דמי מזיק וציין שם בב"ק כ"ז ולפי שיטת התוספות בב"ק מ"ג. בדה"מ אמר רבה וכו' כתבו שרבה כר"ע ס"ל ור' עקיבא הוא הרבנן דר' ישמעאל וכמ"ש בהתוה"מ על מכלתא זו שם במקומו וסבר דבניזק שיימינן, ולכאורה קשה מהמכלתא להגמרא דידן משום בגמרא מצינו שר"י סובר בדמזיק שיימינן ור"ע שהוא הרבנן דר' ישמעאל סובר בדבניזק שיימינן ובמכלתא סובר ר"י בדבניזק שיימינן ור"ע סובר בדמזיק שיימינן ולפי"מ שהביא התוה"מ שם צ"ל בהיפך אבל לפ"מ שפ"י רש"י ז"ל בחומש הוא ממש כמו שמובא במכלתא עש"ה.

ולענ"ד לאמר שר"י ור"ע לא פליגי רק בין הנ"מ מה שאנו קוראים כופרא או דמים וכמו שמתלק התוספות שהבאתי לעיל בשם ר"י דלמ"ד כופר דמי ניזק איכא הנ"מ כגון שמת המזיק ואין כפרה לאחר מיתה אבל דמים משלם אפילו לאחר מיתה ולמ"ד כופר דמי מזיק איכא הנ"מ שלפעמים שהניזק שזה יותר מהמזיק ועוד יש נ"מ בין כופר לדמים שכופר אינו יכול למחול אבל דמים יכול למחול, והנה רבה ס"ל כר"ע לפ"מ שפירשו התוספות שהבאתי לעיל ר"ע הוא הרבנן של ר' ישמעאל והוא סובר ג"כ דכופרא כפרה משום דגרסינן בב"ק מ"א. בפירוש דכו"ע סוברים דכופרא כפרה ולפי' צריכין אנו לאמר דמה שאמר רבה בב"ק מ"ג. שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושט עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמים כופר, והנה לכאורה מה שאמר רבה אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין כופר המה

כמיותרים משום כיון דאמר כ"ז שהשור בסקילה בעלים משלמין
 כופר אנו וידעים שאם אין השור בסקילה אין העלים משלמין כופר
 וכן יש להעיר מה שאמר רבה כל זמן שהשור וכו' והמלה זמן אינו
 מובן למה היא באה והלא היה לו לאמר כל שהשור בסקילה וכו'
 כדאמרינן בבב"ק מ"ה. שאין גומדין דינו של שור אלא בפניו מ"ט
 דכתיב השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור וכו'
 בסנהדרין בדף ט"ז. ובדף ע"ח. בשור מריפה אמרינן יום ג"ב כמיתת
 השור כך מיתת בעלים וכו' אבל דקדקתי היטב ולא מצאתי הלשון כל
 זמן שהשור. כמו שאמר רבה אלא צריכין אנו לאמר שרבה מחלק
 את דבריו ולהראות דמה שאנו אומר בשור שהרג בן חורין שלא
 בכוונה פטור מכופר היינו דוקא שאנו וידעים בבירור שהשור המית
 שלא בכוונה אבל היכא דאין אנו וידעים בבירור אם המית השור
 שלא בכוונה אם לאו ואז יש זמן שהשור והבעלים עומדים בספק
 עד שהב"ד מבארים את דינו של השור משום דאמרינן בסנהדרין
 שור הנסקל נדון בב"ג דיינים מ"ט דכתיב השור יסקל וגם בעליו
 יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור וכו'. ובירושלמי סנהדרין בפ"א
 ה"ב איתא בהיקש מה מיתת בעלים בתקירה ודרישה אף מיתת
 השור בדרישה ותקירה ובבבלי סנהדרין ל"ז אמר ר' אבהו עשרה
 דברים בין דיני ממונות לדיני נפשות וכולם אין נוהגין בשור
 הנסקל חוץ מב"ג דיינים ופ"י רש"י חוץ מב"ג ומסתברא דהיקש להכי
 אתא שהוא עיקר הדין ותתלתו אבל כולו אינך להצלה אתו ומה
 לנו לחוס על שור המועד מוטב לקיים בו ובערת הרע עכ"ל. ומהא
 שכתב רש"י ז"ל פה על שור המועד שמוטב לקיים בו ובערת הרע
 יהיה לכאורה סתירה להא שכתב הרב המ"מ בפ"י ה"ג מה נזק
 ממון שור שהוא מריפה שהרג את הנפש או שהיה השור של אדם
 מריפה אינו נסקל שנאמר וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת
 השור וכו'. והשיג הראב"ד שם א"א ואם בפני ב"ד הרג גהג משום
 ובערת הרע וכתב שם הרב המ"מ בסנהדרין ע"ח ובהשגות ע"ד
 משום ובערת הרע מקרבך ע"כ למד יש מהא דאדם מריפה שהרג
 בפני ב"ד חייב משום ובערת ודי שנוטע השור ממה שהבעלים
 פטורים דהתם נמי ילפינן פטורא דשור מדלא קרינן ביה וגם בעליו
 יומת ויש להחלק דהאי קרא דובערת לא כתיב אלא באדם עכ"ל
 ומהא שכתב רש"י היא סתירה להרב המ"מ מועד מצינו בגמרא חולין
 דף קל"ח: אמר רבינא עוף טהור שהרג את הנפש פטור משלוח

מ"ט דא"א שלח תשלח את האם במי שאתה מצווה לשלחו יצא זה שאי אתה מצווה לשלחו אלא להביאו לב"ד וכו' ואסקינן שם דבעי לראתוייה לבי דינא וקיומי ביה ובערת הרע מקרבך ופי' רש"י מצוה על כל הפוגע בחייבי מיתה להביאן לב"ד כדי לבער רשעים מישראל עכ"ל, וכן פסק הרמב"ם בפ"ג הכ"א מה' שחיטה עוף שהרג את הנפש פטור מלשלח מפני שהוא מצוה להביאו לב"ד לרדוף אותו וזהו דלא כמ"ש הרב המ"מ ובענין זה יש להעיר גם כן לכאורה למה השמיט הרמב"ם את החלוק בין שהרג בפני ב"ד לשלא בפני ב"ד וי"ל משום דכיון דבגמרא בסוגיין חשבו כל הפרטים שהשוה מיתת השור למיתת בעלים ובפרט שזה שאמרו בפני ב"ד רק על האדם לבדו אמרו ולכן השמיט גם הוא פרט זה בשור כידוע שדרכו להעתיק רק מה שבא בגמרא ובטעם הגמרא גופא שלא פרשו חלוק זה גם בשור י"ל משום דיש סברא לומר דכיון דיש בעלים להמוזק אין חיוב על הב"ד לבערו רק על הבעלים עצמן וכמו שארזי חיובים מסילוקי הויקות כמש"כ ולא תשים דמים בביתך שהחיוב הוא על הבעלים כנודע, והנה יש להעיר ג"כ על פי' רש"י והגמרא דסנהדרין ל"ו: מה שמשמע שרק לענין כ"ג דיינים מקיש השור לבעלים והלא לבד פרט זה הוקש שור לבעלים בכמה פרטים כמו שהביא הירושלמי שנוהג בו דו"ח וכן לענין מריפה ולענין כוונה וי"ל דכל הפרטים הנוהגים גם בדיני ממונות אלה נוהגים גם בשור ולכן דו"ח שנוהגין גם בדיני ממונות נוהגין גם בשור ורק אלה שנתחדשו ביחוד בדיני נפשות למען תוספות זכות להגדון אלה אין נוהגין בשור והמעט מפני שאין אנו מחויבין להטפל הרבה בחפוש זכות לשור המזיק וכמו שפי' רש"י ז"ל וכמו שביארתי בעהית"ש (סוף יבוא).

ישעי' יוסף מארגאלין

ראב"ד לחברה תורה אנשי חסד בבראנזוויל.

מח"ס דרושי ותפארת מהרשי"ם ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

כג.

מההוא גברא רבא דנפיש חילי' לאורייתא יר"ש בכל כחו עובד אלדים עבודה תמה איש אמת תמים וצנוע במעשיו חזון במצות ומדקדק במצות מלא רוח חכמה ובינה ועצה עמוקה מוהר"ר אפרים הלוי וללה"ה מקאליש, ולבסוף ימיו הי' מגורו בעיר וויעלין. נמסר לדפוס ע"י בנו הרב מ' אליעזר ליפמן הלוי שי' אבד"ק ילאווי.

ואת עצמות יוסף גוי קברו בשכם משכם גנבוהו ולשכם נתור
אבדתו (סוטה י"ג). כמה מן הקושי יש בהבנת מאמר זה. ובפ'
וישב ל"ז י"ג הלוא אחיך רועים בשכם גוי ההרגש מבואר דמשמעות
הכתוב מורה שדוקא בשביל היותם בשכם הזקק לשלחו והלא לדעת
את שלומם ה' צריך ואחת היא לו באיזה מקום הם וכבר עמד
ע"ז ברשב"ם. גם בפ' ותצא דינה בת לאה (וישלח ל"ד) כמה מן
הספקות נופלות בה בדקדוקי המקראות. ונראה לדעתי בביאור
הענין דשכם ה' גדול בכחות הטומאה ובקש תחבולות לעקור ח'ו
את ישראל עם קדוש דהם ב' הפכים ולכן נקרא בן חמור דשובר
עצם (פסחים מ"ט) רצ"ל עצם היהדות ועקרו וע"ש כך נקרא ח'ו
דהוא תרגומו של נחש דכחות של ס"א נקראים כן כדמצינו בבלעם
שעסק בכחות הטומאה כמ"ש בזה"ק פ' בלק בתיב ב' ולא הלך
גוי לקראת נחשים. וכן ה' סופו שנעשה מאבדיו נחשים מוזיקן
כמ"ש בזה"ק פ' בלק דף קצ"ד ע"ב והלכו שניהם בעצה אחת
להכשיל ח'ו את ישראל בזנות בהיותו נמאם בעיני המקום ב"ה
ומחליש ח'ו כח הקדושה מישראל כמפורש פ' בלק ובאשר ה'ו
מושל הארץ בקש תחבולה להניח יסוד להשריש מכשול עון זה
בארצו ויתקיים שם לעולם כל אימת שיהיו ישראל שם כדי שלא
תבא תקומה לישראל בארצו לעולם ומשום שיה' בו זוהמת נחש
הקדמוני שיה' שמוף בזמה שבא על חוה כמ"ש רש"י שבת קמ"ו
וסוטה ט' בשביל זה נקרא ח'ו דאיהו יצה"ר מסמרא דימנא כמ"ש
בר"מ פ' נשא וע"י מדרש נשא פ"ח. ומצאתי אח"כ בפרקי דר"א
פ"ח שקראו כן וזה ה' מעמו של שכם בלקיחתו את דינה לא שנתן
עיניו בה באשר מצאה כ"כ חן בעיניו דכלום חסר לבן מלך לקחת
מכל אשר יבחר אלא משום שהיתה בתו של יעקב רצה להטיל
בה זוהמתו בידעו שיש סימן בהאבות מה שאירע להם ביוצאי חלציהם
שיה' בן להורות ורצה להוריד את הקדושה ח'ו להכניס טומאה
בזרע יעקב הקדוש קדושת הגוף לעולם ולגרום אסון מכלוער זה בכרתי
של יעקב לעולם זהו שאמח"כ כי חפץ בבת יעקב לא אמר בדינה
ולזה נתעצבו שבטי י' הקדושים ויותר להם כי נבלה עשה בישראל
לא באחותם לבה לשכב לשון עתיד את בת יעקב אשר כן לא
יעשה לעתיד וכן השיבו לאביהם המזונה יעשה את אחותינו לא
אשר עשה לבה כ"א בכחן זה יעשה עוד להלן וכמו שהטיל זוהמתו
בהנה אע"ג שהיתה אנוסה מ"מ נמשכה אחריו מפני הוזהמא שהטיל

בה כדאמרי' בבתובות נ"א יצר אלבשה וכהדא אתתא דאתת גבי
 רבי במדרש נשא פ"ט וכדאמרי' במדרש וישלח פ"פ הנבעלת לערל
 קשה לפרוש. ולא היתה רוצה לצאת משם גם הכתוב קורא אותה
 כנענית (רשי ויגש מ"ו ז') וכי אפשר להניח לעשות כזאת. ובחומש
 עם פי' נתונה לגר ד' ראם ונלנא ש' תרס"ג יש הוספה ברשי'
 וישלח ל"ד ל"א שמפורש בה שבתומשים ישנים ה' כתיב אחותינו
 ביו"ד לשון רבים ודחה עיי"ש. ולדברינו יש מקום לגורסא זו. ומפ"ז
 לא כתיב בה אהבה כ"א אחר המעשה שאם ה' אוהבה מקודם
 היתה אהבה התלויה בדבר בל"ס שהי' קרא לו כמקרה אמנון ותמר
 ובטלה אח"כ כהחלטת המתני' פ"ה ראבות דזהו הקנס של מאנס
 ל"ת לאשה ל"ו לשלחה ושותה בעציצו אע"ג שנפשו בתלה בה
 מן הסתם. ומדכאן ה' בהיפוך אדרבא ותדבק נפשו שמ"מ שתחלתו
 ל"ה מפאת אהבה בשרית. ולכן בפסוק ח' כתיב שכם בני חשקה
 ובפסוק י"ט ולא אחר ג' כי חפץ בכ"ו. דרצונו ש"א בשל חבירו
 יש מבי' פנים אם מצד החושק ותאותו או מצד חשיבות החפץ
 עצמו וזהו ההבדל בנרדפים בין חשק לחפץ. לכן הוא בדבורו אל
 בני' מובן של"ה יכול לגלות מצפוני לבו. ואמר בלשון חשק אבל
 הכתוב מגלה סוד בוונתו שלא חשק כ"א חפץ מטעם היותה בת
 יעקב וכדי שלא יקשה שנוי הלשון כתב רש"י מיד בתחלה עפ"י
 המסקנא חשקה תפצה יעי"ש. — והנה יוסף שהי' בו כח שמירת
 הברית וגידור הערוה רצה יעקב אבינו לתקן על ידו את המעוות
 שנעשה שם וע"י העובר הנוכל הוא כדי לתת מקום ותקומה שם
 לבניו לעת העתיד כי הלא הוא עיר מן הארץ שעתידין לנחול
 לכן בחר בו לשלחו שכמה דוקא שע"י היותו שם וצוה את ניצוצות
 הקליפות שנתהו שם ע"י אותו רשע הטמא ומטמא. אך יען שהי'
 ירא מפניהם שלא יתרגוהו שם בכעסם אשר מאז כמו שאמר וישלח
 ל"ה למ"ד והבני ונשמדתי אני וביתי לזאת כוון את השעה בהיות
 כל בניו שם שכבר ידעו יושבי הארץ את גבורתם כמש"כ שם
 ויהי חתת אלדים גוי ולא רדפו אחרי בני יעקב ויראו מהם לבלתי
 יגעו בו לרעה. אך הם הפרו עצת הזקן ולא הניחוהו להיות שם.
 אמנם גם במצרים לא לתנם ה' כי גם שם השתמש ה"ת בו
 להניח יסוד זה בכת קדושתו לטובת ישראל על העתיד כמ"ש
 במדרש אמור פל"ב ובשה"ש גן נעול יוסף ורד למצרים וגדר
 עצמו מן הצרה ונגדרו ישראל בזכותו יעי"ש אבל מי' העיר שכם

נשארה בקלקולָה ובשביל זה הוכרחו להחזירה שמה עלי' אחר מותו שתנצל העיר מן הגנב שבא עלי' במחתרת כמ"ש במדרש נצבים פ"ח יעיי"ש שגם אחרי מותו ה' בו ויש בו כח להגן ולהציל אף דבמדרש שופטים פ"ה כל מי שנשען בב"ו עובר אף פרוסמא שלו עוברת, יש לחלק בזה ואכ"מ, וכיון שלא בא להגן כ"א על דבר מיוחד לכן הוצרך להיות שם במקום שהוא שיש צורך מיוחד באותו דבר שם ובחיו עשה תקונו במצדים ולכן כשמכרוהו מכרוהו בתנאי זה להביא אותו למצרים כמ"ש בענין מכירת יוסף וזהו שאמר להם יוסף (ויחי ג' כ') למען עשה כיום הזה להחיות עם רב היינו שהשיב להם אל תיראו כי התחת אלהים אני אם הוא ית' הסכים לכך שאבא תחלה למצרים כמ"ש במדרש נצבים הנ"ל שהבעה"ב אמר להם יערב לכם א"כ מי יבא אחרי המלך ותכלית ביאתי לכאן אלהים חשבה לטובה למען עשה פ"י כדי שאעשה כיום הזה רמו למעשה פוטיפר שכתוב בה (וישב ט"ל י"א) ויהי כיום הזה שאעמוד בנסיוני כדי להחיות עם רב שבזכות זה יזכו ישראל לגאולה כמ"ש במדרש אמור הנ"ל שאחת מן הזכותים של הגאולה ה' שהיו גדורים מן הזנות וא"כ איך אוכל לשנוא אתכם בשביל כך ומה לכם לירא, אך זאת הגיד כמו שנאמר בסמוך ויאמר יוסף אל אחיו כאשר תעלו מכאן והעליתם את עצמותי מזה רמו לשכם שכתוב בה במכירתו נסעו מזה (ולא אמר בפירוש כדי שלא להונותם) כי עוד שם עלי לתקן תקון זה כהנ"ל ועלי לשלמו כמצות אבי לולא אחרתם אותי עה הנה.

כד.

שלשה דברים עתיד אליהו להעמיד להם לישראל : צנצנת המן, צלוחית של שמן המשחה צלוחית המים, וי"א אף מקלו של אהרן [תנחומא בשלח].

אליהו הוא סמל המנהיג הרוחני והמעורר המוסרי בישראל. אליהו אשר לא חת מפני כל ולא נשא פני איש גם אם היה זה מלך ונשיא בעמיו, אליהו שהיה לו עוז נפש לקדש שם שמים ברבים עד שקראו אחריו "ד' הוא האלהים", אליהו שתכונת נפשו מצוירת בדברי הפיוטן "איש מוסריו הקשיבו במיהים, איש נענה באש משמי גבוהים, איש סתו אחריו ד' הוא האלהים", הוא סמל הרב והדבר הדתי-לאומי בישראל. כל בעל בעמיו, כל דורש טוב לעמו וכל אשר זכה לשבת על כסא נשיאות ומשרה בישראל, צריך שישובה נגד עיניו

תכונת רוחו. דרכיו ותהלכותיו של אליהו. ואז תהיה עמדתו הולמתו, מרות אליהו עליו יאצל ושמו נקרא עליו.

אמנם הענינים העקרים והדברים היסודיים שאותם צריך המנהיג להמציא ולהעמיד בנפש ולב צאן מרעיתו. מצוינים הם בדברי מליצה בארבעה דברים היסטוריים:

"צנצנת המן" רוב חמאי האדם ושגיאותיו מדרך הטוב באים לסבת רדיפת הממון ואהבת הבצע, ואלו היה האדם מאמין באמת כי אין באפשרי להתחכם ולהרבות הון בתחבולות והשתדלויות בלתי כשרות ע"פ חוקי האלהים. כי כל מזונותיו של אדם קצובין לו מן השמים וחוק ניתן כמה ממון יהיה לו. כאשר מצינו במן "לא העדיף המרבה והסמעיט לא החסיר" אז היה מושל ברוחו מלעבור על מצות השם בשביל ריוח ממון לכן מחובת המנהיג להעמיד לישראל "צנצנת המן" כלומר האמונה בהשגחת ה' על האדם בדבר קצבת הונו ועשרו. "צלוחית של שמן המשחה" להעמיד הדת על תלה ולהשפיע

על ההמון אהבת תורה וזהירות בשמירת מצותיה נחוץ שהעם ידע לכבד את הרב והמנהיג בערכו. לרוממו כאדם המעלה ולהאמין כי הוא יותר חשוב ונעלה מהם. הדעה "כי כל העדה כלם קדושים" היא מחשבה פורה ראש ולענה אשר תשתית כל חלקה טובה בעם. והיא הגורמת אבדן העם, וחורבן ארצו והריסות ממשלתו "לא חרבה ירושלים אלא בשביל שהשוו בה קטן וגדול" לכן חובת המנהיג ללמד תועים בינה כי לא כעם ככהן, וכי יש גבוה מעל גבוהים ובן עליה אשר ראשו משות בשמן הדעת והחכמה. ומחובת העם לברוע בדרך לפני דבריו. ותורת פיו יקבלו באהבה וישתו בצמא את דבריו. "צלוחית המים". אמנם מתי יכול המנהיג לפעול לטובה באמרי

פיו כי ישונו העם מדרכם וייטיבו מעשיהם. רק בשעה שהם מוכשרים להרגיש במשיגתם. רק אם עוד לא נשמטמו לבותם מהשכיל והבין כי תעו מני דרך, ורק בשעה שהם מכירים בחטאתם אז יוכלו לקבל טהרה ולהשיג תקון נפשם לכן חובת המנהיג להעמיד צלוחית מי חטאת. שירגיש העם בחטאתיו ויבא לבקש טהרה וכפרה.

וי"א אף "מקלו של אהרן" אבל איזה הדרך שיביר לו המנהיג להדריך תועים בדרך הרצוי? היבא ברעשים ורעמים? הירום קולו קנל עז וברעם וחרדה יפיל חתות על העם? לא! לא זהו הדרך האהוב ליהדות. "דרכיה דרכי נועם וכל נתבותיה שלום". מלאכי מתאר לנו אופי עבודתו של אהרן. תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון.

והלל שם זה לפרוגרמה לכל רב ומורה אמת בישראל. הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבת לתורה. וזהו מקלו של אהרן. שהוא רק דעת יש אומרים. כי לא הכל זוכים לתכינה נפשית כזו. לסבלנות. לרוך-לב ונועם-רוח כאהרן...

הרב מתת' יחזקאל גוטמן אב"ד. ליאובה:

כ"ה.

מסכת מגילה ט"ז תוס' בד"ה ודחו עשרת אלפים ככרא כספא וכו' עולים חצי שקל לכל אחד מישראל וכו' עכ"ל.

גדולי המפרשים נתחבטו בזה ובקשו להם חשבונות רבים האין יעלה החשבון של חצי שקל לעשרת אלפים ככר כסף, וכל דבריהם אצלי אינן אלא כדברי נביאות, חדא דהחשבון עצמו הוא דחוק ועוד דמה שסיימו התוס' לאמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם לא משמע דקאי על נתינת חצי שקל שלא היה רק כופר נפש ועוד אי כוונת התוס' על נתינת חצי שקל השקלים יותר היה ראוי להתוספת שיציגו דבריהם אלה לעיל י"ג על הא דאיתא התם לעשרת אלפים ככר כסף, אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן וכו', דהתם מיירי מנתינת חצי שקל, ועוד שמצאתי במדרש על פסוק ועשרת אלפים ככר כסף וז"ל, א"ל השתא לית אנא ידע מנייהון כי נפקו ממצרים הוי להו שית מאה אלפין גברא ועל כל חד וחד יהיבנא לך מאה זוזי אחד, דהיינו חמשים שקלים ועיי"ש במתנות כהונה שהביא החשבון בשם הבחיי. והנה אחר רואי כ"ז נתתי אל לבי שוודאי התוספ' כונו לדברי המדרש הזה רק שטעות המעתיק נפל בדבריהם שהיה כתוב בדבריהם עולין ח"ש לכל אחד מישראל וכו' ודמה המעתיק בדעתו שתיבת ח"ש הוא ר"ת "חצי שקל" ובאמת אינו כן רק הוא ר"ת "חמשים שקל". וכפי זה עולה החשבון יפה בפשיטות שהרי בפרשת פקודי עלה החשבון של חצי שקל לת"ר אלף מישראל למאת ככר וא"כ חמשים שקל שהם מאה וחצי שקלים מאה פעמים מאה עולה עשרת אלפים ככר והיינו שכתבו התוס' שעשרת אלפים ככר כסף עולים חמשים שקל לכל אחד וכו' לאמר שיתן לאחשורוש כל פדיונם רק שהמן אמר לאחשורוש שיתן לו הערך היותר גדול הקצוב בפרשת ערכין (ויקרא כ"ז) ליותר מבן כ' שהוא חמשים שקל שזהו פדיון שווי נפשו לכל היותר כפי דת תורתם ואף שהתוס' לא הזכירו שם המדרש על הדבר כבר אמרתי בדבריהם בד"ה הכסף נתון לך שהוא גם כן דבר

מבואר במדרש ולא הזכירו שם המדרש והרבה תמצא בתוס' שכתבו. שמעתי שיש במדרש שאפשר שגם כאן צריך להיות כן. לאחר כתבו זאת מצאתי בדברי הרא"ש בתוספותיו דלעיל בדף י"ג המביא דברי המדרש הנ"ל וכתוב בו המשים שקל ועשה כל החשבון כמו שכתבתי ונתברר לי שזה האמת שכתבתי כי ידוע שדרכו של הראש בתוספותיו להעתיק דברי התוס'.

דוד ארנשטיין

מיאססי.

כו.

בקבוצ'א אלול-חשרי סימן ו' מבקש שם הרב הכותב לברר בענין קנין אג"ק של השליח.

ונראה לי לפענ"ד להביא רא' סותרת לדבריו בענין זה מהא דמצינו בב"ב מ"ד ב' וליחוש דלמא אקני' לי מטלטלי אגב מקרקעי כו' לא צריכא דקאמרי עדים ידעין ב' בהאי דלא הוי לי' ארעא מעולם. א"כ הרי יש להוכיח מכאן שאין יכולים להקנות קנין אגב ע"י שליח כי לולי כך הלא יכולים איפוא להקשות על תירוץ זה של הגמרא נתי שיש עדים שלא היתה לו קרקע' לאדם זה, עדין יש לחוש דלמא אקני' לי' בקנין אגב ע"י שליח ובקרקע של שליח.

שמואל ב. שולמן ירושלים.

ש"טושים וציונים להקבוצי אמרים.

(א) בקבוצ'א שנה א' סי' יו"ד, מ"ש שם ממדרש תהלים עה"פ טוב וישר ד' וכו'. כ"ה גם בילקוט שמעוני יחזקאל י"ח. מהפסיקתא ואינו במדרש תהלים.

מ"ש שם ע"י לימודו ועסקו בתוה"ק מוצא כפרה וכו'. ע"י מהרש"ם בהקדמה ח"ב מ"ש בזה.

(ב) בסי' כ' במ"ש שם דטבילת נדה הוי מצוה וכו' ע"י אר"ו הובא בהג"א רה"ש רפ"ג, ונוב"ת יו"ד סי' קכ"ד ובהגה"ה מבהמ"ה שם, ומלה"ר סוגי' מצ"כ, ואגלי טל בהקדמה.

(ג) סי' כ"ב, מ"ש שם דבדאורייתא אין לחלק דין לכתחלה לדיעבד ע"י בס' לקח טוב כלל ה', ובמלכ' בקדש ח"ד סי' ח'.

(ד) בסי' למ"ד. ע"ע במדרש פליאה עם הפי' בינת נבונים סי' צ"ח' שכ"כ.

(ה) סי' ל"ב. מ"ש שם דמירוש למי כלאים פ"ט ר"י מקפד כו' חוטר א בידי וכו' יש ראי' למה שנוהגין לתת ביד מת ב"מ ענף של עץ, מה שהמצבת משה לא מצא שום רמז, עי' בחת"ס יו"ד סי' שכ"ז מ"ש בזה. ומ"ש שם דלא מצא בחכ"א תמ"ו דבמצבת משה איתא כן ע"ש בסק"ח. והעיר בזה השד"ח אבילות סי' קכ"ה, ובגוף ראי' מהירושלמי הנ"ל, הערותי בזה על הגליון שם, ועתה נדפס הגהות כתב סופר בירושלמי שם, והעיר בזה וכ"ה גם בפאת השדה מער' אבילות סי' ח'.

(ו) סי' ל"ג. מ"ש שם בשם המח' דמותר ליתן מים צוננים כו', ע"ע שו"ת נפש חי' או"ח סי' ל"ח.

(ז) בסי' ל"ה. כבר קדמו בזה הפלתי סי' מ"א.

(ח) סי' מ"ג. עי' שדי חמד כללים מער' הלמ"ד סי' ע"ח מ"ש בזה, והביא כל הנאמר שם.

(ט) מ"ש שם בסי' מ"ו באילן דמתמנים בשביל כסף עי' שו"ת אבני נזר ח"ב ושם בסופו נדפס קונטרס מיוחד מרובנים וגאונים דמדינתנו אודות זה.

(יוד) סי' ע"ג. בדבר השינים הזרים לענין פסח, ע"ע שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קצ"ז ושד"ח מער' חו"מ סי' ד' כ"ד, ובדרכי תשובה סי' פ"ט סק"א מ"ש. בזה.

(יא) בסי' צ"ב. ע"ע שו"ת נוב"ק או"ח סי' ל"ב, וע"ע דע"ת בפתיחה להל' שחיטה אות ל"ח, ושו"ת מנחת משה יו"ד סי' י"ט.

(י"ב) שנה ג' סי' כ"ה. מ"ש בשם בנין שלמה בענין גה"נ לעת"ל עי' שד"ח כללים מער' הג' סי' ע"ו, ופאת השדה סי' ז' מ"ש בזה. י"ג) סי' נ"א. מ"ש שם דלמה נכשלו בחטא גדול כזה, עי' שו"ת בית יחזקאל סי' ס"ב מ"ש הרבה אחרונים המדברים בקושית העולם.

(י"ד) שנה ד'. סי' ג', מ"ש שם מהצל"ח, ע"ע בפ"י הריב"א עה"ת פ' וישב, ונוב"ת או"ח סי' ח' ויו"ד סי' קס"ד ושד"ח מער' הא, סי' י"ט ופאת השדה סי' נ"ד, מ"ש בזה.

(טו) סי' כ"ב. מ"ש שם בדברי הפייטן רה"ש חי חי יזכור, עי' שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קנ"ט מ"ש מהיער"ד ח"ב דרוש י"א, ועי' שו"ת אורי וישעי סי' כ"ט, ובהבאר כ"ר ח"ב סי' י"ח.

(טז) סי' נ"ה. מה שהעיר על הנוב"ת סי' יו"ד עי' בהגהות וזאת ליהודה

ושערי ציון בנו"ב שם שהעירו בזה ובס' הדרש והעיון מאמר קט"ז מ"ש בזה, ובהבאר כרך גו"ד סי' ק"ו.

י"ז) שנה ה' סי' כ"ב. מ"ש שם קושי' ע"ע שו"ת נטע שורק או"ח סי' נ"ח מ"ש בזה.

י"ח) סי' י"ט. במ"ש שם, ע"ע תכלת מרדכי פ' חקת אות ו'.

י"ט) שנה ו' סי' ל"ח. בהקושי' היאך ה' מתענה בפסח עי' באסיפת זקנים מגילה שם מ"ש בשם שו"ת בנין ציון, ובשו"ת שם עולם סי' ל"ה, ועי' בקונטרס אוצר החיים שנה ד' סי' ח' בההוספה שם מה שנדפס בשמי בד"ז.

כ) שנה ז' סי' ט"ו. במ"ש שם, ע"ע שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' קנ"ו. ופאת השדה מער' הבי"ת סי' ל"ד אות י"ד באריכות.

כא) סי' כ"ז. במ"ש הפי' בת"א לא תקטול, עי' בס' כתר תורה אות ע"ה שכ"כ, ועי' בר' פל"ג סי' ו', מהו טריף קטיל וכו' וע"ש ביפ"ת. כ"ב) שנה ח' סי' י"ז. מה שנסתפק שם בענין מודה בקנס דרבנן אם פטור, כבר מבואר כל הדברים והראיות בדברי חכמים מבעל השדי חמד סי' נ"ח ובשד"ח מער' המ' סי' קמ"ט, ג' נ"א, גם מה שנסתפק בעבירה דרבנן אם אמרינן אאמע"ר ג"כ מבואר בשד"ח שם מער' האלף סי' ל"ג ופאת השדה שם.

כ"ג) סי' י"ח. ע"ע בר"ר פל"ט אחות לנו קטנה זה אברהם שאיחא את כל באי העולם וכו' שהוא מאחה את הקרע וכו' ע"ש ומתאים לדברי המאמר.

שם מה שרמזו לה"ת"ז, ע"ע הקדמת הזוהר ע' י"ב, פקודא תליתאי וכו' ולבתר דאתקשרת לעילא איצטריך לקשרא לתתא וכו' בשכמ"ו ע"ש. כד) סי' כ'. בההערת האה"מ, למה לא חש התנא לפתוח באף ר' ונראה דבלימוד התורה לית מאן דחש לזה, והוא עפי' [מדרש שו"ת תהלים ז'] עה"פ קומה ד' באפך, דהקב"ה קאים באפי', ולא יתנו ליגע לרעה וממילא בעת לימודו בתורה הקב"ה מגין עליו, ונרמז גם בקהלת ב' ט' אף חכמתי עמדה לי ודרשו חכמה שלמדתי גם אם מתחיל באף עמדה לי זכות התורה לאגיני [ועי' רמב"ם פ"ג מהל' ת"ת הלי"ב והכ"מ ל"ה מקורו, וע"ש בציוני מהר"ן ומבוא להמד"ר מהגרצ"ה ז"ל].

שם, מה שהעיתר על הסיום בפ' במדבר, עי' בס' דברי שאול ד ל' מ"ש בזה.

חנוך הענך טשארנוטשפך

אבד"ק גאלין.

הגיון רב מהרה"ג המפורסם מו"ה יהודה ליב צירלזאהן רב הכולל דק"ק
 קישונאב, כולל בתוכו דרושים לשבתות ולמועדי השנה. הספרים
 נאומים בעניני הכלל, בחלק הנאומים מצאו מקום גם נאומיו בהפרלמנט
 והסינט בהעתקה עברית. שיש בהם נחיצות תמידית, והספר הזה הוא שוה
 לכל נפש, הן בעד השואפים לרוות צמאונם ברעיונות תורניים מדעים
 וחברתיים, והן בעד הדרשנים והמטיפים שימצאו בו מה שנתון להם בשביל
 ההטפה. הוא מלבב בסגנונו הצח הספרותי, וגם בחזוניתו הנהדרה, הנהו
 חזיון חדש בספרות הדרוש וההטפה. מחזיק ארבע מאות וחמשה עשר
 עמודי שמינית בנגין. מחירו עם המשלוח שני דולרים ועשרים וחמשה סנט.
 או 375 לעי למוכרי ספרים הנחה נאותה. להשיגו:

Marele Rabin J. L. Zirelsohn CHIŞINAU.

אודיע בשער בת רבים שהו"ל ג' ספרים, ספר ראשון ושני בשם ר"ן כצבי
 הוא „אנציקלופדי תורנית" מש"ס בבלי ירושלמי ספרא ספרי זוה"ק
 מדרשים והרבה ספרי מוסר ומפורשי התורה אודות הערצת ת"ח ואיטאריטעט
 תורני. נחלקו לב' ספרים, בספר ראשון הבאתי מכל המקומות הו"ל המדברים
 מגודל והחיוב לכבד ולהוקיר ת"ח ולומדי תורה, ובספר השני הבאתי מכל
 המקומות הו"ל המדברים מגודל החיוב לתמוך ולהנות ת"ח ולומדי תורה, וספר
 שלישי בשם קיום העולם ג"כ מכל המקומות הו"ל בענין גידול בנים
 לתורה ועניני החינוך ע"פ התורה והמסורה וכל דיני מלמדי תנקות. הס'
 נדפסו בשתי מהדורות, א' בלה"ק למעלה ובהעתקה יודיש למטה, ב' בלה"ק
 כולה. מחיר הספר עם העתקה יודיש למטה בחו"ל א' דולר ובלא העתקה
 יודיש רק 50 סנט, להשיגו:

Rabin H. Friedling BISKUPICE a|W. z. Lub.

היהדות מארץ ישראל כולל הגיונים נעלים ורעיונות נשגבים על דבר
 התפתחותו וערכו המדיני והרוחני של בית לאומי עברי
 בא"י בעד קיום עמנו רוחו ותורתו מהרב יצחק יעקב אשכנזי. להשיגו:
 Askanas, Tumskas 7. PLOZK Polonia.

ודיוס מכתבים על דבר היהדות והיהודים בזמן הזה מאת פרופ' ד"ר
 יהודה ליב לנדא רב הכולל בק' יאהניסבורג (דרום אפריקה) חלק
 ראשון הוצאה עברית „מנורה" ווינה-ברלין.

משנת אליעזר מהדורא תנינא כולל שלשה חלקים, דרושים בפלפולים
 עמוקים, שו"ת מד' חלקי ש"ע עם סדרי משנה חי' וביאורים
 לש"ס ופוסקים המפורים גם איזה דרושי אגדה מהרה"ג המפורסם
 מו"ה אליעזר סג"ל מישל אבד"ק טורקא והגליל, מחירו שני דולר
 (קאסטפרייז) ומעלה. להשיגו:

Leizer Mischel Oberrabbiner Turka a|S. Polonia.

אה"ל אברהם כולל לקוטי ח"ת ושיחות יקרים וסיפורים והנהגות טובות
 מהגאון הצדיק רבינו אברהם אבוס ז"ל אבד"ק פראנקפורט
 דמיין. מחיר הספר 40 לעי, ובעבור חותמי הקבוצי אפרים הנחה 2000
 למחברים תמיר ספריהם. להשיגו:

Baruch Hirsch Storch GORLICE Polonia.

דגלנו ירחון לספרות ולעניני היהדות החרדית מופיע בפורמט זשורנלי
גדול מדי חודש בחודשו שנה תשיעית בעריכת הר' א. ז. פריעדמאן
מחיר הגליון בחו"ל 15 סנט. לשנה רק דולר וחצי משלוח כספים ע"י
באנק או במכתב סגור אחראי. בקרת על ספרים נדפס אחר קבלת ב'
אכזמפלרים.

«Dyglejnu» WARSZAWA, Graniczna 9 m. 3.

גיא חזיון קובץ הספרים על הרה"ג ר' ישראל אבא ציטרון אבד"ק פתח תקוה
מהרה"ג יצחק יהודה ספיר חבר משרד הרבנות בפסח תקוה.

מאדערנע דרשות קובץ דרשות מענינות לכל הימים טובים ונחוץ מאוד
לכל רב דרשן ומטיף מהרה"ג ישעיהו זלאטניק (ה. ו.
זהבי) מק' ראדום מחירו דולר וחצי להשיגו
Rabin Sz. Zlotnik RADOM Polonia.

מחברים נכבדים!

אם חפצים אתם בעבודה
יפה, בהגהה משובחת
ובמחיר נמוך פנו לכם אל

בית-דפוסו
של יעקב וויעדער
סעאיני (ס: וואראהל) רומניה

המקבל להדפיס כל מיני ספרים,
עתונים וכו' בתנאים קלים ובמחירים
נמוכים. — הכל נדפס על
אותיות חדשות ויפות היוצאות
מבית יציקתו.

JACOB WIEDER, SEINI

Jud. Sătmăr, România

הכתבת:

קבוצי אפרים

שנה ח'

קובץ מחי' תורה בענין הלכה, דרוש
ואגדה מרבני וחכמי זמננו ומאסף ספרותי
לשאלות המנסרות בעולם היהדות.

יופיע פעם אחת בחודש

על ידי העורך

אפרים לאנדא

רב בבאקארעשט

בעל מחבר ספר אוצר התורה קמא ותנינא.

מתירו לשנה מאה לעי.

מחברים השולחים ספריהם אדפים מודעה פעם אחת עבורם.

KWITZEI EFRAIM

REVISTĂ LUNARĂ TALMUDICĂ-ȘTIINȚIFICĂ.

DIRECTOR :

Rabin EFRAIM LANDAU.

ABONAMENTUL ANUAL

LEI 100.

Redacția și Administrația

BUCUREȘTI, STR. TRAIAN 24.

SEINI, (România) — 1929.

TIPOGRAFIA JACOB WIEDER.

יקרא דחיי כולל יותר מאלף וחמש מאות זכרונות מרבנים גאונים וצדיקים
מדורות ראשונים עד היום הזה זמן ושנת פטירתם ואצל הרבה
מהם גם שנת לידתם ע"פ סדר החדשים וע"פ א"ב, מלוקט ומסודר מהרה"ג
אפרים לנדא רב בבוקארעשט, מחירו ארבעים לעי ובח"ל חצי דולר. להשיגו:
Rabin Ef. Landau BUCUREȘTI, IV. str. Traian 24.

התלמוד ומדעי התב"ל מבוא התלמוד ע"פ נתיבות החכמה נתיבות התלמוד
ספר א' מס' ברכות. בבלי. ספר ב' מס' ברכות
ירושלמי מהרה"ג יקותיאל ארי' קאמעלהאר. מחירו עם המשלוח א' דולר
60 סענט ומכורך 2 דולר. להשיגו :
J. Kamelhar RZESZOW. Polonia.

יד יהודה חלק חמישי על ש"ע יו"ד מן סי' מ' עד סי' ס', מהרה"ג
המפורסם מו"ה יודא ליבוש לאנדא ז"ל אבד"ק סאדאגארא.
מחירו עם פארטא א' דולר. להשיגו אצל נכד המחבר.
Rabin Efraim Landau, BUCUREȘTI. Traian 24.

גדולים פון אונזער צייט מאנאגראפיעס, כאראקטער-שטריכען און זכרונות
פון המשכיל המפואר הר' יעקב מארק. דאס
בוך ענטהאלט 384 זייטען שעהן געדרוקט אויף גוט פאפיער און עלעגאנט
געבונדען מחירו 2 דולר פראכט אויסגאבע 5 דולר צו בעקומען ביים מחבר:
Jakob Mark 799 Brodway, NEW-YORK.

טשברי ים כולל הגהות חי' וביאורים על הש"ס. הוא ספר נחוץ מאוד
לכל צורב העוסק בחוקי חורב מהרה"ג מיכאל שלום ווינקלער
אבד"ק קופינהאגן. מחירו א' דולר. להשיגו אצל המערכת או אצל המחבר.
Dr. S. Winkler KOPENHAGEN Danenmark,

בבית המערכת נמצא למכירה ספר „מנחת עני" על התורה והמצוה
ענינים יקרים מלאים מוסר ויר"ש בדרך פרדס. מחירו חצי דולר עם המשלוח.
יבנה ירחון ליהדות ולספרות בהשתתפות טובי הרבנים והסופרים. מחיר
החתימה לשנה 2 דולר. גליון בודד 20 סענט. בלי כסף למפרע לא
ישולח. כל ספר הנשלח להמערכת יודפס מודעה עבורו. הכתובת :
Red. „Javne" Zolkiewska 25, LVOW.

אייביגע אמתין פון ספרים אינד פונם לעבען קליינע מעשיות אין שארפע
באמערקונגען מאת המשכיל ומליץ המפואר מו"ה גרשם
באדער מק' נויארק.

נפי א"ש ביאור רחב בשיטות הראשונים וחילוקי האחרונים בכל הענינים
הנוגעים למשנה. מסודר על ששה סדרי משנה. עד הנה יצאו
לאור ד' חלקים וכעת י"ל חלק החמישי על מס' שקלים, יומא, סוכה, ביצה
מהרה"ג אברהם שטערן מו"ץ דקה"י נאווע זאמקי. מחירו א' דולר. להשיגו:
Rabin Abroham Stern NOWE-ZAMKIJ Ceho-slovakia.

תורה ארטאדאקסישער אילוסטרירטער יוגענד זשורנאל ערשיינט יעדען
חודש. מחירו לשנה 5.50 זלאטיס בחו"ל א' דולר.
M. E. Moskovitz Bolochav Polonia. : הכתבת

חדשות מעולם היהדות.

סיום הש"ס ביום הלולא של ר' שמעון בן יוחאי בבאקארעשט.

החברה ש"ס מפה באקארעשט שתחוג מדי שנה בשנה את חג סיום הש"ס בר"ח ניסן, מסבת האסון שקרא לסגן הנשיא של החבורה התורני המופלג בתורה ובחכמה ובמדעים מר נתן נטע שפירא נ"י במות עליו אשתו הצנועה עמרת בעלה מרת סימא בת הר' יהודה לייב ע"ה שנפטרה ח' אדר"ש השתתפה כל החבורה בצערן, וחגיגת הסיום נדחה על ל"ג בעומר, וביום ב' בחקתי בשעה 9 בלילה התאספו כל אנשי החבורה ש"ס בהספריה "נתנאל מארקוס" במקום שמדי שבת בשבתו ילמדו חברי ועד הרבנים דפה שיעור למוד ברבים, נשיא החבורה הסנטור הרב הכולל דר' יעקב יצחק נימירובר אחרי אשר סיים המס' נדה נשא נאום יפה אף נעים מתובל בדרוש ואגדה ותאר לפני הנאספים את גודל מעלות תורה שבע"פ, גם נשא מדברותיו על אדות גודל קדושת שמירת יום השבת ואיך חוב קדוש רובץ על כל אור"א להשתתף בכח ובפועל להיות חבר בהחברה "שומרי שבת" שנתיסדה פה בתור סניף להסתדרות העולמית של חברת "שומרי שבת" שמרכזו הוא בברלין. אחריו נאמו נאומים לכבוד היום ולכבוד התורה, סגן הנשיא של החברה מר נתן נטע שפירא והרבנים: הר' חיים ראבינוביטש, הר' אפרים לנדא עורך הירחון קבוצי אפרים, דר' אברהם חיים אלפערן, דר' א. בעק, הר' יוסף צבי כ"ץ, הר' צבי גוטמאן והדר' ב. רייכער ועוד איזה בעה"ב לומדי תורה. בברכת המזון כיבד נשיא החבורה את הרה"ג ר' שמשון אהרן דערבארמדיגו אבר"ק באהוש, החגיגה נמשכה עד שעה 3 בלילה, ומתוך אהבה וחבה ובברכת להתראות מדי שבת בשבתו בהשיעור למוד ברבים עוד שנים רבות נפרדו החברים איש מאחיו.

הרב הראשי הסנטור ד"ר י. נימירובר מתה בהסענאט נגד הכומר הראשי מבאזוי שביום חג הגבורים — העלדענטאג — לא נתן

רשות להרבנים לישוב אצלו בשעת החגיגה. דבריו שנאמרו בהשכל ודעת עשו רושם כביר על כל השומעים.

בעיר ביוואלאר (מחוז יאס) נתקבל לרב ידידי הרב הגדול בתורה הנואם המצוין כש"ת מו"ה מאיר גאלדענבערג נ"י. הרב הנ"ל נודע בדרישותיו הלאומיות בפה וגם בערי המדינה. קהלת ביוואלאר בודאי תשבע רב עונג רוחני מאתו. הבה נקוה שגם המה ידעו להוקיר את ערכו ויתנו לו היכולת לרעות צאן מרעיתו על מביעי התורה והדת מתוך הרחבת הדעת.

כז.

(סוף מחוברת ט"י"א אות כ"ב).

זה שאמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר פי' שדוקא שאנו יודעים בבירור שהשור המית שלא בכוונה אז אמרינן שהבעלים פטורין מלשלם כופר אבל אם אין אנו יודעים בבירור אם השור המית בכוונה או גם רבה מודה שהבעלים משלמים כופר משום דאמרינן דכופרא כפרה אליבא דכו"ע וכדאמרינן בדף מ"א. בפלוגתא דר"י ורבנן שהוא ר"ע וכמו שהבאתי לעיל וזש"כ הרמב"ם ז"ל בפ"י ה"ג מה' נזקי ממון נמצאת למד שהמועד שהמית בכוונה נסקל והבעלים חייבין בכופר ואם המית שלא בכוונה פטור מן המיתה והבעלים חייבין בכופר פי' דברי הרמב"ם ז"ל כיון שכתב שהמועד שהמית בכוונה נסקל והבעלים חייבין בכופר היה באפשר לאמר שדוקא בשעה שהמית השור בכוונה והוא נסקל אז מחויבים לאמר שהבעלים מחויבים לשלם את הכופר ממעם שכמיתת בעלים כך מיתת השור פי' כמו שהבעלים אינם חייבין אלא דוקא אם נתכוון להרוג את זה והרג אי"ז אף השור אינו חייב אלא אם נתכוון להרוג את זה והרג את זה אבל אם יתרמי באופן שהשור המית ואין אנו יודעים בבירור אם השור המית בכוונה ואף שהשור הזה היה מועד רק שנמכר לאחר ומשנה רשות ואז לא אמרינן שהשור יסקל ולכן היה באפשר לאמר דכיון

שהשור אינו נסקל שלא ושלמו הבעלים כופר ולכן בא הרמב"ם וכתב שאעפ"י שהשור המית אבל כיון שאין אנו יודעים בבירור שהמית בכוונה רק שאפי' שהוא בספק שלא בכוונה נקרא והשור אינו נסקל ובכ"ז הבעלים מחויבים לשלם את הכופר והמעם משום שהרמב"ם סובר דכופרא כפרה וכמ"ש רבינו בפ"י ה"ד מה' נזקי ממון וז"ל זה שכתוב בתורה וגם בעליו יומת מפני השמועה למדו שחייב מיתה זו בידי שמים ואם נתן כופר הנהרג מתכפר לו ואעפ"י שכופר כפרה ממשכנן מי שנתחייב בכופר בע"כ וע"ש מ"ש הרב המ"מ והל"מ ולכן כתב שאם המית שלא בכוונה היינו שאין אנו יודעים בבירור אם המית בכוונה ואם לא אעפ"י שאין השור נסקל אבל הבעלים מחויבים בכופר ולא כתב משלמים שמשמע אם רוצים משלמים אלא כתב חייבים בכופר והמעם משום שהכופר כפרה הוא ולמד זה מהא דאמר רבה כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמים כופר משמע שיש זמן שאין השור בסקילה כיון שאומר "כל זמן" ולא מצינו זה הלשון רק אנו כמיתת הבעלים כך מיתת השור וכן כמיתת השור כך מיתת הבעלים וכמ"ש לעיל ולכן אנו צריכין לאמר שיש זמן שאין השור בסקילה ובכל זה הבעלים משלמים כופר והוא אם אין אנו יודעים בבירור אם השור המית בכוונה ולכן אמר רבה שכל זמן שהשור בסקילה היינו עד שהיו הדיינים מדוייגין אם המית בכוונה ואם לאו לית מאן דפליג דהבעלים חייבים בכופר אבל לאחר שיצא מהדיינים לאחר הדו"ת שאין השור בסקילה והוא כמו שהמית שלא בכוונה ואז בודאי שאין הבעלים משלמים את הכופר. והשתא נבאר את דברי רבה בב"ק כ"ז. למה הביא רבה את הברייתא השנייה של בא שור וקבל בקרנו הלא מברייתא הראשונה שהביא על הא דאמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסיוף פלוגתא דר"י ב"ב ורבנן דתניא הכוהו עשרא בנ"א בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזא"ז כולן פאורין ור"י ב"ב אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקרב מיתתו משום דמ"ל כל נפש אפי' מקצת נפש ורבנן סוברים דבעינן שיבה כל הנפש ואין כאן מכה כל הנפש בן פי רש"י ז"ל ורבינו חננאל פי' דתניא הכוהו

עשרה בני אדם וכו' לרבנן הזורקו והמקבלו בסייף שניהם פטורין
 הזורק מפני שלא הרג והמקבלו פטור מפני שאדם מת קיבל עכ"ל
 ואח"כ אומר רבה בא שור וקבלו בקרנו פלוגתא דר"י ורבנן והלא
 לפי מה שאמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור
 מכופר ולמה הביא פה בא שור וקבלו בקרנו פלוגתא דר"י ורבנן
 משמע שרבה בעצמו אינו יודע האין צריך להיות וצריכין להבין
 ממ"נ אם השור שבא וקבל את התינוק שיזרקו מראש הגג והרגו
 בכוונה הרי לכו"ע משלמים הבעלים את הכופר והשור הוא בסקילה
 ואם נאמר שהשור שקבל את התינוק בקרנו והרגו נחשב שהרגו
 שלא בכוונה בודאי פטורים הבעלים מכופר לפי שהשור המית שלא
 בכוונה אלא צריכין אנו לאמר שהברייתא שהביא רבה בא
 שור וקבלו בקרנו לא דמי למה שאמר רבה בדף מ"ג. שור
 שהמית שלא בכוונה וכו' והטעם כי שם מיירי רבה שאנו יודעים
 בבירור שהשור המית שלא בכוונה אבל הכא אצל בא שור וקבלו
 בקרנו אין אנו יודעים בבירור אם השור המית את התינוק בכוונה
 ולכן א"ר שבוה האופן אין אני מכריע כלום אם השור בסקילה ואם
 לאו משום שזה שבא שור וקבלו בקרנו הוא ספק אצלינו אם הרג
 בכוונה ואם לאו ולכן אין סוקלין אותו אבל משום הספק הבעלים
 משלמין את הכופר אליבא דכו"ע משום דכופרה כפרה וכמ"ש
 הרמב"ם ז"ל וכמו שביארתי.

ולענ"ד שבהרייתא של בא שור לא דמי למה שאמר רבה
 קודם שבא אחר וקבלו בסייף משום שמעשה של מקבלו בסייף
 מוכיח שרצה לקרב את מיתתו והטעם שקבלו בסייף ומדוע לא
 קבלו בידים אבל זה ידעינן שכוונתו של המקבלו היתה לקרב את
 מיתתו אבל בבא שור וקבלו בקרנו אין אנו יכולים לאמר שהשור
 בא בכוונה שיקרב את מיתתו ולכן הביא רבה את הברייתא השנייה
 שלא תאמר שהברייתא הראשונה דמיירי באדם אמרתי שהיא
 פלוגתא של ר"י ב"ב ורבנן אפ"י הברייתא השנייה שהיא בא שור
 וקבלו בקרנו והוא ספק אצלינו אם הרג בכוונה ואם לאו ואף שאין
 בסקילה משום הספק בכ"ז הבעלים משלמין את הכופר וזהו שפי

רש"י בא שור מועד וקבלו בקרניו ומת פלוגתא דר"י ורבנן לענין כופר לר' ישמעאל דאמר כופר במזוק שיימין משלם כופר אבל לרבנן דשיימין בדנוק האי לא הוי ליה דמים ופטור פ"י שרש"י ז"ל או"ל לשיטתו דסובר כמו שמיהת השור שלא בכוונה אינו משלם כופר רק דמים ולכן פ"י בא שור "מועד" כלומר שאעפ"י שהשור הוא מועד וכיון שבא וקבלו בקרניו ומת והיה באפשר לאמר שמחייבים הבעלים כופר בכ"ז אין הבעלים חייבין בכופר רק דמים אליבא דרבנן של ר' ישמעאל וכמו שפ"י שרש"י בעצמו בדף מג. בדה"מ לא דמים וז"ל שם הא דקתני משלם לאו בתורת כופר דנובעי כפרה וכו' משום דאין כופר בלא מקילה דשור אבל היכא דאית ליה נכסי ע"כ משלם דמים וכו' וכיון דהאי לא הוי ליה דמים משום ספק ופטור ולכן לא כתב כאן אצל רבנן דהוה ליה לשלם כופר כמ"ש אצל ר"י ורבנן חננאל ז"ל או"ל לשיטת התוס' והרמב"ם ז"ל שאפ"י שהשור שהמית ואין אנו יודעים בבירור בכ"ז הבעלים מחויבים בכופר וזש"כ רבינו חננאל לרבנן שהוא ר"ע וכמו שהובא במכללתא דאמרו דמי נזק בכ"ז הכא אצל בא שור וקבלו בקרניו שהוא ספק ואין אנו יודעים בבירור אם הרג בכוונה בכל זה אפ"י רבה בעצמו מודה שבעל השור בכופר והטעם שהרי שורו הרג פ"י אנו רואים שהשור המית את התינוק רק אין אנו יודעים אם השור הרג אותו בכוונה לכן מחויבים הבעלים של השור בכופר אליבא דכו"ע ובזה מתורץ קושית החשק שלמה ז"ל על רבינו חננאל משום שרבינו חננאל או"ל לשיטת התוס' והרמב"ם ז"ל כנלע"ד

ישעי' יוסף מארגאלין

רב אב"ד לחברה תורה אנשי חסד בברוקלין

מחבר ספרי דרושי מהרש"ם ותפארת מהרש"ם

ג"ח שו"ת הלכה ואגדה.

כת.

האהבה בדת ישראל.

שמע ישראל ד"א ד' אחד, ואהבת את ד' אלהיך.

ידוע הדבר כי כל עמי התבל יש להם איזה אמונה ודת, ההבדל הוא רק באופן האמונה ומהות הריליגיה. כי כל אומה מצירת לה את האלקים ומסגלת לה דת לפי רותה ומעמדה. אבל בדרך כלל יש לכל בני אדם החיים על פני האדמה איזה מין אמונה. ואיך באו כל בני אדם לידי אמונה בכת אלקי? כל בני אדם מרגישים ברפיונם וחולשתם. הכל מרגישים כי הם נתונים תחת יד איזה נסתר, נעלה ונשגב, וכי הם ביד הכת הזה כתומר ביד היוצר, וחייהם וטובם בידו. מתשבה זו מעוררת בלב האדם רגשי יראה ופחד, ומכאן לאמונה ודת תוצאות. וזה יסוד ושורש האמונה בראשית התפתחות האדם.

אמנם רגש האהבה הוא נעלה ומרומם על רגש היראה, ועל רגש האהבה נוסדה האמונה הישראלית ודת האבות, אברהם ראש המאמינים נקרא „אברהם אברהם“, כי הוא לקח לאבן פנה לדתו את האהבה הטהורה והעמוקה לחי העולמים. ועלינו להביט אל אברהם אבינו וללכת בדרכיו „ואהבת את ד' אלהיך...“ כי רק האדם הבלתי מפותח ואשר שכלו לא נשתכלל עדיין, איננו מוכשר עוד ל„עבודה מאהבה“, אבל עם חכם ונבון שכבר התרומם על שלבי הדעת, ראוי לו לייסד דתו ואמונתו לא על רגש היראה, כי אם על רגש האהבה, „תמן יאות הוה למדחל אבל אנן ברחימותא תליא מילתא שנאמר ואהבת את ד"א“ [אדרא נשא].

הדת המיוסדת על היראה, אינה דבר של קיימא. הנוסעים מספרים על העמים הפראים, כי כאשר יש להם להתחיל באיזה עסק וקנין, מקטירים ומקריבים לאילייהם ומבקשים מהם כי יצליחו את מעשיהם ודרכם, והיה אם לא יצליחו, אז ירוצו בחרי אף לתת האליל ויסחבו אותו בבזיון וחרפה, וימטירו עליו חרפות וגדופים וישליכוהו התוצה כפגר מובם, וכבר תיאר זה הנביא באמרו „והיה

כי ירעב והתקצף... וקלל באלקיו..." לא כן הדת והאמונה אשר האהבה יסודתם. האוהב נבחן וניכר ביותר בעת צרה. אם גם אז לא פסקה האהבה. זהו סימן כי היא אהבה בלתי תלויה בדבר. ולאהבה כזו התרוממה היהדות. "ואהבת את ד'א בכל לבבך ובכל נפשך — אפי' נוטל את נפשך. ובכל מאדך — אפי' נוטל את ממונך". ובעוד שהאמונה הפראית אוהזת כאלילים רבים. וכל אחד בותר לו אל אחר. מעץ ואבן מעשי ידי אבן. אשר בו יגשם ויגלם את ציורו ותפיסת שכלו באותו הכת העליון שהוא ירא וחרד ממנו. תמיד היהדות אמונת אל אחד יחיד ומיוחד השליט על כל באי עולם "ד' א' ד' אחד!".

והנה כך טבע האדם כי כל דבר שישנו בידו ומצוי אצלו אינו חשוב ב"ב בעיניו ואינו יכול להבחין ערכו. ורק כאשר יתרחק הדבר מאתו ויושלל ממנו אז יבין וישכיל בדעו ושכלו מה יקרומה גדול ערך הדבר ההוא. ואז יתחיל להתגעגע עליו ולחשוב בו. וכזה קרה לישראל עם אמונתם הצרופה. כאשר האמונה הרמה מצויה ביד העם. לא ידעו להחשיבה. ובשאינו נפש רחוק מעליה מבלי משים כמאמר הנביא בשם ד' "מה עול מצאו אבותיכם בו כי רחקו מעלי". ורק אחר כך כאשר נפוצו בקרב עמים רבים. וראו שפלות אמונותיהם ופחיתות אלילים. אז נתעוררו בלבם רגשי געגועים ואהבה לאלקיהם. אלקי ישראל. "והפיץ ד' אתכם בעמים... ועבדתם שם אלקים מעשי ידי אדם עץ ואבן אשר לא יראון ולא ישמעון... ובקשתם משם את ד' אלהיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

עוד נכלל במקרא זה של קבלת עומ"ש. האידיאל הרם והנשגב של היהדות. והתעודה הגדולה והקדושה של עם ישראל: "להעביר גלולים מן הארץ... לתקן עולם במלכות ש' וכל בני בשר יקראו בשמך..." ובתפלת ימי נוראים אנו שופכים נפשנו ומבקשים: ובכן תן פחדך ד' אלקינו על כל מעשיך ואימתך על כל מה שבראת וייראוך כל המעשים..." אחרי כי א"א לאדם להתעלות בפעם הראשון

על מדרגת האהבה. וההכרח להתחיל לצעוד במדרגת היראה. לזאת נחלה שעב"פ תהיה היראה מכוונת כלפי מי שראוי באמת לירא מפניו. כלומר לפני אל עליון יתעלה. ואח"כ יתעלו יותר למעלה יותר גבוהה. ויעשו כלם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. ... זאת היא מדרגת האהבה.

וזה ד' אלקיני ד' אחד. וביארו חכמינו ז"ל: ד' שהוא אלקיני עתה ולא אלקי האומות עובדי אלילים. הוא עתיד להיות ד' אחד שני כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ד'. ... וכאשר אנו מקבלים עלינו עול מלכות שמים אין מגמתנו רק בשבילנו לבד. אבל אנו מתעתדים ומתכוונים למלאות את תעודתנו לפרסם ולהודיע דעת אלקים אמת בארץ. ולהדביר עמים חתת עול מלכותו.

הרב מתתיהו יחזקאל גוטמאן

אב"ד בליאובה.

כ"ט.

ראיתי בס' חמדת ישראל מהגאון מאסמראב וצללה"ה מצוה ר"כ. שמביא קושיא מהגאון מוהר"י מליסא ז"ל בהא דאמרינן דבשומר אבירה פטור מפרומה דרב יוסף מצד עוסק במצוה פטור מן המצוה והקשה הא בצדקה איכא ב' לאוין ומהיכן נשמע דעוסק במצוה יהי פטור מל"ת עכ"ל עיי"ש. ואמרתי לתרין לפע"ד דהנה מבואר בברכות י"א. וסוכה כ"ה. דהא דקיימ"ל דעוסק במצוה פטור מן המצוה הוא משום טרדה. דאם עוסק הוא במצוה אחת ונזדמן לידו באותו זמן מצוה אחרת פטרוהו חז"ל לעשותה כי אי אפשר לעשות שתיהן כאחת בכוונות הצריכות ועיין מש"כ התוס' בסוכה כ"ה ד"ה שלוחי מצוה וכו'. דהא דקיימ"ל דעוסק במצוה פטור מן המצוה הוא דוקא בשעה שהוא עוסק בה אבל במי שיש לו תפילין בראשו או ציצית בבגדו ואינו טרוד במצוה זו ואז אם נזדמן לו איזה מצוה מחויב הוא לעשותה כי יכול לקיים שתיהן עיי"ש לפי"ז בניד"ד.

במצות צדקה הוי לאו הניתק לעשה כמו בנותר דמקיימין הלאוין
 דלא תאמין וכו' ולא תקפון את ירך וכו' רק בעשה דפתוח תפתח
 את ירך (דברים ט"ו) אע"ג דהאריכו המפורשים לענין מלקות בבי
 לאוין וחד עשה אם חשיב להנל"ע (עיין בס' ילקוט הרועים) אולם
 לעניננו אין נפ"מ דהא בכל אופן הא מתקן הלאוין רק אם מקיים
 העשה של נתינת הצדקה ע"כ שפיר אחז"ל אם עוסק במצוה
 דשומר אבידה פטור מנתינת הצדקה דאין יכולין לעשות שני
 עשיות כאחת בדבעי וא"ש ונכון.

שמואל האנער

בהרה"ג מו"ה גרשון רב במחוז העשרים

בפה וינה שליט"א.

ל.

מלואת אבן.

ויקם אברהם מעל פני מתו (בראשית כ"ג ג') ובאבן עזרא וז"ל
 רמז לגוף וד' תמוהים. ועיי' עזרה להבין ובקבוצ"א שנה א' סי'
 ס"ז. ונראה עפמ"ש הרמב"ן בפ' תצא כ"א ט"ז: דפני ל"ש רק
 בחיים ולא לאח"מ ע"ש ובפתי"ש חו"מ סי' רפ"א. ואור המאיר סי'
 יו"ד. וז' ולכן האבן עזרא למנוע מקושי. פי' מעל פני דרמז להגוף
 דהיינו דהשטחיות הדבר נקרא ג"כ פני כשנא' ויקרא יו"ד. ד' ואת
 פני הקדש. ועיי' אבן עזרא שם.

חנוך הענוך טשארנוטשפטי

רב ואבד"ק גאליץ (פוילין).

לא.

ראיתי בהמאסף "אהל יצחק" (תרס"ט סאטמאר חדש אייר)
 מביא הרי"ט אלגזי ריש פ"ב דבכורות שהקשה אמאי לא תיקנו
 חז"ל שיפטר מבכורה ע"י שיתן לנכרי און הבהמה במתנה וד'

במשיכה לבדה ולמה הוצרכו בדרך מכר שלזה צריך תרתי משיכה ודמים וע"ז הקשה בהמאסף הג"ל שנעלם מהרי"ט אלגזי ש"ס דע"ז ד"ב דאסור ליתן לנכרי מתנות חנם וע"ז תירץ לו הרב העורך שזה דומה למשחרר עבד כדי להשלימו לעשרה שכתב הר"ן דהיבא שאינו משחררו לטובת העבד אינו עובר וה"ג שעושה זה דרך לטובת עצמו להפטר מכלורה ולא לטובת העכו"ם ואינו בכלל לא תחנם עבתי"ד ולע"ד פירבא מעיקרא לית דהא כתבו התוס' בע"ז שם ד"ה ר' יודא בשם התוס' דבעכו"ם המכירו מותר לתת לו מתנה לפי שהיא במכרו לו וקושית הרי"ט אלגזי במקומה עומדת דעיקר קושיתו על עכו"ם המכירו וניתא נמי לפי"ז הא דאיתא לקמן ס"ה דע"א ר"י שדר ל"י קורבנא לאבירנא כו' וכן רבא שלח לעכו"ם ביום אידו עיי"ש ובספרת הר"ן הג"ל אמרתי ליישב מה שהעיר בשו"ת אמרו יושר (מהג' ר"מ ארוק ז"ל אבד"ק בוטשאטש) ח"ב סס"י קל"א על מ"ש במקו"ת ה' פסת סי' תמ"ח לענין מכירת חמץ שצריך דוקא למכור הבית שהחמץ שם ולא סגי בשכירה והקשה הג' ז"ל דהרי בא"י אסור למכור לנכרי משום לא תחנם אף בזמן הזה כמ"ש ביו"ד סי' קכ"א עיי"ש ולפימ"ש לעיל א"ש דהרי אינו מוכר אלא לטובת עצמו שיפטר מבי"מ ובי"מ ובכה"ג ליכא משום לא תחנם, והבן.

(ב) שם בהמאסף „אהל יצחק" תרס"ח חוב' ניסן סי' ט' מביא דברי הנוב"י סי' ט"ו שכתב דמצות ביעור תרומה טמאה הוא על כל אדם משא"כ מצות ביעור חמץ רק על הבעלים מומלת והקשה שם רב אחד על הנו"ב מש"ס ב"ק צ"ח שמוכח משם להיפך ע"ש ובאה"י חוב' אייר סי' ט' ובסי' יו"ד תירצו ע"ז וכתבו שם שכבר נמצא קושיא זו בסי' בנין שלמה ועוד ע"ש ובמחכ"ת כולם לא ראו שהנו"ב בעצמו בצל"ח על פסחים כ"ט ע"א הרגיש בזה והביא הש"ס דב"ק הג"ל ותירץ דגבי תרומה טמאה הביעור הוא מצד תרומה (טמאה) בעצמה משא"כ בחמץ שהכל מצווים והיינו כדי להציל הגזלן שלא יעבור בבי" שמצווים למנוע את ישראל מעבירה עיי"ש.

(ג) בקבו"א (תרפ"ז) סי' י"ט העיר בענין שבירת הלוחות והלא היו בהם שמות הקדושים עיי"ש לע"ד יש ליישב עפ"י מש"כ בנחל קדומים (מהג' חיד"א ז"ל) שמות ל"ב פסוק י"ט עה"פ וישלך מידו חסר וי"ד לפי שהאותיות של הוי"ד דברות פרחו מעצמן מהלוחות ואז אמר משה מאחר שהאותיות כבר פרחו א"כ אבנים הם הלוחות ומה הנאה יש בהם מיד שבר אותם עכת"ד וא"כ לא שיבר מרע"ה שמות הקדושים כלל יכלל. וא"ש.

(ד) שם בקבו"א שנה ד' סי' מ"ז בשם הסי' נחלת בנימין דע"י התשובה נתפשר אדה"ר והקשה דהאיך מצינו שנצטוו אדה"ר על התשובה כו' ע"ש ונעלם מבעל הכותב דברי בראשית רבה סי' כ"א אות ו' ועתה פן ישלח ידו כו' מלמד שפתח לו הקב"ה פתח של תשובה ועתה אין ועתה אלא תשובה ע"ש ועוד איתא במ"ר באותו הסי' או"כ על שדי איש עצל כו' זה אדה"ר וע"ש במ"כ שפירש ע"ז שנתעצל מלעשות תשובה מכלל זה משמע שכבר ידע ונצטוו ע"ז כבר.

הצעיר פינחס מיוזש. ווינה.

לב.

הערות בדברי פרקי רבי אליעזר.

בפרק שישו נאמרי "ראש: מחזורות של תקופה דב"ז הגא"ו בין מחזור למחזור ה"א ימים יו"ד שעות". מה אתן ואדע כונתו בזה? בפרק חמשה עשר בדפוס למברג 1870 במעות "פרק ששי". נאמר: וכן הוא קורא לאליעזר אמר לו הקדוש ברוך הוא האתה עשית את עצמך כחוט המשולש חייך אף אני קורא עליך זה הפסוק (דברים י"ח. י"ג) תמים תהיה עם ה' אלקיך. פרושים רבים ראיתי על זה. אך אינם נכנסים לי לאוזן. הרב הגדול אברהם אהרן ברודא אשר עשה פירושו המפואר על "פרקי רבי אליעזר" אומר: וכן הוא קורא לאליעזר. המאמר הזה חפשתי ולא מצאתי ושאלתי ואין פותר.

ולדעתי נראה. שרבי אליעזר בן הורקנוס — מחבר ספר זה — אמר
זה על עצמו. כמו שאמר בתחילת הפרק. "רבי אליעזר אומר אני
שמעתי..." ואמר שכאשר המלאכים היושבים על השלשה פתחים
מזרזים לכל אדם. בן קראו וזרזו לרבי אליעזר שיתחיל לעסוק
בתורה במבואר לעיל פרק ראשון. אמר לו המדוש ברוך הוא עשית
את עצמך כחוט המשולש כמו שזרזו לך השלשה מלאכים. חייך
אף אני קורא עליך זה הפסוק תמים תהיה עם ה' אלקיך פירוש
שאלקים יהיה בעורך, שתוכל להיות תמים כי כל הבא לטהר
מסייעים לו".

אמנם האם בצדק פירוש דברים אלו על רבי אליעזר בן
הורקנוס? הלא "וכן היא קורא לאלעזר" נאמר. ולא "לאליעזר".
ומאן לקח הגירסא "לאליעזר"? חפשתי בכל ההוצאות של הפרקי
רבי אליעזר ולא מצאתי רק "לאליעזר". אבקש את קוראי קבוץ
אפרים לעיין בזה.

נ. פריעד

פראנקפורט דמיין

פרקים ירחון לעניני חנוך וספרות. העורכים מר י. ריסכלר וצ. ויכמן.
מחיר החתימה 200 לעי ובחור"ל 2 דולרים.
Red. „Perakim“ str. Carol 81 BUCUREȘTI, 1. הכתבת:
הגיון לב מהרה"ג המפורסים מו"ה יהודה ליב צירלואהן דב כולל דק
קישונאב. כולל בתוכו דרושים לשבתות ולמועדי השנה. הספדים
נאומים בעניני הכלל. בחלק הנאומים מצאו מקום גם נאומיו בהפרלמנט
והסינט בהעתקה עברית שיש בהם נחיצות תמידית. והספר הזה הוא שוה
לכל נפש. הן בעד השואפים לרוות צנאונים ברעיונות תורניים מדעים
וחברתיים. והן בעד הדרשנים והמטיפים שימצאו בו מה שנחוץ להם בשביל
ההטפה. הוא מלבב בסגנונו הצח הספרותי. וגם בחצוניותו הנהדרה. הנהו
חזיון חדש בספרות הדרוש וההטפה. מחזיק ארבע מאות וחמשה עשר
עמודים שמינית בויגען. מחירו עם המשלוח שני דולרים ועשרים וחמשה סנט.
או 375 לעי למוכרי ספרים הנחה נאותה. להשיגו :
Marele Rabin J. L. Zirelsohn CHISINAU.

ממעונות אריות כולל הספדים על גאוני וקדושי האומה שנפטרו נהרגו
ונרצחו בשנות המלחמה תרע"ה-פ' מהרה"ג עזריאל נת
קושעלעווסקי אבד"ק אגוסטאוו.

א ניי ענמדעקטער כתב-יד. וועגען דעם מעצער עלילת דם פון
1669 פון הרב ד"ר מאיר בן אברהם הלוי. אויסצוג פון פילאלאגישע
שריפטען פון יו"א דריטער באנד. מחירו חצי דולר. הכתבת.
Dr. M. A. Halevy str. Vultur 54 BUCUREȘTI 4

אמרי חיים מאמרים לקוטים וחומר לדרוש מהמטיפ לאומי ודרשן נפלא
הרב ר' חיים זונדל מכבי ז"ל המכונה המגיד מקמניץ. להשיגו
אצל המו"ל.

M. Manski, 111 Montgomery str. Nevark N. J.

באר מרדכי על ש"ע יו"ד הל' נדה וטבילה ושו"ת מהרה"ג ר' מרדכי
פארהאנד רב בק' נייטרא בעהמח"ס קנין. חדש ואבירת רבו.

דרכי חיים פי' מספיק על רש"י עה"ת מהרה"ג חיים מרדכי אדלער ז"ל
אבד"ק פאראא י"ל ע"י בנו הרב ר' גדלי' אדלער מק' מהאלאוטשא.

היהדות מארץ ישראל כולל הגיונים נעלים ורעיונות נשגבים על דבר
התפתחותו וערכו המדיני והרוחני של בית לאומי-עברי.

בא"י בעד קיום עמנו רוחו ותורתו מהרב יצחק יעקב אשכנזי. להשיגו :
Askanas, Tumaska 7. PLOZK Polonia.

ארץ ישראל כלו מנוקד. ספר למוד גאוגרפיה של ארצנו מאת הר' ישראל
בלקיןד מתל-אביב.

שבטי יעקב ינצורי ישראל חומר לחקירה על אדות עשרת השבטים
מאסף ע"י הר' צבי כשדאי מעיה"ק חיפה.

פתחא זוטא על הל' חלה הלכות נחוצות מלוקט מכמה ספרים מהרה"ג
פנתס האראוויץ מק' אראדיא מחירו 50 לעי. להשיגו :
Rabin Pinkas Horovitz Calea Victoriei 40 ORADEA.

הבאר. מאסף רבני יו"ל ד' פעמים בשנה בהשתתפות גאוני וחכמי הדור
 ע"י העורך הרה"ג המפורסים מו"ה צבי הירש פרידלינג אבד"ק
 ביסקוביץ והגליל כעת הופיע שתי כרכים מחירם א' דולר, ולשנה ב'
 דולר. המחברים ששולחים ספריהם יהי' נדפס מודעה עבורם. הכתבת :
 Rabbin H. Fridling BISKUPICE n|v. z. Lub. Polonia.

קול שמחה ד"ח שלשה חלקים הראשונים כוללים כל הל' שו"ב וטרפות
 עצמות ושאר דינים השכיחים מלוקט מספרי ראשונים ואחרונים
 בדרך שו"ת באופן שכל שו"ב יוכל לחזור כל הדינים בימים אחדים גם
 נמצאים כל דיני שו"ב התלויים במנהג המקום. החלק הרביעי נקרא תורת
 חיים בו מאמרים בדרך מוסר השכל. הספרים מכילים 438 עמודים ומחירם
 בזול גדול יען עבור ב"ח שנדפסו בראשונה אינו מקבל תשלומין כ"א
 המקבלם יתן לצדקה בעדם כהשגת ידו ורק בעד הב"ח האחרונים הכריחו
 מצבו לעת זקנה לבקש תשלומין עכ"פ עבור היוצאות הדפוס 60 לעי ובחול'
 60 סנט עם המשלוח להשיגם אצל המחבר:

S. J. Hulin VOLINTIRI, Jud. C. Alba Basarabia.

מחברים נכבדים

אם חפצים אתם בעבודה
 יפה, בהגהה משובחת
 ובמחיר נמוך פנו לכם אל

בית דפוסו של יעקב וויעדער

סעאיני (ס: וואראהל) רומניה

המקבל להדפיס כל מיני ספרים,
 עתונים וכו' בתנאים קלים ובמחירים
 נמוכים. — הכל נדפס על
 אותיות חדשות ויפות היוצאות
 מבית יציקתו.

הכתבת :

JACOB WIEDER, SEINI

Jud. Sătmar, Romania